

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ

ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

ΑΘΗΝΑ
31 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1982

ΤΕΥΧΟΣ ΠΡΩΤΟ

ΑΡΙΘΜΟΣ ΦΥΛΛΟΥ
107

ΔΙΑΤΑΓΜΑΤΑ

ΠΡΟΕΔΡΙΚΟ ΔΙΑΤΑΓΜΑ ΥΠ' ΑΡΙΘ. 583

«Αναλυτικό και Ψαλτήριο Πρόγραμμα των Α' και Β' τάξεων του Δημοτικού Σχολείου».

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ
ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

Έχοντας υπόψη :

1. Τις διατάξεις του άρθρου 13 του Ν. 309/1976 περί οργανώσεως και διοικήσεως της Γενικής 'Εκπαίδευσης».
2. Τις διατάξεις των παρ. 1 και 4 της αριθμ. Η/5421/7.7.1982 (ΦΕΚ 474 τεύχος Β' της 13.7.1982) κοινής αποφάσεως του Πρωθυπουργού και του 'Υπουργού 'Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων «περί αναθέσεως αρμοδιοτήτων στους 'Υφυπουργούς 'Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων».
3. Τη γνωμοδότηση του Κέντρου 'Εκπαιδευτικών Μελετών και 'Επιμορφώσεως (Κ.Ε.Μ.Ε.) άριθ. 25/1982.
4. Τη γνωμοδότηση του Συμβουλίου της 'Επικρατείας άριθ. 617/1982 με πρόταση του άρμόδιου 'Υφυπουργού 'Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, αποφασίζουμε :

Άρθρο 1.

Ο σκοπός του 'Αναλυτικού Προγράμματος

Με το αναλυτικό πρόγραμμα του δημοτικού σχολείου επιδιώκεται σε άτмосφαιρα ελευθερίας και προβληματισμού :

Α. 'Η βαθμιαία οικείωση του μαθητή με τις ήθικές, θρησκευτικές, εθνικές, κοινωνικο-οικονομικές, πολιτικές, αισθητικές κ.τ.λ. αξίες.

Ειδικότερα επιδιώκεται να καλλιεργηθούν οι εξής δεξιότητες και ικανότητες :

1. 'Η δεκτικότητα και ή ευαισθησία του απέναντι σε συγκεκριμένες καταστάσεις που εκφράζουν τις αξίες αυτές.
2. 'Η άνταπόκριση και ή έκφραση ικανοποίησης από τις αξίες αυτές.
3. 'Η ελεύθερη άποδοχή και χρήση τους ως κριτηρίων και κανόνων της δικής του δραστηριότητας και συμπεριφορές μέσα στο κοινωνικό και πολιτιστικό περιβάλλον που ζει.
4. 'Η συσχετίση και όργάνωσή τους σε σύστημα αξιών, ώστε να άπότελει κώδικα συμπεριφοράς και άπλης μορφής βιωσιμότητα.

Β. 'Η βαθμιαία εισαγωγή του μαθητή στη γνωστική σφαιρα.

Ειδικότερα επιδιώκεται :

1. 'Η βαθμιαία πρόσκτηση από το μαθητή :
 - α) 'Απλών και βασικών πληροφοριακών στοιχείων που άφορούν σε επί μέρους αντικείμενα και γεγονότα, εμπειρικά έπαλθούσιμα.
 - β) Βασικών έννοιων που αναφέρονται σε σύνολα όμοιον αντικειμένων, φαινομένων ή γεγονότων.
 - γ) 'Αφρημένων έννοιων που άφορούν σε σχέσεις, κανόνες, νόμους και άρχές και είναι άνάλογες προς την έξελικτική βαθμίδα των πνευματικών του ικανοτήτων.
 - δ) Βασικών δεξιοτήτων, ικανοτήτων και μεθόδων που αναφέρονται σε αναλυτικές, συνθετικές και αξιολογικές διαδικασίες άπαραίτητες για ή συγκέντρωση, έπεξεργασία, όργάνωση και κατάλληλη άξιοποίηση των διάφορων γνωστικών στοιχείων.
2. 'Η καλλιέργεια της έπιθυμίας για άυτενεργό άπόκτηση γνώσεων, έρευνα, κριτική σκέψη και δημιουργική πνευματική δραστηριότητα, άνάλογα με την ώριμότητα και το βαθμό νοημοσύνης του.

Γ. Ἡ βαθμιαία κοινωνικοποίηση τοῦ μαθητῆ.

Εἰδικότερα ἐπεδιώκεται νὰ βοηθήσει τὸ μαθητῆ :

1. Στὴν ὅσο γίνεται βαθύτερη κατανόηση τοῦ ἑαυτοῦ του καὶ τῆς θέσης του μέσα στὸ κοινωνικὸ σύνολο.
2. Στὴν ὅσο γίνεται βαθύτερη κατανόηση καὶ ἐκτίμηση ἄλλων προσώπων ποὺ ἀνήκουν σὲ διαφορετικὲς ἔθνικες, θρησκευτικὲς, κοινωνικὲς καὶ πολιτιστικὲς ομάδες, μὲ σκοπὸ τὴν ἐπικοινωνία καὶ συνεργασία.
3. Στὴν κατανόηση τῶν συνθηκῶν καὶ ἀπόκτηση ψυχολογικῶν δεξιοτήτων καὶ διαδικασιῶν ποὺ εἶναι ἀπαραίτητες γιὰ τὴν ὕψια καὶ τὴν ὀρθὴ σωματικὴ του ἀνάπτυξη.
4. Στὴν ἀπόκτηση γνώσεων, ἔξεων καὶ στάσεων ποὺ θὰ συμβάλλουν στὴν ἐξέλιξή του ὡς πολίτη μὲ ἐλεύθερο φρόνημα καὶ συναίσθηση εὐθύνης καὶ σεβασμοῦ πρὸς τοὺς δημοκρατικούς θεσμούς τῆς Πολιτείας.
5. Στὴν ἀπόκτηση γνώσεων, ἔξεων καὶ κανόνων συμπεριφορᾶς ποὺ θὰ συμβάλλουν στὴ διατήρηση καὶ βελτίωση τοῦ φυσικοῦ περιβάλλοντος.
6. Στὴν κατανόηση τῶν ταχθέντων μεταβολῶν ἐνὸς πολυπλοκοῦ κόσμου τῶν ἀπρίβλεπτων ἀπαιτήσεων γιὰ ἐπιβίωση καὶ ὑπαρξιακὴ καταξίωση καὶ τῆς ὑπογρέωσής του γιὰ ἄμεση καὶ ἔμμεση ἀνανέωση τῶν γνώσεων καὶ ἰσχυροποίηση τῶν δεξιοτήτων κατὰ τὴν διάρκειά τῆς ζωῆς του.

*Ἄρθρο 2.

Ἐναλυτικὸ Πρόγραμμα Μαθημάτων.

Α' ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΑ

ΣΚΟΠΟΣ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Ἡ διδασκαλία τοῦ μαθήματος τῶν Θρησκευτικῶν ἔχει σκοπὸ νὰ κάμει τὰ παιδιά κοινωνοὺς τῶν ἀληθειῶν τῆς Ὁρθόδοξης Χριστιανικῆς πίστεως, καθὼς καὶ νὰ τὰ βοηθήσει νὰ συνειδητοποιήσουν προοδευτικὰ τὴν πνευματικὴν σχέση μὲ τὸ Θεό, ὡς Δημιουργὸ καὶ Πατέρα, μέσα στὴ ζωὴ τῆς ἐκκλησίας.

Εἰδικότερα, ἡ διδασκαλία τοῦ μαθήματος τῶν Θρησκευτικῶν ἐπιδιώκει :

- α) Νὰ ἐδραιώσει: στὰ παιδιά τὴν ὀρθὴ πίστη πρὸς τὸ Θεό καὶ τὴν ἀγάπην πρὸς τὸν ἄνθρωπο.
- β) Νὰ καλλιεργήσει σταθερὴ ἔφεση γιὰ τὴν κατὰ Χριστὸν ζωὴ καὶ γιὰ τὴν ρυθμικὴ τῆς συμπεριφορᾶς τους σύμφωνα μὲ τὸ θεῖο θέλημα καὶ
- γ) Νὰ συντελέσει στὴ συνειδητοποίηση τῶν χριστιανικῶν ἀξιών, ὅπως αὐτὲς πρέπει νὰ πραγματώνονται στὴ ζωὴ.

Α' καὶ Β' ΤΑΞΕΙΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Τὸ περιεχόμενον τοῦ μαθήματος τῶν Θρησκευτικῶν ἐντάσσεται ὀργανικὰ στὸ μάθημα τῆς Μελέτης τοῦ Περιβάλλοντος μὲ κέντρο τὴν θρησκευτικὴν ζωὴ τῆς κοινότητος.

Εἰδικότερα στὸ μάθημα περιέχονται :

- Θρησκευτικὰ ἔθμικα στοιχεῖα, λατρευτικὴ παράδοση, λαϊκὴ λογοτεχνία καὶ καλλιτεχνία, ἀνάλογα μὲ τὸ ἐπίπεδο πνευματικῆς ἀνάπτυξης τοῦ παιδιοῦ.
- Ἀπλὲς διηγήσεις καὶ μαθητικὲς δραστηριότητες ποὺ σχετίζονται μὲ τὶς μεγάλες ἐορτὲς τῆς Χριστιανοσύνης.
- Ἐπιπέδου λυρικοῦ περιεχομένου (θρησκευτικὰ ποιήματα, ἄσματα, ὕμνοι).
- Συμμετοχὴ τῶν μαθητῶν στὴ θρησκευτικὴν ζωὴ τῆς κοινότητος.

Β'. ΜΕΛΕΤΗ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

Ἀντικείμενον τῆς Μελέτης τοῦ Περιβάλλοντος (Μ.τ.Π.) εἶναι ἡ σπουδὴ καὶ ἡ κατανόηση τοῦ ἀνθρώπου, τοῦ κοινωνικοῦ καὶ βιοφυσικοῦ τοῦ περιβάλλοντος καὶ τοῦ πολιτισμοῦ, στὶς μεταξὺ τους ἀλληλεξαρτήσεις.

Γιὰ τὶς Α', Β', Γ' καὶ Δ' τάξεις ἀποτελεῖ ἑνιαῖο τομεᾶ μάθησης, στὸν ὁποῖο ἐνωματιώνονται μορφωτικὰ στοιχεῖα ἀπὸ τὴν κοινωνικὴν, τὴν θρησκευτικὴν, τὴν οικονομικὴν, τὴν πολιτιστικὴν, τὴν ἱστορικὴν καὶ τὴν ἔθνικὴν ζωὴν, καθὼς καὶ ἀπὸ τὸν ὀργανικὸ καὶ ἀνόργανο κόσμον, σὲ συνάρτησιν μὲ τὶς ἀνάγκας καὶ τὶς ἐπιδιώξεις τοῦ ἀνθρώπου.

Στὸν τομεᾶ αὐτὸν ἐνωματιώνονται ἀκόμα καὶ οἱ δραστηριότητες τῶν μαθητῶν ποὺ, ὡς διαδικασίαις μάθησης, συντελοῦν στὴ δημιουργικὴ προσέγγισιν καὶ ἀφομοίωσιν τῶν μορφωτικῶν στοιχείων καὶ στὴν πολυπλευρὴν καὶ ἰσορροπὴν ἀνάπτυξιν τούς.

Τὰ Θρησκευτικὰ καὶ ἡ Ἱστορία τῶν Γ' καὶ Δ' τάξεων διατροῦν τὴν αὐτοτέλειά τους, κατὰ τὸ μέρος ποὺ τὸ περιεχόμενον τούς ἐνδτάσσεται ὀργανικὰ στὰ πλαίσια τῆς Μ.τ.Π., καὶ διδάσκονται σὲ ξεχωριστὰς ὥρας.

Ι. ΣΚΟΠΟΣ

Μὲ τὴν Μελέτη τοῦ Περιβάλλοντος ἐπιδιώκεται ἡ δραστηριοποίηση τῶν μαθητῶν κατὰ τρόπον ποὺ νὰ διασφαλίζεται :

- α) Ἡ διαδικασίαις γιὰ τὴν προοδευτικὴν ἀπόκτησιν καὶ ἀποσαφήνισιν βασικῶν ἐμπειριῶν, γνώσεων καὶ ἐνοπιῶν, καθὼς καὶ γιὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῶν ἀπαραίτητων μηχανισμῶν ποὺ θὰ τοὺς βοηθήσουν νὰ γνωρίσουν, νὰ κατανοήσουν καὶ νὰ ἐκτιμῶσιν, ὅσο γίνεται καλλύτερα, τὸν κόσμον ποὺ τοὺς περιβάλλει, φυσικὸ καὶ ἀνθρώπινο, στὶς ποικίλες ἀλληλεξαρτήσεις καὶ στὴ δυναμικὴ του ὕψη.
- β) Ἡ ἀπόκτησιν τῶν ἀπαραίτητων διαθέσεων καὶ στάσεων καὶ τῆς συνειδητοποίησης, ἀναγνώρισιν καὶ ὀργάνωσιν ἀξιών ποὺ θὰ τοὺς ἐπιτρέψει : νὰ ἐνταχθῶν ὁμαλὰ καὶ ἐποικοδομητικὰ στὸ βιοφυσικὸ, τὸ κοινωνικὸ καὶ τὸ πολιτιστικὸ περιβάλλον ὡς ἐυθύμων πολίτες μὲθ' δημοκρατικῆς κοινωνίας. Νὰ ἀναπτύξων ἰδιαιτέρως μὲ διακριτικὴν εὐαισθησία ἀπάναντι στὴν ἀνθρώπινη ὑπόστασιν, καθὼς καὶ τὴν διέθεσιν καὶ συμβάλλουν στὴν ἐξύψωσιν τῆς ποιότητος τῆς ζωῆς γενικότερα.
- γ) Ἡ ἐξοικείωσιν μὲ ἕναν τρόπον ἐργασίας, ποὺ εἶναι συναφῆς μὲ τὴν φύσιν τοῦ μαθήματος, καὶ ἡ ἀσκηση ἀντίστοιχων δεξιοτήτων, ἀπαραίτητων γιὰ τὴν σωστὴ καὶ δημιουργικὴν προσέγγισιν καὶ ἐρμηνεύεια πραγματικῶν δεδομένων καὶ καταστάσεων ὅπως εἶναι κυρίως : ἡ ὑποκίνησιν καὶ διατήρησιν ἀδιάπτωτον τοῦ ἐνδιαφέροντος τῶν μαθητῶν, γιὰ ἐπαφήν καὶ γνωριμίαν μὲ τὸν κόσμον ποὺ ζοῦν, ἡ ἀνάπτυξιν ἐρευνητικοῦ πνεύματος καὶ σταθερῆς ἐφεσης γιὰ τὴν διακρίβωσιν τῆς ἀλήθειας καὶ τὴν προαγωγὴν τῶν γνώσεων μὲ μέσα, τρόπους, τεχνικὰ καὶ σύμβολα ποὺ προσιδιάζουν στὴ δομὴ τοῦ περιεχομένου τοῦ μαθήματος' καθὼς καὶ ὁ ἔθισμός στὴν ὁμαδικὴ καὶ συλλογικὴν ἐργασίαν καὶ δράσιν γιὰ ἐπίτευξιν κοινῶν σκοπῶν.

II. ΠΡΟ-Υ-ΠΟΘΕΣΕΙΣ

Προϋποθέσεις για την υλοποίηση των σκοπών του μαθήματος είναι :

Η πλατιά γνωριμία του παιδιού με την άμεση πραγματικότητα, σε συνάρτηση με μία μεθοδικά οργανωμένη συνολική προσέγγιση πραγμάτων, φαινομένων, και καταστάσεων, με τρόπο που να αποκαλύπτεται προοδευτικά η εσωτερική συνάφειά τους και η εξελικτική τους όψη.

Η αξιοποίηση των άτομικών ενδιαφερόντων των παιδιών, σε συνάρτηση με τις εμπειρίες και γνώσεις τους, ώστε να δημιουργηθεί κοινή βάση προβληματισμού και μάθησης για την επίλυση κοινών σκοπών. Άλλα ενώ η διδασκαλία θα έχει ως άφρακτοί την άμεση πραγματικότητα και τις πνευματικές ανάγκες των μαθητών, προοδευτικά θα πραγματοποιείται αποδέσμευση από το απολυτεστικό άμεσο περιβάλλον του παιδιού και θα προωθείται υπέρβαση στον ευρύτερο χώρο και στην ιστορική διάσταση, ώστε να γίνονται οι αναγκαίες συγκριτικές αξιολογήσεις, όσο το επίπεδο της τάξης το επιτρέπει.

Η διασφάλιση καταστάσεων άπορίας και κοινού προβληματισμού στα πλαίσια οργανωμένων άτομικών, ομαδικών και συλλογικών μορφών εργασίας και δράσης, ώστε ο μαθητής να μετέχει σε όλα τα στάδια της διαδικασίας της μάθησης. Συναφής με το πνεύμα αυτό πρέπει να είναι και ο ρόλος του δασκάλου : διεγείρει τον προβληματισμό, υποβοηθεί και καθοδηγεί τους μαθητές στο σχεδιασμό της μελέτης των προβλημάτων, συνεργάζεται και εξασφαλίζει τους όρους για την αποτελεσματική δραστηριοποίηση των παιδιών. Τελικά πρέπει να οδηγήσει το παιδί να μάθει απώς να μαθαίνει.

Η ενεργητική συμμετοχή όλων των μαθητών στις εκδηλώσεις της κοινότητας και η ανάληψη υπεύθυνων ρόλων στη σχολική ζωή και δράση.

III. ΠΛΑΙΣΙΟ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ Α' και Β' ΤΑΞΕΩΝ

ΒΑΣΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

Α. 'Ο άνθρωπος και το κοινωνικό του περιβάλλον.

1. Η ζωή ή του παιδιού στην οικογένεια, τη συνοικία (γειτονιά), την κοινότητα.

Το παιδί ως μέλος της οικογένειας. Πώς ζει μία οικογένεια-διάφορες οικογένειες.

Το παιδί ως μέλος της τάξης του. Πώς λειτουργεί η τάξη μας - οι άλλες τάξεις. Η ζωή στο σχολείο.

Η ζωή του παιδιού στη συνοικία (γειτονιά).

Εισαγωγή στη ζωή της κοινότητας : η κοινότητα ως μία ευρύτερη ομάδα : πώς λειτουργεί μία ομάδα : σχέσεις διάφορων ομάδων με τη ζωή και την προκοπή της κοινότητας - το σχολείο, η εκκλησία, κοινοφελείς οργανώσεις και σύλλογοι : μία προκομμένη κοινότητα : διάφορες κοινότητες.

Η θρησκευτική ζωή του παιδιού στην οικογένεια, στο σχολείο, στην κοινότητά του.

2. Ανάγκες επικοινωνίας στην κοινότητα (πληροφόρηση, επικοινωνία, συγκοινωνία).

Πώς, πού και γιατί μετακινούνται οι κάτοικοι της κοινότητας. Μέσα συγκοινωνίας στην κοινότητα. Άλλα μέσα συγκοινωνίας (εισαγωγικά).

Προβλήματα συγκοινωνίας στην κοινότητα : Οι δρόμοι, η κυκλοφορία, ατυχήματα, συμπεριφορά : οι άνθρωποι που εξυπηρετούν τις ανάγκες συγκοινωνίας, χώροι παροχής υπηρεσιών (πρώτη γνωριμία).

Πώς επικοινωνούν μεταξύ τους οι άνθρωποι : το γράμμα, το τηλέφωνο, τηλεγράφημα : οι άνθρωποι που εργάζονται για την καλή επικοινωνία : χώροι παροχής υπηρεσιών (πρώτη γνωριμία) : πώς επικοινωνούσαν παλιότερα.

Πληροφόρηση και ψυχαγωγία στην κοινότητα : η τηλεόραση, τα ραδιόφωνα, ο κινηματογράφος, οι εφημερίδες, τα περιοδικά.

Β. 'Ο άνθρωπος και το γεωφυσικό του περιβάλλον.

1. Πρώτη γνωριμία με το χώρο της κοινότητας :

Μορφολογικά στοιχεία, οικιστική γεωγραφική όψη.

Προσανατολισμός στο χώρο της κοινότητας. Το ταξίδι του ήλιου, τα σημεία του ορίζοντα, προσανατολισμός σε σχέση με αντίκείμενα και χώρους της κοινότητας ή της περιοχής. Ανάγλυφες παραστάσεις του χώρου : απλές γραφικές παραστάσεις με εικόνες και σύμβολα.

2. 'Ο καιρός στον τόπο του μαθητή :

Εποχιακές αλλαγές. 'Ο κύκλος του νερού (ή βροχή). 'Ο καιρός και οι άνθρωποι (ένδυμασία), συγκοινωνία κ.ά. Άπλες σχετικές παρατηρήσεις, μετρήσεις και καταγραφές (άνεμοδείκτης, θερμόμετρο, ημερολογιακές - στατιστικές καταγραφές).

3. Γνωριμία με τα φυτά και τα ζώα :

Αναγνωρίσεις, ταξινομήσεις. Πώς γεννιέται ένα ζώο, ένα φυτό : τι χρειάζεται να μεγαλώσει, πώς τα περιποιείται ο άνθρωπος. Πώς ζουν στις ειδικές συνθήκες του τόπου. Άγάπη και προστασία φυτών και ζώων.

4. 'Ο άνθρωπος και ο τόπος :

Τι πρόσβαν οι κάτοικοι της κοινότητας στο φυσικό τοπίο : σε τι χρησιμεύουν καλές και κακές έπιμβάσεις (προστασία του φυσικού τοπίου). Έργαλεία και μηχανές. Οι μηχανές στο σπίτι μας.

Γ. 'Ο άνθρωπος ως παραγωγός και καταναλωτής.

1. Βασικές ανάγκες.

Τροφή, ένδυμασία, κατοικία, ψυχαγωγία, μόρφωση : άλλες ανάγκες του παιδιού.

Βασικές ανάγκες της οικογένειας : τροφή, ένδυμασία, κατοικία, ψυχαγωγία : άλλες ανάγκες, αλληλοβοήθεια και αγάπη.

2. Πηγές αγαθών :

Το έδαφος, τα φυτά και τα ζώα (άπλες διερευνητικές με χαρακτηριστικά παραδείγματα λ.χ. πώς φτάνει ο έμψυχο γάλα ή το ψωμί) : αγαθά από την ανθρώπινη τεχνολογία (βιοτεχνία, βιομηχανία) : μεταποίηση προϊόντων (εισαγωγικά παραδείγματα).

3. Μεταφορά και κατανάλωση αγαθών :

Μέσα μεταφοράς, αγορά, εμπόριο.

4. Ἡ ἐργασία ὡς μέσο ἐξασφαλίσεως ἀγαθῶν :

Ἐπαγγέλματα, ἐργασία καὶ ἀμοιβή, τὸ χρέμα. Φυσικὴς πηγὴς ἀγαθῶν: προστασία πηγῶν ὕγεινὴς συνήθειαι καὶ σωστὴ ἀξιολόγησις.

5. Οἱ ἀνάγκαι τῆς κοινοῦτητος :

Τὸ νερό, ἡ συγκοινωνία, ὁ φωτισμός, ἡ θέρμανσις. Ἄλλαι ἀνάγκαι (ἀπλῆς διευρυντικῆς ἀναφορῆς λ.χ. παιδεία, παιδικὰ χαρὰς κ.τ.θ.).

Δ. Ὁ ἄνθρωπος, ὁ χρόνος καὶ ἡ ἐξέλιξις.

1. Ὁ χρόνος

Εἰσαγωγή στὴν ἔννοιαν τῆς χρονικῆς διαδοχῆς (χτές, σήμερα, αὔριο, πρὶν, μετὰ κ.τ.θ. οἱ περιοδικῆς μεταβολῆς).

Εἰσαγωγή στὶς μετρήσεις τοῦ χρόνου (χρῆσις ὀργάνων : ὁ ἡμεροδείκτης, τὸ ρολοῖ, τὰ ἡμερολόγια).

Εἰσαγωγή στὸν ἱστορικὸ χρόνο μετὰ βάση συγκεκριμένα πράγματα καὶ γεγονότα ἀπὸ τῆ ζωῆ τῆς κοινοῦτητος (πῶς ἀλλὰζει ὁ κόσμος λ.χ. ὁ κύκλος τῆς ζωῆς τοῦ φυτοῦ, τοῦ ζώου, ἡ ἱστορία ἐνὸς δάσους κ.λπ.)

2. Ἡ ἐξέλιξις

Εἰσαγωγή στὴν ἔννοιαν τῶν πολιτισμικῶν ἀλλαγῶν μετὰ βάση μαρτυρίες ποῦ προσφέρει ἡ περιοχὴ τῆς κοινοῦτητος (ἱστορικὰ κατάλοιπα, ἐνδιαμασίαι, κατοικίαι, τεχνικὰ ἔργα κ.τ.θ.).

Ἱστορικὰ καὶ ἄλλα σπουδαία πρόσωπα τῆς περιοχῆς (ἄγριοι, ἥρωες, εὐεργέται κ.τ.λ.).

Ἡ Ἑλληνικὴ Σημαία καὶ τὸ ἥρωο τῆς κοινοῦτητος.

Εἰσαγωγικὸ ἱστορικὸ τῆς κοινοῦτητος : πῶς ἀλλάζει ἡ κοινοῦτητα, σχετικῆς παραδόσεις καὶ θρύλοι. Στὰ πολλὰ παλιὰ χρόνια μῦθοι καὶ κατορθώματα τῶν προγόνων μας : τοπικοὶ μῦθοι, ὁ μῦθος τοῦ Ἡρακλεῖ.

ΕΥΚΑΙΡΙΑΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ

Στὴν κατηγορία αὕτῃ ἀνήκουν θέματα ποῦ δὲν ἐντάσσονται φυσικὰ καὶ ὀργανικὰ στὸ συστηματικὰ διαρθρωμένο πρόγραμμα τῆς Μ.τ.Π., ποῦ ἀποτελεῖ τὸν κοινὸ πυρῆνα ἐργασίας γιὰ ὅλα τὰ σχολεῖα τῆς χώρας, ἡ ποῦ ἀπαιτοῦν εἰδικὸ χειρισμὸ.

Τὰ θέματα αὐτὰ ταξινομοῦνται σὲ ξεχωριστὰς ἐνοτήτες, γιὰ νὰ δοθεῖ στὸ δάσκαλο ἡ εὐχέρεια νὰ τίς ἐντάσσει στὴ σχολικὴ ἐργασία του, ἀνάλογα μετὰ τὴ φύση τους καὶ τίς εὐκαιρίες ποῦ παρουσιάζονται σὲ κάθε σχολεῖο.

Τέτοιαι ἐνοτήτες εἶναι :

1. Οἱ ἐποχιακῆς : οἱ ἐποχῆς καὶ οἱ ἀσχολίαι τῶν ἀνθρώπων.

2. Ἐπικαιρῆς : ἐκτακτὰ φυσικὰ γεγονότα, γεγονότα ἀπὸ τῆ ζωῆ τοῦ σχολεῖου (λ.χ. ὑποδοχὴ πρωτοετῶν μαθητῶν, ἐκδηλώσεις ἀλληλεγγύης κ.τ.θ.), τῆς κοινοῦτητος (λ.χ. ἐγκλίνα σχολεῖου, ὕδραγωγεῖον κ.τ.λ.), τὴν ἐθνικὴν ζωῆ καὶ ἀπὸ τῆ διεθνή ἐπικαιρότητα (π.χ. ἐπιστημονικὰ ἐπιτεύγματα μετὰ παγκόσμια σημασία, φυσικὰ φαινόμενα κ.θ.).

3. Ἐνότητες ἐδραστηρικῶν ἐκδηλώσεων : θρησκευτικῶν, ἐθνικῶν, κοινωνικῶν, πολιτιστικῶν.

Οἱ ἐνοτήτες αὐτῆς, μετὰ τὸν ἔντονα βιωματικὸν τὸν τόνο καὶ τὸν πλοῦτο τὸν συναισθηματικὸν καὶ λοιποῦ περιεχομένου, προσφέρουν ὀρισμέναι ἀνεκτικατάσταται εὐκαιρίες γιὰ πολὺπλευρὴ καὶ βαθιὰ καλλιέργεια τοῦ παιδιοῦ καὶ ἀποψὴ θρησκευτικῆ, ἐθνικῆ καὶ κοινωνικῆ (βίωσις ἀξιών).

IV. ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΟΥ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ ΣΕ ΓΕΝΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ

α. Γενικῆς ἐνοτήτες

A. Ὁ ἄνθρωπος ἀνάμεσα στοὺς συνανθρώπους του

B. Ὁ ἄνθρωπος στὸ γεωφυσικὸ του περιβάλλον

Γ. Πῶς ἐπικοινωνοῦν μετὰ τὸν ἄνθρωπον

Δ. Ὁ ἄνθρωπος καὶ τὰ φυτὰ

E. Ὁ ἄνθρωπος καὶ τὰ ζῶα

ΣΤ. Πῶς ἱκανοποιεῖ ὁ ἄνθρωπος τίς ἀνάγκαι του

Z. Ὁ ἄνθρωπος καὶ οἱ μηχανῆς

H. Ὁ ἄνθρωπος καὶ ὁ χρόνος

β. Ἐπιδιδώξεις τῶν γενικῶν ἐνοτήτων

A'

Ὁ ἄνθρωπος ἀνάμεσα στοὺς συνανθρώπους του

Δίδονται εὐκαιρίες στοὺς μαθητῆς :

Νὰ διευρύνουν καὶ νὰ συνευθετοποιήσουν προοδευτικὰ τίς σχέσεις τους μετὰ στὴν ὁμάδα :

νὰ μάθουν πῶς λειτουργεῖ μία κοινοῦτητα :

νὰ ἀντιληθῶν τὴν ἀναγκαιότητα τῆς ὁμαδικῆς ζωῆς :

νὰ ἀναπτύξουν τρόπους σκέψης καὶ συμπεριφορῆς ποῦ θὰ ὑλοποιῶν κοινῶς παραδεκτοὺς κανόνες κοινωνικῆς ζωῆς.

B'

Ὁ ἄνθρωπος στὸ γεωφυσικὸ του περιβάλλον

Οἱ μαθητῆς ἐξερενοῦν τὸ ἄμεσο περιβάλλον, ὥστε :

Νὰ ἀποσαφηνίσουν καὶ νὰ συμπληρῶσιν τὸν παραστατικὸν τὸν κόσμον ἀναφορικὰ μετὰ τὴν ἔννοιαν καὶ τὴν ἀντίληψη τοῦ χώρου μετὰ ἀμεση ἐπιτοπία καὶ μετὰ ἀσκήσιον σὲ στοιχειώδεις γραφικῆς παραστάσεις καὶ ἀπεικονίσεις :

νὰ ξεχωρίσουν τὰ ἀνθρωπογενῆ στοιχεῖα καὶ νὰ διακρίνουν τίς προσιτότερας γι' αὐτοὺς ἀλληλεξαρτήσεις τοῦ φυσικοῦ χώρου καὶ τῆς ἀνθρώπινης δραστηριότητος :

νὰ ἀποκτήσουν θετικῆς στάσεις καὶ ἐνεργὸν ἐνδιαφέρον γιὰ τὴν προστασία καὶ ἐξανθρώπιση τοῦ φυσικοῦ τοπίου.

Γ'

Πῶς ἐπικοινωνοῦν οἱ ἄνθρωποι μετὰ τὸν ἄνθρωπον

Οἱ μαθητῆς :

Γνωρίζουν ἀπὸ κοντὰ τὰ κυριότερα μετὰ συγκοινωνίας καὶ ἐπικοινωνίας, ἐξοικειώνονται μετὰ τοὺς ἀναγκαιότερους σχετικῶς συμβολισμοὺς καὶ ἔθιζονται στὴ σωστὴ χρῆσις τους, γιὰ ἀποτελεσματικότερη ἐπικοινωνία καὶ ἀποφυγὴ ἀτυχημάτων. κατανοοῦν τὴν ἀναγκαιότητα καὶ τίς διαδικασίας ἐπικοινωνίας τοῦ τόπου μας : ἀποκοτῶν διαθέσεις εὐκρινεοῦς ἐπαφῆς καὶ ἐπικοινωνίας μετὰ τοὺς συνανθρώπους τους.

Δ' και Ε'

Ο άνθρωπος και τὰ φυτά.
Ο άνθρωπος και τὰ ζώα.

Δίνονται ευκαιρίες στους μαθητές :

να γνωρίσουν από άμεση παρατήρηση τὸ φυτικό και ζωϊκό κόσμο τῆς περιοχῆς·
να ασκηθοῦν στὴ διάκριση ἀπλῶν σχέσεων μεταξὺ φυτῶν και ζώων και στοιχειωδῶν ἀλληλεξαρτήσεων με τὸν ἄνθρωπο·
να ἐθιστοῦν στὴν ἐξερεύνηση τοῦ φυσικοῦ κόσμου και νὰ ἐπιβεβαιώνουν τὶς ἀτομικὲς τοὺς ἀνακαλύψεις·
να χαίρονται τὴ φύση και νὰ ἀποκτήσουν ἐνδιαφέρον γιὰ τὴν ὀμορφίαν τῆς και τὸ μεγαλεῖο τῆς.

ΣΤ'

Πῶς ἱκανοποιεῖ ὁ ἄνθρωπος τὶς ἀνάγκες του.

Οἱ μαθητές διερευνοῦν τὶς δραστηριότητες τῶν ἀνθρώπων τῆς περιοχῆς τοὺς με σκοπὸ :
να ἐπισημάνουν τὶς κοινὲς ἀνάγκες τῶν ἀνθρώπων καθὼς και τοὺς τρόπους και τὰ μέσα ποὺ χρησιμοποιοῦν γιὰ τὴν ἱκανοποίησίν τῶν·
να γνωρίσουν τὶς πηγὲς ἀγαθῶν τῆς περιοχῆς και νὰ ἐξοικειωθοῦν με ἀπλὲς και συγκεκριμένες διαδικασίες ἐκμετάλλευσίν τῶν·
να ἐκτιμήσουν τὸν ἀνθρώπινο μύθο και τὴν ἀνάγκη συνεργασίας, ἀλληλοσεβασμοῦ και ἀλληλεγγύης.

Ζ'

Ο ἄνθρωπος και οἱ μηχανές

Οἱ μαθητές ἐξοικειώνονται με τὰ ἐπιτεύγματα τῆς τεχνολογίας ἔτσι, ὥστε :
να γνωρίσουν ἀπὸ κοντὰ τὰ πιὸ κοινὰ ἐργαλεῖα ποὺ χρησιμοποιεῖ ὁ ἄνθρωπος γιὰ τὶς ἀνάγκες του·
να ἀποσαφηνίσουν ὀρισμένες ἀπλὲς ἐπιστημονικὲς ἔννοιες μέσω συγκεκριμένων μηχανικῶν λειτουργιῶν·
να ἀσκηθοῦν στὴ χρήση ἀπλῶν ἐργαλείων και μηχανῶν·
να ἀξιολογήσουν συγκεκριμένα ἐπιτεύγματα τῆς ἐπιστήμης σὲ συγκεκριμένους ἐφαρμογές τοὺς·

Η'

Ο ἄνθρωπος και ὁ χρόνος

Οἱ μαθητές ἐξοικειώνονται με τὰ γεγονότα και τὰ φαινόμενα τῆς χρονικῆς ροῆς ἔτσι, ὥστε :
να προσεγγίσουν τὶς ἔννοιες τῆς χρονικῆς διαδοχῆς και τῶν μεταβολῶν τῶν πραγμάτων·
να ἀναπτύξουν δεξιότητες παρατήρησης, καταγραφῆς και ὑπολογισμοῦ περιοδικῶν φαινομένων·
να μάθουν νὰ ἀναζητοῦν μαρτυρίες σχετικὲς με τὴν ἐξέλιξη τοῦ ἀνθρώπου και νὰ τὶς ἀποτιμῶν ἀνάλογα.

Εὐκαιριακὲς ἐνότητες

Ἐπιδιώξεις :

Οἱ ευκαιριακὲς ἐνότητες παρέχουν σὸ δάσκαλο τὴ δυνατότητα νὰ ὀργανώσει τὴν ἐσωσχολικὴ και τὴν ἐξωσχολικὴ ζωὴ με τρόπο ποὺ θὰ βοηθήσει τοὺς μαθητές :

α. Στὴν περίπτωση τῶν ἐποχικῶν ἐνοτήτων :

Νὰ συλλάβουν με τρόπο ἀμεσότερο τὶς ἔννοιες τῆς χρονικῆς διαδοχῆς και τῶν περιοδικῶν ἀλλαγῶν·
να προσεγγίσουν τὸ νόημα τῶν ἀλλαγῶν αὐτῶν μέσα ἀπὸ πραγματικὲς καταστάσεις τῆς ζωῆς·
να ζήσουν τὸν ἀναγεννητικὸ παλμὸ τῆς φύσης μέσα σ' αὐτὴ και μέσα ἀπὸ δημιουργικὲς τοὺς ἐκδηλώσεις.

β. Στὴν περίπτωση τῶν ἐπίκαιρων ἐνοτήτων :

να συνδέουν τὴ σχολικὴ μάθηση με τὴν πραγματικὴ ζωὴ, τὴν τοπικὴ και τὴν εὐρύτερη·
να προβληματίζονται, συμμετέχοντας ἐνεργά, πάνω σὲ πραγματικὰ και τρέχοντα γεγονότα τῆς κοινότητος·
να ἀποκτήσουν βαθύτερη αἰσθησι τῆς κοινωνικῆς τους ὑπόστασης και τοῦ κοινωνικοῦ τους χρέους, ὡς μέλη ὄχι μόνον τῆς τοπικῆς, ἀλλὰ και τῆς ἐθνικῆς και τῆς πανανθρώπινης κοινότητος.

γ. Στὴν περίπτωση τῶν ὁρασιατικῶν ἐκδηλώσεων :

να γνωρίσουν τὰ πρόσωπα και τὰ γεγονότα ποὺ διαμόρφωσαν τὴν ἐθνικὴν μας κληρονομίαν (ἱστορικὴ, θρησκευτικὴ κ.τ.λ.)·
να φρονιματιστοῦν ἀπὸ τοὺς ἀγῶνες και τὶς θυσίες και νὰ ἐνδυναμωθοῦν μέσα τους τὴ θέληση γιὰ συνέχισιν τῆς πολιτιστικῆς ἀνάδου.

ΑΝΑΛΥΣΗ ΓΕΝΙΚῶΝ ΕΝΟΤΗΤΩΝ· ΒΑΣΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

ΤΑΣΗ ΠΡΩΤΗ

ΓΕΝ. ΕΝΟ- ΜΕΡΙΚΟΤΕΡΕΣ Ε- ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΘΕ ΜΕΡΙΚΟΤΕΡΗΣ
ΤΗΤΕΣ ΝΟΤΗΤΕΣ ΤΗΣ ΥΛΗΣ ΕΝΟΤΗΤΑΣ ΤΗΣ ΥΛΗΣ

ΒΑΣΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΟΥ ΠΕΡΙΕΧΟ-
ΜΕΝΟΥ ΜΕΡΙΚΟΤΕΡΩΝ ΕΝΟΤΗΤΩΝ
(Θέματα γιὰ ἐπεξεργασία)

Α'

Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ
Ο ΑΝΑΜΕΣΑ ΣΤΟΥΣ
ΣΥΝΑΝΘΡΩΠΟΥΣ
ΤΟΥ

1. Στὴν τάξη τοῦ σχολείου μου
Τὰ παιδιὰ ἐξοικειώνονται και προσαρμόζονται σὸ νέο περιβάλλον·
Γνωρίζουν τοὺς συμμαθητές τους και κατανοοῦν τὴν κοινὴ φύση μέσα ἀπὸ σχετικὲς διαφορὲς και ἀναπτύσσουν αἰσθήματα συνεργασίας ἀλληλοβοήθειας και ἀγάπης.
Εἰσαγόνται στὴν ἔννοια τοῦ χώρου και τὴν ἐποπτικὴ του παράσταση.

Γνωριμία με τοὺς συμμαθητές μου :
Ποιοὶ εἶναι, ὁμοιότητες-διαφορὲς, τύποι χαρακτηριστικοί (π.χ. ὁ ξανθός, ὁ γλαστὸς κ.τ.λ.)
Γνωριμία με τὸ χωρὸ τῆς τάξης· οἱ ἄλλες τάξεις.
Γνωριμία με τὸ χωρὸ τοῦ σχολείου· ἐξεκίνηση τοῦ χώρου.
Τὸ διδακτικὸ και βοηθητικὸ προσωπικὸ τοῦ σχολείου

2. Πώς ζούμε στην τάξη μας
Τὰ παιδιά εξοικειώνονται με τους τρόπους και τὰ μέσα τῆς σχολικῆς ἐργασίας, τῆς μάθησης καὶ τῆς ψυχαγωγίας.
Συνειδητοποιοῦν προοδευτικά τὸ ρόλο τους στὴν ομάδα, τὰ καθήκοντα καὶ τὶς ὑποχρεώσεις τους σ' αὐτή.
'Αναπτύσσονται ἐνδιαφέρον καὶ ἀγάπη γιὰ τὴ μάθηση, τὸ σχολεῖο καὶ τὴν ὁμαδική ζωή.
3. Πώς ζούμε στὴν οἰκογένεια μας.
Τὰ παιδιά εἰσάγονται στὴν ἔννοια τῆς οἰκογένειας καὶ τῆ λειτουργία της ὡς ὁμάδας κοινωνικῆς.
Συνειδητοποιοῦν προοδευτικά τὸ ρόλο τους σ' αὐτή καὶ τὶς δυνατότητες προσφοράς στὴν κοινὴ εὐτυχία.
Κατανοοῦν τὴν ἀνάγκη καὶ τὴν ἀξία τῆς ἐνότητας καὶ ἀγάπης τῶν μελῶν τῆς, καθὼς καὶ τὰ προβλήματα διάφορων οἰκογενειῶν.
4. Τὸ σπίτι μας
Τὰ παιδιά εἰσάγονται στὴν ἔννοια καὶ τὴν ἀναγκαιότητα τῆς στέγης γιὰ τὸν ἄνθρωπο καὶ τοὺς ζωντανούς ὀργανισμούς.
'Αποσαφηνίζουν τὶς γνώσεις καὶ τὶς ἔννοιες σχετικὰ μετ' ὁ εἶδος, τῆ λειτουργικότητα καὶ τὴν κατασκευὴ τοῦ σπιτιοῦ. Ἀσκοῦνται σὲ γραμμικὲς παραστάσεις καὶ ἐξεικονίσεις.
Συνειδητοποιοῦν τὶς αἰτίες διαφοροποίησης τῶν σπιτιῶν καὶ ἐκτιμοῦν ἀνάλογα τὴν ἐξέλιξή τους.
5. Στὴ γειτονιά μας
Γνωρίζουν τὸ χώρα καὶ τὰ πρόσωπα τῆς γειτονιάς διευρύνοντας τὶς ἐμπειρίες καὶ τὶς γνώσεις τους καὶ ἀποσαφηνίζοντας σχετικὲς ἔννοιες.
'Αναπτύσσονται πνεῦμα ἐκτίμησης καὶ ἀλληλοσεβασμοῦ, κατανόησης καὶ ἀλληλοβοήθειας, καθὼς καὶ σχετικὸ ἐνδιαφέρον καὶ θέληση γιὰ προστασία καὶ βελτίωση τῶν συνθηκῶν ζωῆς.
6. Ἡ ζωὴ μας στὴ συνοικία' στὸ χωριὸ μας
Γίνεται μιὰ στενότερη γνωριμία μετ' ὁ χώρα τῆς συνοικίας, ὡς μέρος, ἑλου τοῦ χώρου τῆς κοινοτικῆς συμβίωσης καὶ ἀποσαφήνιση σχετικῶν ἐνοιῶν ὅπως : συνοικία, χωριὸ, πόλη, κοινότητα, ἀγορὰ κ.τ.δ.
Καλλιεργεῖται τὸ κοινοτικό-κοινωνικὸ πνεῦμα μετ' ἐνεργητικὴ συμβολὴ καθενὸς στὴν ἀνάπτυξη ἀρμονικῆς συμβίωσης καὶ τὴν προκοπὴ τῆς κοινότητας.
- 'Επιδικάζεται ἡ ἐξοικείωση μετ' ὁ πραγματικὰ γεωγραφικὰ στοιχεῖα καὶ τοὺς ἀντίστοιχους ὄρους στὰ πλαίσια μιᾶς συνολικῆς ἐπισκόπησης τῆς περιοχῆς (μορφολογικὴ ὕψη).
Συνειδητοποιοῦνται ἡ μορφολογικὴ διαφοροποίηση κάθε τόπου καὶ οἱ συνέπειες τῆς ἀνθρώπινης ἐπενέργειας.
- 'Ἡ τάξη μας ὡς μιὰ ομάδα - οἱ ἄλλες τάξεις
Τὶ μαθαίνουμε στὸ σχολεῖο : ὑγράμματα καὶ βιβλία, παίρνει καὶ ἐργασία, ὄργανα μάθησης, δραστηριότητες (θηρογενετικῆς κ.ά.)
Πώς δουλεύουμε στὴν τάξη μας : τί κάνει ὁ δάσκαλος μας, τί κάνουμε ἐμεῖς, ἐμεῖς καὶ οἱ δάσκαλοι μας, ἐγὼ καὶ οἱ συμμαθητῆς μου.
Πώς θὰ γίνουμε μιὰ προκομμένη τάξη : συμπεριφορά, ρόλοι ἀτομικοί, καθαρὸτητα καὶ ὁμορφιά, συνεργασία, ἀλληλοβοήθεια-χαρὰ, ὁμαδικῆς ἐκδηλώσεις κ.τ.δ.
- 'Ἡ οἰκογένεια ὡς ομάδα : τὰ μέλη, ἡ θέση καθενός, ὁ ρόλος τῶν γονέων, ἡ συνέχεια τῆς ζωῆς (τὸ γενεολογικὸ δένδρο-εισαγωγή), οἱ συγγενεῖς.
'Αναγκαιότητα καὶ ἀξία τῆς οἰκογένειας : ἀνθρώπινες οἰκογένειες, οἰκογενεῖς ζώων, ὁμοίωτες καὶ διαφορῆς τί μαθαίνουμε στὴν οἰκογένεια: οἰκογενεῖς ἐδῶ καὶ ἀλλοῦ, ἄλλοτε καὶ τώρα (εἰσαγωγικά).
Μιὰ προκομμένη οἰκογένεια : ἡ μέρα μιᾶς οἰκογένειας: εὐχάριστα καὶ δυσάρεστα γεγονότα, ἐργασία, παίρνει, ψυχαγωγία, θηρογενετικὴ ζωὴ.
- 'Ἡ ἀναγκαιότητα τῆς στέγης : γιατί ἔχουμε σπίτι, τί κάνουμε στὸ σπίτι, τί ἀσπίδια ἔχουν τὰ ζῶα: τί θὰ γινῶμαστε χωρίς σπίτι.
Πώς εἶναι τὰ σπίτια μας : χῶροι, ἐπιπλα καὶ σκεύη, διαφορῆς σπιτιῶν, παλαιὰ καὶ καινοῦργα, ἐδῶ καὶ ἀλλοῦ: πώς θὰ ἤθελα νὰ εἶναι τὸ σπίτι μου.
Πώς γίνεται ἓνα σπίτι : ὕλικα, μέσα, ἄνθρωποι, κ.τ.δ. (εἰσαγωγικά). Τὸ σχέδιο τοῦ σπιτιοῦ μου.
- Ποιοὶ εἶναι οἱ γείτονες: ποῦ μένουν : σπίτι, διαμερίσματα, πολυκατοικίες: μακρινοὶ-κοινοὶ γείτονες.
Πώς εἶναι ἡ γειτονιά μας : μικρὴ-μεγάλη, συγκεντρωμένη-σκόρπια, ἀπομονωμένη-κοινὰ σὲ ἄλλες: χῶροι κοινόχρηστοι ἢ κοινοφελεῖς (ἐκκλησία, παιδικὴ χαρὰ, πλατεῖα κ.ά.).
Οἱ ἄνθρωποι ποῦ μιᾶς ἐξυπηρετοῦν στὴ γειτονιά : ὁ μανάβης, ὁ μπακάλης, ὁ θυρωρός, ὁ φαρμακοποιὸς κ.ά.
Πώς περνᾶμε στὴ γειτονιά μας : παίρνει, συμπεριφορά, καθαρὸτητα, κ.τ.λ.
Πώς θὰ ἤθελα νὰ εἶναι ἡ γειτονιά μου.
Πώς εἶναι ἡ συνοικία (τὸ χωριὸ) μας : μικρὴ-μεγάλη, συγκεντρωμένη-σκόρπια, παραλιακὴ-ὄρεινὴ, κ.τ.λ. κοινοὶ χῶροι, καταστήματα, δασύλλια, ἐκκλησία κ.τ.δ.
- Οἱ ἄνθρωποι ποῦ μιᾶς ἐξυπηρετοῦν : ὁ μπακάλης, τὸ σουπερμάρκετ, ὁ ταχυδρόμος, ὁ ὁδοκαθαριστής, ὁ γιαντρός κ.ά.
'Ἰδιαίτερα βασικὰ γνωρίσματα : τί ἐξοικειωτῆται τὴ συνοικία (τὸ χωριὸ) ἀπὸ ἄλλες διπλανές σὲ φυσικῆς καὶ ἀνθρωπογενεῖς ἰδιαιτερότητες.
- Ποῦ εἶναι χτισμένο τὸ χωριὸ (ἡ πόλη) μας : ὄρεινὸ-πεδινὸ, παραθαλάσσιο κ.τ.δ. τοποθεσία σχετικὴ ὀνοματολογία τοῦ τόπου, μορφολογικὰ στοιχεῖα (βασικῆς ἔννοιες, χωρίς λεκτικὸς ὀρισμούς).
'Ἔργα τῆς φύσης καὶ τοῦ ἀνθρώπου : λίμνες, δάση, φράγματα, ὄρμιοι, γεφύρια, ἀναδασώσεις κ.τ.δ.

Γίνεται εισαγωγή και άσκηση στο στοιχειώδη προσανατολισμό σε συνδυασμό με αναπαράστασεις μορφών χώρου.

2. Τι καιρό έχουμε

Τὰ παιδιά ασκούνται στην παρατήρηση φυσικών φαινομένων και στην ταξινόμησή τους.

Μαθαίνουν για τις τέσσερις εποχές και τὰ κυρίαρχα φαινόμενα σε συνδυασμό με σχετικές βασικές έννοιες: εποχή, Ήρασια-Υγρασία, άνεμος, βροχερός καιρός κ.τ.δ. Κατανοούν ότι κάθε τόπος έχει και τις ιδιαίτερες καιρικές συνθήκες.

3. Πώς ζούμε στον τόπο μας

Τὰ παιδιά επισημαίνουν χαρακτηριστικά προβλήματα ή τρόπους ζωής των κατοίκων με συγκεκριμένα στοιχεία άναφοράς π.χ. ενδύματα, έλλειψη νερού, δρόμοι κ.τ.λ. Κατανοούν σχετικές εξαρτήσεις από τή μορφολογία και τὸ κλίμα τού τόπου.

Άξιολογούν ανάλογες ενέργειες τού ανθρώπου για βελτίωση των όρων ζωής.

1. Με τι ταξιδεύουμε

Τὰ παιδιά άποσαφηνίζουν τις γνώσεις τους και τις έννοιες άναφορικά με τὰ βασικά μέσα συγκοινωνίας.

Άποκτούν έποπτική αντίληψη αὐτῶν τῶν μέσων. Κατανοούν (με συγκεκριμένες άναφορές και γεγονότα) τή χρησιμότητα τῶν μέσων συγκοινωνίας και τή σημασία τους για τή βελτίωση τῶν όρων τῆς ζωής.

2. Τι προβλήματα συγκοινωνίας έχουμε

Διεύρυνση τῶν γνώσεων σχετικά με τὸν τρόπο λειτουργίας τῆς συγκοινωνίας.

Επισημάνση ειδικῶν προβλημάτων για τὰ άτομα και τήν κοινότητα (κίνδυνοι, έλλειψεις, δυσκολύνσεις κ.ά.) Άποκείωση με στοιχειώδεις κανόνες και σήματα κυκλοφορίας για αυτοπροστασία και σωστή συμπεριφορά. Γνωριμία με τούς ανθρώπους που δουλεύουν στις συγκοινωνίες και έκτίμηση τῆς προσφοράς τους.

3. Πώς επικοινωνούμε μεταξύ μας.

Τὰ παιδιά άποσαφηνίζουν τις γνώσεις τους και τις έννοιες άναφορικά με τὰ βασικά μέσα επικοινωνίας.

Άποκτούν έποπτική αντίληψη τῶν μέσων αὐτῶν και εξοικειώνονται με τή χρήση τους. Επισημαίνουν ειδικά προβλήματα επικοινωνίας στην κοινότητα. Κατανοούν (με συγκεκριμένες άναφορές και γεγονότα) τή χρησιμότητά τους και έκτιμούν τήν προσφορά όσων εργάζονται στις επικοινωνίες.

Προσανατολισμός στο χώρο : τὸ ταξίδι τού ήλιου-άνατολή και δύση, έντοπισμός άντικειμένων (χονδρικά), τὰ άλλα σημεία τού ορίζοντα (στοιχειώδης άσκηση). Άνάγλυφες παραστάσεις τού χώρου. Πού κατοικούν άλλοι άνθρωποι : χωριά και πόλεις σ' άλλα μέρη (άπλη άναφορά).

Βραχύχρονες μεταβολές τού καιρού : από τὸ πρωί ως τὸ βράδυ, από μέρα σε μέρα, μέσα στην εβδομάδα: σχετικές έννοιες : κρύο-ζεστό, λιχάδα-συννεφιά, βροχή κ.τ.δ. Έποχικές μεταβολές : οι 4 εποχές τού χρόνου και οι αλλαγές τού καιρού στὸν τόπο μας.

Κύκλος τού νερού : από τήν εξάτμιση στη βροχή, τρεχούμενα και στάσιμα νερά, άλλες μεταβολές τού νερού (χιόνι, πάγος, χαλάζι). Ό καιρός σ' άλλους τόπους : άλλες άναφορές περιγραφές, και δείξη εικόνων.

Ό ρουχισμός και ή ένδυμασία μας : καλοκαιρινά, χειμερινά, έργασια κ.ά. Οι έργασίες που κάνουμε : όσες συνδέονται με τὸν καιρό και τὸν τόπο.

Η επικοινωνία με τούς άλλους. Τὰ καλά και τὰ κακά : δυσκολίες που προέρχονται από ειδικές συνθήκες και από τή δράση τού ανθρώπου π.χ. καταστροφή δάσους, κατολισθήσεις, κ.τ.δ.

Πώς ζούν άλλοι : άλλες άναφορές από διηγήσεις, εικόνες κ.τ.δ.

Οι καθημερινές μετακινήσεις μας : πού πηγαίνουν οι μαθητές, οι δάσκαλοι, οι γονείς, οι άλλοι άνθρωποι. Πώς πηγαίνουν γιατί μετακινούνται: κάνουν μακρινότερα ταξίδια;

Μέσα συγκοινωνίας: με τι μέσα μετακινούνται οι άνθρωποι στην κοινότητα και άλλα γνωστά μέσα συγκοινωνίας: σε τι εξυπηρετούν.

Πώς ταξιδεύαν παλιότερα : εισαγωγή

Πώς γίνεται ή συγκοινωνία : ό αυτοκινητόδρομος, τὸ αεροδρόμιο, οι σιδηροδρομικές γραμμές, τὸ λιμάνι-τρόπος κίνησης-τί άπ' αὐτὰ υπάρχουν στην κοινότητα-τί δέν υπάρχουν, γιατί-δυσκολίες σχετικές. Οι άνθρωποι που μας εξυπηρετούν : οι οδηγοί, οι εισπρακτορες, οι τροχονόμοι, οι άεροσυνοδοί και άλλοι υπάλληλοι.

Προβλήματα κυκλοφορίας : πώς περνάμε ένα δρόμο, τὰ σήματα που φιμλάνει, οι κίνδυνοι πώς πρέπει να συμπεριφερόμαστε σε κάθε περίπτωση μετακίνησης-ταξιδιού.

Πώς συνεννοούμαστε καθημερινά : κωβέντες και χειρονομίες συνεννόηση μ' αὐτούς που βρίσκονται κοντά μας-συνεννόηση μ' αὐτούς που βρίσκονται μακριά μας: πώς και σε τῶνες περιπτώσεις γίνεται.

Τὸ γράμμα, τὸ τηλεφώνο, τὸ τηλεγράφημα. Χρησιμότητα, χρήση, τρόποι μεταβίβασης, ύλικα- πώς γράφουμε ένα γράμμα. Οι άνθρωποι που μας εξυπηρετούν : ό ταχυδρόμος, ή τηλεφωνήτρια, υπάλληλοι ΟΤΕ, ΕΑΤΑ κ.ά.

Γ' ΠΛΗΘ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΟΥΝ ΜΕΤΑΞΕΥ ΤΟΥΣ ΟΙ ΑΝΘΡΩΠΟΙ

Δ'
Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ
ΚΑΙ ΤΑ ΦΥΤΑ

1. Γνωρίζουμε
-
- τά φυτά

Γίνεται άπλή γνωριμία, από άμεση αντίληψη και παρατήρηση, με τὰ πὸ κοινὰ φυτὰ τῆς περιοχῆς και ἀποσαφήνιση σχετικῶν ἑνωιῶν.
'Αναγνωρίζονται με τὰ κοινὰ τους ὄνόματα και γίνονται στοιχειώδεις ταξινομήσεις και ὁμαδοποιήσεις.
'Αναπτύσσεται ἡ διάθεση γιὰ ἐξερεύνηση και ἀνακάλυψη στή φύση και ἡ ἀγάπη γιὰ τὸ φυσικὸ περιβάλλον.

2. Σὲ τί μᾶς
-
- χρειαζόμαστε

Κατανόηση τῆς ὠφελιμότητος τῶν φυτῶν γιὰ τὸν ἄνθρωπο.

Κατανόηση τοῦ ἀγῶνα τοῦ ἀνθρώπου γιὰ τὴ διατήρηση και τὴν ἐξέλιξη τοῦς.
Καλλιέργεια θετικῶν στάσεων και διαθέσεων ἀπέναντι στὸ φυτικὸ κόσμο.

3. Πῶς μεγαλώνει
-
- ἓνα φυτὸ.

Οἱ μαθητὲς ἀσχοῦνται στήν παρατήρηση συγκεκριμένων φυτῶν γιὰ τὴν ἐπιβεβαίωση ἢ ἀπόκτηση γνώσεων σχετικῶν με τὴν ἀνάπτυξη τοῦς.

'Αναγνωρίζουν διάφορα ἐξωτερικὰ μέρη και ὄργανα και τὴ λειτουργικὴ τους σέβση.
Κατανοοῦν βασικὲς τους ἀνάγκες.
'Αποκοῦν στοιχειώδεις γνώσεις και ικανότητες γιὰ καλλιέργεια φυτῶν και ἀναπτύσσουσαν σχετικὸ ἔνδιαφέρον και ἀγάπη.

Ε'
Ο ΑΝΗΡΩΠΟΣ
ΚΑΙ ΤΑ ΖΩΑ

1. Γνωρίζουμε
-
- τά ζῶα

Γίνεται γνωριμία τῶν παιδιῶν ἀπὸ ἄμεση αντίληψη και παρατήρηση, τῶν πὸ κοινῶν ζῶων τῆς περιοχῆς και ἀποσαφήνιση σχετικῶν ἑνωιῶν.
'Αναγνωρίζονται με τὰ κοινὰ τους ὄνόματα και γίνονται στοιχειώδεις ταξινομήσεις και ὁμαδοποιήσεις.
'Αναπτύσσεται ἡ διάθεση γιὰ ἐξερεύνηση και ἀνακάλυψη στή φύση και ἡ ἀγάπη γιὰ τὸ φυσικὸ περιβάλλον.

2. Σὲ τί μᾶς
-
- χρειαζόμαστε

Κατανόηση τῆς ὠφελιμότητος τῶν ζῶων γιὰ τὸν ἄνθρωπο.

Κατανόηση τοῦ ἀγῶνα τοῦ ἀνθρώπου γιὰ τὴ διατήρηση και τὴν περιποίησή τους.
Καλλιέργεια θετικῶν στάσεων και διαθέσεων ἀπέναντι στὸ ζωικὸ κόσμο.

3. Πῶς μεγαλώνει
-
- ἓνα ζῶο.

'Ασκηση τῶν μαθητῶν στήν παρατήρηση συγκεκριμένων ζῶων και ἐπιβεβαίωση ἢ ἀπόκτηση γνώσεων σχετικῶν με τὴν ἀνάπτυξη τους

Πῶς γίνεται ἡ ἐπικοινωνία στήν Κοινότητα μας: ἐγκαταστάσεις, καταστήματα, χώροι, ὑπάλληλοι, ειδικὲς ἀνάγκες και δυσκολίες.

Τὰ φυτὰ τοῦ σπιτιοῦ: διακοσμητικὰ τοῦ σπιτιοῦ, τῆς αὐλῆς και τοῦ κήπου και λαχανικά, καρποφόρα δένδρα-ἀναγνωρίσεις, ταξινομήσεις, παρατηρήσεις ἐξωτερικῶν χαρακτηριστικῶν (π.χ. φυτὰ πὸ τρώγονται, πὸ βράζουσαν καρποῦς κ.τ.δ.).

'Άλλα φυτὰ πὸ ζέρουμε: ὀνομάτισμα και ταξινομήσεις φυτῶν τῆς περιοχῆς, ἐξερεύνησεις, ὁμοιότητες και διαφορὲς. 'Άλλα φυτὰ. Συγκρότηση συλλογῶν, π.χ. ριζῶν, φύλλων, λουλουδιῶν.

Γιὰ τί περιποιόμαστε τὰ φυτὰ: ποιὰ χρησιμοποιοῦμε γιὰ τροφή, ἢ στέλισμα, γιὰ φωτιὰ κ.ά.

Φυτὰ ἄγρια και ἐξευγενισμένα: ἔρευνα και ἀνακάλυψη στὸν τόπο τοῦ μαθητῆ.
Περιποίηση φυτῶν: σκάψιμο, πότισμα, σκάλισμα, κ.τ.δ.
Δουλειὲς στὸν κῆμο μας, δουλειὲς στὰ χωράφια, στοὺς δεινδρόκηπους.
Τὶ θὰ κάνουμε χωρὶς φυτὰ.

Τὶ χρειάζεται ἓνα φυτὸ γιὰ νὰ μεγαλώσει: τροφή, νερὸ, ζέστη, ἥλιο.
Ποῦ βρίσκεται ὁ,τι χρειάζεται: γῆμα-λίπασμα, νερὸ, βροχὴ-πότισμα, ἥλιος-φῶς, προφύλαξη ἀπὸ κρύα και πάγου κ.τ.δ. Σχετικὸ μικροπειραματισμοί.

Πῶς τὰ παίρνει: ὄργανα φυτῶν: ρίζες, κορμὸς, κλαδιὰ, φύλλα: τὰ ἔνθη και ὁ καρπὸς (παρατηρήσεις, ὀνομασία, συλλογὲς).
Μεγαλώνουμε κι ἐμεῖς φυτὰ: σχετικὲς ἐργασίες, ἀνάλογα με τὶς συνθήκες τοῦ σχολείου.

Τὰ ζῶα τοῦ σπιτιοῦ: ζῶα πὸ τρέφουμε γιὰ συντροφιά (π.χ. γάτες, σκύλους), ζῶα ἀγροτικοῦ σπιτιοῦ-ἀναγνωρίσεις, ταξινομήσεις, παρατηρήσεις ἐξωτερικῶν χαρακτηριστικῶν (π.χ. ζῶα πὸ μᾶς δίνουν τροφή, πὸ μᾶς προστατεύουσαν, πὸ ζοῦν κοντὰ σὲ νερὸ, πὸ ἔχουσαν φτερά κ.τ.δ.).

'Άλλα ζῶα πὸ ζέρουμε: ὀνομάτισμα, και ταξινομήσεις ζῶων τῆς περιοχῆς, ὁμοιότητες και διαφορὲς.
'Άλλα ζῶα.

Κατάρτιση λευκωμάτων και συλλογῶν: φωτογραφίες, διατήρηση ἐντόμων, φτερῶν κ.τ.λ.

Γιὰ τί περιποιόμαστε τὰ ζῶα: ποιὰ χρησιμοποιοῦμε γιὰ τροφή (ποιὲς τροφές); γιὰ δουλειὰ, γιὰ προστασία, γιὰ ὀμορφιά.
Ζῶα ἐξημερωμένα και ἄγρια: (τοῦ τόπου μας): πὸ ζοῦσαν πρῶτα και γιὰ τί ἐξημερωθῆκαν, ὠφέλειες και ζημιές.
Στὸ ζωολογικὸ κῆπο.

Περιποίηση ζῶων: στοιχειώδεις ἀναφορὲς στή μέριμνα γιὰ τροφή, πότισμα, στέγη, ἀσφάλεια, προστασία, ἱατρικὴ περίθαλψη.
Δουλειὲς στὸ ζωοτροφεῖο τοῦ σχολείου μας.

Τὶ χρειάζεται ἓνα ζῶο, γιὰ νὰ μεγαλώσει: τροφή, νερὸ, ὕπνο, ζέστη, στέγη.
Ποῦ βρίσκεται ὁ,τι χρειάζεται: τὶ τρώει, πῶς ἀποκτὰ τὴν τροφή. Σχετικὰ ὄργανα (λ.χ. κυνῆγι), τὶ προσφέρει ὁ ἄνθρωπος. Τὰ ζῶα τὸ χεμιῶνα κ.τ.δ.

ΣΤ'
ΠΩΣ ΙΚΑΝΟ-
ΠΟΙΕΙ Ο ΑΝ-
ΘΡΩΠΟΣ ΤΙΣ
ΑΝΑΓΚΕΣ ΤΟΥ

1. Τι χρειάζεται
ένα παιδί για να
μεγαλώσει.

Ἀναγνώριση εξωτερικῶν μερῶν καὶ ὁράσεις καὶ λειτουργικὴ τους συσχέτιση.
Κατανόηση βασικῶν ἀναγκῶν.
Ἀπόκτηση στοιχειωδῶν γνώσεων καὶ ἱκανοτήτων γιὰ τὴν πρακτικὴν περιποίηση ζωῶν καὶ ἀνάπτυξη σχετικῶν ἐνδιαφέροντος καὶ ἀγάπης.

Τὰ παιδιὰ συνειδητοποιοῦν τὶς βασικὰς τοὺς ἀνάγκες καὶ κατανοοῦν ὅτι ὅλα τὰ παιδιὰ τοῦ κόσμου ἔχουν τὶς ἴδιες ἀνάγκες.

Ἀναπτύσσουν διαθέσεις γιὰ ἀλληλοκατανόηση καὶ ἀλληλεγγύη.

Ἀποκοτῶν θετικὰς στάσεις γιὰ σωστὴ συμπεριφορὰ στὴν καθημερινὴ μέριμνα γιὰ τὴν ἀνάπτυξή τους (π.χ. λήψη τροφῆς, καθαριότητα, ὕπνος).

2. Τι χρειάζεται
μιὰ οἰκογένεια

Ἀναγνωρίζουν τὶς ἀνάγκες τῆς οἰκογένειας ὡς προεκτάσεις τῶν ἀτομικῶν ἀναγκῶν.

Ἀναγνωρίζουν καὶ ἐκτιμοῦν τὸ ρόλο τῆς οἰκογένειας γιὰ τὴν κάλυψη τῶν ἀναγκῶν τῶν παιδιῶν.

Ἀναπτύσσουν στάσεις συμπάθειας γιὰ ἀναξιοπαθεῖς οἰκογένειες καὶ διάθεση κατανόησης καὶ ἀγάπης.

3. Ἀπὸ ποῦ
παίρνουμε ὅ,τι
μᾶς χρειάζεται

Τὰ παιδιὰ γνωρίζουν τὰ βασικὰ προϊόντα τοῦ τόπου, τὴν ἀγορὰ καὶ τὸν τρόπο μεταφορᾶς τῶν ἀγαθῶν στὸ σπίτι.

Συνειδητοποιοῦν, ὅτι κάθε τόπος παράγει ὀρισμένα ἀγαθὰ.

Ἀναπτύσσουν παραπέρα τὴ διάθεση γιὰ ἐξερύνηση τοῦ περιβάλλοντος, φυσικοῦ καὶ κοινωνικοῦ, καὶ γιὰ διατήρηση καὶ προστασία τῶν πηγῶν ἀγαθῶν.

4. Πῶς ἀποκοτῶμε
ὅ,τι μᾶς
χρειάζεται.

Τὰ παιδιὰ μαθαίνουν τὸ κυριότερα ἐπαγγέλματα κάνοντας στοιχειώδεις ταξινομήσεις.

Κατανοοῦν τὴν ἔννοια, τὴν ἀνάγκη καὶ τὴ χρησιμότητα τῆς ἐργασίας καθὼς καὶ τὶς σχετικὰς ἔννοιες : ἀμοιβή-χρῆμα, ἐπάγγελμα.

Μαθαίνουν νὰ ἀναγνωρίζουν τὰ ἑλληνικὰ νομίσματα καὶ νὰ τὰ χρησιμοποιοῦν.

Ἀποκοτῶν θετικὰς στάσεις ἀπέναντι στὴν ἐργασία καὶ τοὺς ἐργαζομένους.

Μεγαλάνομε ἓνα ζῶο : συντηροῦνται, ἀπὸ ὁμάδες παιδιῶν, μικρὰ ζῶα (π.χ. φαρακί, σαλιγκάροι, χελῶνες) ἢ καὶ μεγαλύτερα μεταφέρουν στὸ σχολεῖο τὴν περὶ ἀπὸ τὸ σπίτι τοὺς καὶ συζήτων.

Τι χρειάζεται ἓνα δένδρο, ἓνα ζῶο γιὰ νὰ μεγαλώσει (ἀναφορὰ στὰ προηγούμενα).
Τι χρειάζονται τὰ παιδιὰ γιὰ νὰ ζήσουν καὶ νὰ μεγαλώσουν: τροφή, νερό, ὕπνο, ἐνδυμασία, κατοικία, ἥλιο, ἀέρα.

Ἄλλες ἀνάγκες (παγνίδι, ψυχαγωγία, προστασία ἀγάπη). Πῶς περῶν καὶ τί κάνω σ' ἓνα ἡμερονίκιο.

Τι χρειάζονται ἄλλα παιδιὰ στὸν κόσμο: ἔχουν τὶς ἴδιες ἀνάγκες: ὑπάρχουν παιδιὰ μὲ εἰδικὲς ἀνάγκες (ἄρρωστα, πενσιμαμένα, ἀνάπηρα κ.τ.λ.)

Τι μᾶς προσφέρουν οἱ γονεῖς μας : τροφή, στέγη, προστασία, ἀγάπη κ.τ.λ.

Τι χρειάζεται μιὰ οἰκογένεια γιὰ νὰ ζήσει: ἀναγωγή τῶν ἀτομικῶν ἀναγκῶν στὸ ἐπίπεδο τῆς ὁμάδας-οἰκογένειας.

Ἐξειδίκευση σὲ ἄλλες περιπτώσεις π.χ. χωρὶ δουλειᾶς, αὐτὴ, κοινότητα χωρὶς, περιποίηση γερῶν κ.τ.λ. Πῶς βοηθοῦμε ὅλοι.

Οἰκογένειες ποὺ δὲν ἔχουν ὅ,τι τοὺς χρειάζεται : ὄρφανὰ, χωρὶς στέγη, κ.τ.δ.

Πῶς συντηροῦνται.

Πηγὲς ἀγαθῶν : τι μᾶς δίνει τὸ ἔδαφος, πῶς ἔρχεται τὸ νερὸ στὴν γῆ, τι μᾶς δίνουν τὰ φυτὰ καὶ τὰ ζῶα τοῦ τόπου μας, τι φέρνουμε ἀπὸ ἄλλα μέρη, ποιά γίνονται σὲ ἐργοστάσια.

Μεταφορὰ καὶ κατανάλωση προϊόντων: ἀπὸ τὸ χωράφι-κῆπο στὸ σπίτι, ἀπὸ τὴν ἀγορὰ στὸ σπίτι, ἀπὸ τὸ χωριὸ στὴν πόλη: χωρὶς ἐναποθήκευσης καὶ συσκευασίας: μέσα μεταφορᾶς.

Σημείωση : παίρνουμε ὡς ἀφετηρία ἐνδεικτικὰ ἓνα ἀγαθὸ π.χ. τὸ γάλα, τὸ ψωμί.

Μιὰ περιήγηση στὴν ἀγορὰ μας : τι βρίσκουμε, τι βρίσκουμε σὲ ἄλλες ἀγορᾶς: τι καταστήματα ἔχουμε, τι πωλᾶνε.

Πῶς θὰ ἔχουμε πάντα ὅ,τι μᾶς χρειάζεται: προστασία πηγῶν (εἰσαγωγικά).

Δουλεῖς ποὺ κάνουν οἱ ἄνθρωποι: ὅλοι ἐργάζονται;

Δουλεῖς ποὺ κάνουν οἱ γονεῖς μας: τι προϊόντα βγαίνουν μὲ τὴν ἐργασία τοὺς ἄλλες δουλεῖς.

Ἐργασία καὶ ἀμοιβή: ποιοὶ κερδίζουν μόνον χρήματα, ποὺ βρίσκουν οἱ ἄλλοι τὰ χρήματα (πωλῶ-κερδίζω-ἀγοράζω): τι ἀγοράζουμε μὲ τὰ χρήματα-ἑλληνικὰ νομίσματα.

Τι θὰ γίνωμαστε χωρὶς δουλεῖς: διάφορες ὑποθέσεις, ἐκτιμῶμε, συγκρίσει.

Ζ'

Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ
ΚΑΙ ΟΙ
ΜΗΧΑΝΕΣ

1. Ἐργαλεῖα καὶ μηχανεὶς ποὺ χρησιμοποιοῦμε στὶς ἐργασίες μας.

Οἱ μαθητὲς διευρύνουν τὶς γνώσεις τοὺς ἀναφορικὰ μὲ τὰ πῶς κοινὰ ὄργανα ποὺ οἱ ἄνθρωποι χρησιμοποιοῦν στὶς δουλεῖς τοὺς.

Ὅργανα (ἐργαλεῖα καὶ μηχανεὶς) τοῦ σχολεῖου: μολύβια, ψαλίδια, χάρακες, κουδοῦνι, διάφορες συσκευές-ἐπιστήμανση, ἰσομετρίαι-λειτουργία-χρῆση.

Ἐξοικειώνονται με τὸν τρόπο λειτουργίας τους, καὶ κατανοοῦν συναφείς ἔννοιες.
Ἐξοικειώνονται με τὴ χρήση τους σὲ συνάρτηση με τοὺς κινδύνους καὶ τὴν ἀποφυγὴ τους.

Ὅργανα τοῦ σπυτιοῦ: τῆς κοιλίας, τοῦ ὑποδοματίου, τῶν βοθρ. γῶρον κ.λπ.—ἔπως καὶ στὰ προηγούμενα.

Ὅργανα ποὺ χρησιμοποιοῦν οἱ ἐπαγγελματίες τῆς περιοχῆς: ὅπως στὰ προηγούμενα.
Ἐπικίνδυνα σκευὴ καὶ ἐργαλεῖα στὸ σπίτι, στὸ σχολεῖο, στὸ δρόμο.

2. Σὲ τί μᾶς βοηθοῦν οἱ μηχανές.

Συνειδητοποιοῦν τὴ λειτουργικὴ βάση τῆς ἐργασίας καὶ τὸ ρόλο τῶν ὀργάνων.

Ἐξοικειώνονται με τὰ μέσα καὶ τοὺς τρόπους ἀξιοποίησης ἀπὸ τὸν ἄνθρωπο φυσικῶν καὶ τεχνικῶν δυνάμεων στὴν ἐργασία.

Κατανοοῦν τὴν ἐπειρητικὴ δύναμη τοῦ ἀνθρώπου.

Πῶς κάνει ὁ ἄνθρωπος τὶς δουλειές του: χρῆση γερῶν, ποδιῶν καὶ ἄλλων μερῶν τοῦ σώματος: χρῆση ὀργάνων: ἔλιον, πέτρας, κατασκευῶν (π.χ. μαχαίρια, κουτάλια, μίξερ, ραπτομηχανές κ.τ.λ.)

Πῶς κινούμε τὶς μηχανές: με τὶς σωματικές μας δυνάμεις, με τὸ νερὸ, τὸν ἀέρα, τὸν ἀτμὸ, τὸν ἠλεκτρισμὸ: ἀπλές παιγνιώδεις (πειραματικές) κατασκευές π.χ. νερόμυλος, ἀνεμοδείκτης κ.ἄ.

Πότε κάνουμε τὴ δουλειά μας καλύτερα: παραδείγματα ποὺ δείχνουν ὅτι με τὰ ἐργαλεῖα καὶ τὶς μηχανές ἡ ἐργασία γίνεται ταχύτερα, ἀποδοτικότερα καὶ εὐκολότερα.

Τὸ ἐργοστάσιο (ἢ ἐργαστήριον) τῆς κοινότητας.

3. Τί εἶναι ἓνα ἐργοστάσιο

Γίνεται γνωριμία, ἀπὸ ἀμεση ἐπιπτώσει, με τὰ ἐργαστήρια καὶ ἐργοστάσια τῆς κοινότητας.

Γίνεται εἰσαγωγή στὴν ἐννοια (στὴν πρακτικὴ τῆς διάστασης) τοῦ καταμερισμοῦ τῆς ἐργασίας (ὀμαδικῆς) Κατανοεῖται καὶ ἐκτιμᾶται ὁ ρόλος τῶν ἐργοστασίων στὴ βελτίωση τῶν ὄρων ζωῆς καὶ σὲ ἄλλες συνέπειες.

Πῶς κινεῖται, πῶς εἶναι φτιαγμένο, ποιοὶ ἐργάζονται, πῶς ἐργάζονται (παρατηρήσεις, διαπιστώσεις).

Τί παράγει ἓνα ἐργοστάσιο: Προϊόντα, συσκευασία, διάθεση: ἀπὸ ποῦ παίρνουν τὶς πρώτες ὕλες, τί προσφέρει ἡ περιοχὴ—πόσο χρήσιμο εἶναι γιὰ ὄλους μας.

Η'

Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΚΑΙ Ο ΧΡΟΝΟΣ

1. Πῶς περνᾷ ὁ χρόνος

Τὰ παιδιὰ εἰσάγονται ἐμπειρικά στὶς ἐννοιες τῆς διαδοχῆς τῶν γεγονότων καὶ τῶν φαινομένων καὶ στὴν ἐννοια τοῦ χρόνου με βάση τὶς συγκεκριμένες ἐνέργειές τους.

Ἀποκοτῶν δεξιότητες καταγραφῆς γεγονότων καὶ χρονικῶν περιόδων με ἀριθμούς ἢ σύμβολα καὶ ἱκανότητες ἀναγνώρισης σχετικῶν καταγραφῶν καὶ ὀργάνων μέτρησης τοῦ χρόνου.

Πῶς περνοῦν οἱ ὥρες μας: πρωί—μεσημέρι—βράδυ (καὶ τὰ ἐνδιάμεσα) σὲ σχέση με συγκεκριμένες δραστηριότητες (ἀτομικές, σχολικές, οἰκογενειακές).

Πῶς περνοῦν οἱ μέρες: με τὸν ἴδιο τρόπο γιὰ τὸ σήμερα—χτές—αὔριο: οἱ μέρες τῆς ἐβδομάδας, οἱ μῆνες, οἱ ἐποχές.

Πῶς μετράμε τὸ χρόνο: τὸ ἡμερολόγιο, τὸ ρολογι (εἰσαγωγικά), τὸ ἡμερολόγιο ἢ ἡμεροδείκτης: ἀνάγνωση καὶ καταγραφή ἡμερομηνιῶν.

Οἱ ἐννοιες: τώρα—μετὰ—πρὶν—ἔπειτα κ.τ.δ.

2. Πῶς ἀλλάζουν τὰ πράγματα με τὰ χρόνια

Τὰ παιδιὰ εἰσάγονται στὴν ἐννοια τῆς ἀλλαγῆς (ἐξελικτικά) με βάση παρατηρήσεις τους σὲ συγκεκριμένα περιστατικά.

Κατανοοῦν τὸ ρόλο τοῦ ἀνθρώπινου παραγόντα στὶς ἀλλαγές τῶν πραγμάτων κάνοντας κρίσεις καὶ ὑποθέσεις. Συγκεκριμενοποιοῦν προηγούμενες ἐννοιες χρόνου καὶ προσεγγίζουν νέες σχετικές με τὴν ἐξέλιξη—μεταβολὴ καὶ πρόοδο.

Ἡ ἱστορία ἐνός φυτοῦ: παρατηρήσεις, περιγραφές, σχέδια, δεῖξη εἰκόνων κ.τ.δ.

Πῶς ἀλλάζει με τὸν καιρὸ.

Ἡ ἱστορία ἐνός ζώου: διαδοχικὰ στάδια τῆς ζωῆς του, ὅπως καὶ στὸ προηγούμενο.

Ἡ ἱστορία ἐνός σπιτιοῦ: πῶς εἶναι σήμερα, πῶς ἦταν ἀρχικά: σπίτια σὲ παλιές ἐποχές, σπίτια σύγχρονα: τί παθαίνουν τὰ σπίτια με τὸ πέρασμα τοῦ χρόνου.

3. Πῶς ἀλλάζουν οἱ ἄνθρωποι με τὰ χρόνια

Οἱ μαθητές ἀντιλαμβάνονται ὅτι κάθε ἄνθρωπος ἔχει μὴ ἱστορία καὶ εἰσάγονται στὴν ἐννοια τῆς ἱστορικῆς ἀλλαγῆς.

Εἰσαγοντοὶ στὶς ἐννοιες τοῦ χρόνου με βάση τὸ παρελθὸν καὶ τὸ μέλλον Μαθαίνουν στοιχειώδη πράγματα, ἀπὸ τὴν ἱστορία τοῦ τόπου τους καὶ φρονιματίζονται σχετικὰ.

Ὅλοι ἔχουμε τὴν ἱστορία μας: ἡ δική μου ἱστορία (κάθε μαθητῆ), ἡ ἱστορία τῶν γονέων μου καὶ τῶν παπποῦδων μου, πῶς ἦταν μωρὰ, πῶς ἀνδρόθηκαν (π.χ. ὁ πατέρας μου μαθητῆς, στρατιώτης, γαμπρός) τὸ γενεαλογικὸ μου δένδρο.

Πῶς θὰ εἶναι ὕστερα ἀπὸ πολλὰ χρόνια. ὑποθετικὸ, ἱστορικὸ κατ' ἀνάλογια με τὰ προηγούμενα καὶ τὶς ὑπενόητες Η1 καὶ Η2. Ἱστορικά ἢ μυθολογικά τοῦ χωριοῦ (τῆς πόλης) μας ἐξαφορμῆς καὶ με βάση ὑπάρχοντα μνημεῖα (κάστρα, τεῖχη, ναοί, κτίσματα κ.τ.λ.) σὲ μὴ πολὺ ἀπλή, στοιχειώδη μορφή. Τὸ ἥρωο, τὸ μουσεῖο.

ΤΑΣΗ ΔΕΥΤΕΡΗ

ΓΕΝΙΚΕΣ
ΕΝΟΤΗΤΕΣΜΕΡΙΚΟΤΕΡΕΣ
ΕΝΟΤΗΤΕΣΣΤΟΧΟΙ ΚΑΘΕ ΜΕΡΙΚΟΤΕΡΗΣ
ΕΝΟΤΗΤΑΣ ΥΛΗΣΒΑΣΙΚΑ ΑΝΟΙΧΕΙΑ ΤΟΥ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕ-
ΝΟΥ ΤΩΝ ΜΕΡΙΚΟΤΕΡΩΝ ΕΝΟΤΗΤΩΝ
(Θέματα για επεξεργασία)

Α'

Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ 1. 'Η ζωή μας
ΑΝΑΜΕΣΑ στο σχολείο
ΣΤΟΥΣ στην οικογένεια
ΣΤΑΝΑΘΡΩΠΟΥΣ

Διεύρυνση των στόχων των ενότητων Α1 και Α2 της Α' τάξης με ιδιαίτερη έμφαση στο έζηξ :

Νά γνωρίσουν τὰ παιδιά τις (νέες) συνθήκες εργασίας τους στο σχολείο και νά έβριστούν σχετικά.

Νά συνειδητοποιήσουν τὸ ρόλο τους στην ομάδα και τὴν αξία τῆς σχολικῆς εργασίας γιὰ τὴ μόρφωση τῆ δικῆ τους και ὅλων τῶν ἀνθρώπων.

Νά ἀσκηθοῦν σὲ ἀναπαραστάσεις χώρων και ἀντικειμένων, με βάση τὸ σχολικὸ χώρο.

Διεύρυνση τῶν μαθησῶν τῶν ἀντίστοιχων ἐνοτήτων τῆς Α' τάξης, γνωριμία με τοὺς συμμαθητῆς μου, γνωριμία με τὸ διδασκτικὸ και βοηθητικὸ προσωπικὸ.

Γνωριμία με τοὺς χώρους τοῦ σχολείου και τοῦ ἀμεσου γειτονικοῦ περιβάλλοντος, παραστατικῆς ἀπεικονίσεις.

Πῶς νά κάνουμε τὴν τάξη μας και τὸ σχολεῖο μας μὴ προκομμένη κοινότητα: ἐργασία, παίρνει, ἀναφυγή, συμπεριφορὰ-ρόλοι, θρησκευτικὴ ζωή.

Πῶς και τί μαθαίνουμε στοῦ σχολεῖο: τι και πῶς μαθαίναν παλιότερα, πῶς μαθαίνουν ἄλλοι (χώρος, προσωπικὸ, βιβλία, μέθοδος κ.τ.δ.)

2. 'Η ζωή μας
στήν οικογένεια

Οἱ ἴδιοι τῶν ἐνοτήτων Α3 και Α4 τῆς Α' τάξης, ἰδιαίτερα :

Νά διακρίνουν ὁμοιότητες και διαφορῆς μεταξύ οικογενειῶν στο οικονομικὸ, κοινωνικὸ και ἱστορικὸ πολιτιστικὸ ἐπίπεδο.

Νά κατανοήσουν, ὅσο γίνεται καλύτερα στήν τάξη αὐτή, τὴν ἱστορικὴ εξέλιξη τῆς κατοικίας και τις διαφοροποιήσεις τῆς, τυπογραφικῆς και κοινωνικοοικονομικῆς.

Νά μποροῦν νά παραστάσουν με μεγαλύτερη ἀκρίβεια, γραμμικὰ, τοὺς χώρους τῆς κατοικίας.

Διεύρυνση τῶν ἀπέναντι ἐνοτήτων τῆς Α' τάξης.

Διαφοροποίηση οικογενειῶν: σὲ τι διαφέρουν τὰ μέλη μιᾶς οικογένειας, σὲ τι διαφέρουν οἱ οικογένειες μεταξύ τους, ἱστορικὴ εξέλιξη τῆς οικογένειας (ἀδερμῶς), γενεαλογικὸ δένδρο. Θρησκευτικὴ ζωή.

Οἱ κατοικίες τῶν οικογενειῶν: ἀπὸ τὰ σπήλαια στοὺς οὐρανοξύστες: ἀγροτικὰ-ἀστικά σπίτια, ἐσωτερικὴ λειτουργία, ἐξωτερικὸι χώροι, ἡ βοηθητικοί, διαρρύθμιση, διακόσμηση.

Γραμμικῆς και ἀνάγλυφες παραστάσεις κατασκευῆς.

3. 'Η ζωή μας
στὸ χωριὸ ἢ στήν
πόλη μας

Οἱ ἴδιοι με τις ἐνόητες Α5 και Α6 τῆς πρώτης τάξης. Βαθύτερη ἐπεξεργασία γιὰ μὴ :

Γνωριμία με τὸν κόσμο ποὺ κατοικεῖ τὸ χωριὸ τῆς κοινότητας.

Κατανόηση τῆς λειτουργίας τῆς ὁμάδας στενότερης και εὐρύτερης και προσφορὰ εὐκαιριῶν κοινοτικοποίησης τοῦ παιδιοῦ :

Συγκριτικὴ θεώρηση τῶν πλησιέστερων κοινοτήτων (διαφορῆς-ὁμοιότητες).

Εἰσαγωγή στήν ἐννοια τῆς ἱστορικῆς εξέλιξης.

Διεύρυνση τοῦ περιεχομένου τῶν ἐνοτήτων Α5 και Α6 τῆς Α' τάξης και ἐμβάθυνση με ἐμφαση σὲ θέματα ὅπως :

Γιατί ζοῦμε πολλοὶ μαζί. 'Ο ένας στήν ἐρημιὰ και οἱ ἀνάγκης του, ἡ ἀλληλεγγύη τῶν πολλῶν.

'Εγὼ και οἱ ἄλλοι-σχέσεις μεταξύ κατοικῶν και μεταξύ συνοικιῶν ἐδῶ και ἄλλοῦ ἄλλοτε και τώρα.

'Ο ρόλος τῶν διάφορων κοινωνικῶν ὁμάδων λ.χ. ἔξωραϊστικοί σὺλλογοι, σὺνδесμοι, ἑταιρείες κ.τ.δ. ὅπως και τῶν ἀτόμων.

Τι κάνω ἐγὼ.

Τι πέτυχε ἡ κοινότητά μας γιὰ τὸ καλὸ ὅλων-οἱ ἄλλες κοινότητες.

4. Πῶς λειτουργεῖ
μὴ κοινότητα
(τὸ χωριὸ ἢ ἡ
πόλη μας).

Νά γνωρίσουν τὰ παιδιά ἀπὸ κοντὰ ὅ,τι σχετικὸ με τὴ διοίκηση, τις ὑπηρεσίες και τὰ ἰδρύματα κοινῆς ὠφελείας ὑπάρχει και νά ἐκτιμήσουν τὴν αξία τους.

Νά συνειδητοποιήσουν τὴν ἀναγκαιότητα τῶν κανόνων και τῶν νόμων γιὰ τὴν ἐρυθμὴ λειτουργία τῆς κοινωνικῆς ὁμάδας-κοινότητας και νά προσαρμόζουν ἀνάλογα τὴν συμπεριφορὰ τους.

Νά ἐκτιμήσουν τὸ ρόλο και τὸ μῶλο τῶν ἀνθρώπων ποὺ ἐργάζονται γιὰ τὸ κοινὸ καλὸ.

'Υποχρεώσεις και δικαιώματα πολιτειῶν, κανόνες και νόμοι. Παράβαση και τιμωρία, με ἀναφορὰ σὲ συγκεκριμένα παραδείγματα.

'Υπηρεσίες, ὄργανοι και ἰδρύματα στήν κοινότητα (π.χ. Ταχυδρομεῖο, Ταμεῖο, Παιδικοὶ Σταθμοὶ κ.λπ.). Οἱ ἄνθρωποι ποὺ ἐργάζονται σ' αὐτὰ.

Ποιοὶ διοικοῦν τὴν κοινότητα (Πρόεδρος-Δήμαρχος, κοινοτικοί-δημοτικοὶ σύμβουλοι). Ποιοὶ και πῶς τοὺς ἐκλέγουν.

'Άλλες ὑπηρεσίες και ὄργανοι. Οἱ ἄνθρωποι ποὺ ἐργάζονται σ' αὐτοὺς. Προέκταση πέρα ἀπὸ τὴν κοινότητα.

'Ο ρόλος τῆς ἐκκλησίας: τι κανουμε στήν ἐκκλησία: οἱ ἄνθρωποι ποὺ υπηρετοῦν τὴν ἐκκλησία: ἐκδηλώσεις τῆς ἐκκλησίας στήν κοινότητα.

5. Μία προκομμένη Νά μάθουν τὰ παιδιά νὰ ἐπισημαίνουν ὅτι καλὸ ἢ κακὸ ἔχει γίνει ἢ γίνεται στὸν τόπο τους, καθὼς καὶ τὰ προβλήματα τοῦ παραμένοντος αὐτοῦ.
- Νὰ συνήθισουν στὸ νὰ παίρνουν σωστὲς ἀποφάσεις καὶ νὰ δραστηριοποιῦνται, στὰ ὅρια τῶν δυνατοτήτων τους, γιὰ τὸ κοινὸ καλὸ.
- Νὰ συνδεθοῦν μὲ δεσμούς ἀγάπης καὶ συμπάθειας μὲ τὸν τόπο καὶ τοὺς ἀνθρώπους του.

Τὰ καλὰ καὶ τὰ ἀσραβὰ. Πῶς ὅς ἤθελα νὰ εἶναι ἡ πόλη (τὸ χωριὸ) μου, π.χ. οἱ δρόμοι, τὰ σπῆτια, τὸ πράσινο κ.τ.λ., σχετικὰ προβλήματα.

Πῶς νὰ κάνουμε ὑγιεινὴ καὶ εὐχάριστη τὴ διαμονή μας: κανόνες καὶ συνήθειες καθαριότητος, σωματικῆς ἀσκήσης, ὑγιείας, ψυχολογίας κ.λ. Ποιοὶ ἔκαναν τί-τί μπορούμε νὰ κάνουμε ἐμεῖς τὰ παιδιά.

Τί χρειάζεται νὰ γίνει ἀκόμα.

Ἐκδηλώσεις ἀλληλεγγύης, σεβασμοῦ καὶ ἀγάπης, γιορτὲς καὶ πανηγύρια.

Ἡ Ἐκκλησία: Πῶς εἶναι ἡ ἐκκλησία μας.

Ἄλλες ἐκκλησίες τῆς περιοχῆς. Σχετικὲς ἀνάγκες.

B'

Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ
ΣΤΟ ΓΕΩΦΥ-
ΣΙΚΟ ΤΟΥ
ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

1. Πῶς εἶναι ὁ τόπος τοῦ ζῶμε

Ἐμπέδωση, προέκταση καὶ ἐμβάθυνση τῆς ἀντίστοιχης ὕλης τῆς Α' τάξης (ἐνόητες Β1, Β2, Β3,) καὶ καὶ σὲ ἀντιστοιχία μὲ τὰ ἐιδικὰ θέματα ποῦ προσδιορίζονται ἐδῶ.

Οἱ μαθηταὶ τῆς Α' τάξης μὲ ἐμφαση στὰ ἐξῆς θέματα:

Ἐμπέδωση κοινῶν γεωγραφικῶν ὁρῶν: προσανατολισμὸς στὸ γῶρο καὶ σὲ ὁρίζοντα ἐπιφάνεια μὲ βάση τὰ 4 σημεῖα τοῦ ὁρίζοντα:

ἀδρομερὴς γνώση τοῦ γῶρου τῶν γειτονικῶν κοινοτήτων (ὅπου προσφέρεται) μὲ τὰ ἰδιαιτέρα χαρακτηριστικὰ τους.

ἀναπαράσταση καὶ σχέδια τῆς στενῆς περιοχῆς (κοινότητα καὶ γειτονικὸς γῶρος) τοῦ συγκεντρῶνται γιὰ κατοίκηση οἱ περισσότεροὶ ἀνθρώποι: χωριά, πόλεις μεγάλες, λιμάνια-ἀλληλεξάρτηση χωριοῦ καὶ πόλης.

Προβλήματα στὸ χωριὸ, στὴν πόλη.

Διεύρυνση ὅσων διδάχτηκαν στὴν Α' τάξη. Καὶ ἰδιαιτέρα τὰ θέματα:

Οἱ εποχικὲς μεταβολὲς καὶ οἱ συνέπειές τους στὴ φύση καὶ τὴ ζωὴ.

Ἄο καιρὸς σὲ ἄλλους τόπους: ὀρενά-πεδινά, παραθαλάσσια μέρη- ἐρημος-παγομένοι τόποι.

Παρατηρήσεις: σύννεφα, βροχές, ἀνεμοὶ (ἰδιαιτέρα) γιόνα. Δελτίο καιροῦ τῆς Ε.Μ.Υ. Σχετικοὶ ὅροι.

Πῶς οἱ ἄνθρωποι προσαρμύζονται στὴς συνθήκες τοῦ τόπου: ἀλλαγὲς στὰ ἐνδύματα, στὸ ρουχισμὸ τοῦ σπιτιοῦ καὶ τὴ διαρρύθμισή του (καθὼς καὶ στὸ εἶδος τῆς κατασκευῆς), στὴ τροφῆς κ.τ.δ.

Συγκοινωνίες- μεταφορές, ἐπικοινωνία. Οἱ ἀγορίδες τῶν κατοίκων. Σχετικὰ ἔργα, π.χ. ἀντιπλημμυρικὰ ἔργα.

Πῶς ὁ καιρὸς ἐπηρεάζει τὴν ὑγεία μας. Πρηνολέξεις.

Πῶς ὁ καιρὸς καὶ ὁ τόπος ἐπηρεάζουν τὴ ζωὴ φυτῶν καὶ ζώων.

Εἰκόνας ἀπὸ τὴ ζωὴ σὲ ἄλλους τόπους, μὲ διαμετρικὰ ἀντίθετο κλίμα.

Γ'

ΠΩΣ ΕΠΙΚΟΙ-
ΝΩΝΟΥΝ ΟΙ
ΑΝΘΡΩΠΟΙ
ΜΕΤΑΞΥ ΤΟΥΣ

1. Πῶς μᾶς ἐξυπηρετεῖ ἡ συγκοινωνία

Διεύρυνση τῶν γνώσεων σχετικὰ μὲ τὰ μέσα συγκοινωνίας καὶ μεταφορῆς, συγχρονικὰ καὶ ἐξελικτικὰ, μὲ τρόπο ἐποπτικὸ.

Κατανόηση τοῦ ρόλου τῶν σύγχρονων μέσων στὴν κάλυψη τῶν ἀναγκῶν τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῆς βελτίωσής τῆς ζωῆς.

Κατανόηση τῆς ἀξίας τῶν ταξιδιῶν γιὰ τὴν ψυχολογία καὶ μόρφωση.

Γιατὶ μετακινῶνται οἱ ἄνθρωποι στὸν τόπο μας; ποῦ καὶ πῶς πηγαίνουν. Ἄλλα μέσα συγκοινωνίας.

Πῶς μεταφέρουμε διάφορα πράγματα (ψόνια, προϊόντα, ἐπιπλα κ.τ.δ.). Μέσα μεταφορᾶς (φορητὰ, ψυγεῖα κρεάτων κ.τ.λ.)

Ἰαξίδια καὶ μεταφορῆς σὲ ἄλλες γῶρες καὶ ἄλλες ἐποχές (ἐποπτικὰ).

Πῶς κάνουμε ἓνα ταξίδι: σκοπὸς, προετοιμασία, εἰσιτήρια, σταθμοί, ἀποσκευές κ.τ.λ.

Τί μαθαίνουμε σ' ἓνα ταξίδι, τί μᾶς ἀρέσει.

2. Πώς να κυκλοφορούμε με ασφάλεια
- Τὰ παιδιά συνειδητοποιούν τους κινδύνους από τὰ σύγχρονα μέσα συγκοινωνίας. Γνωρίζουν με τρόπο εποπτικό και συγκεκριμένο τὴ λειτουργία τοῦ κυκλομάτορα ἀπεξὸς-δῆγμα) καὶ τὴν ἀποφυγὴν κινδύνων. Προετοιμάζονται καί, ἂν εἶναι ἐπικτό, ἀσκούνται στὴν ἀκίνδυνη, ἀλλὰ καὶ εὐπρεπὴ κυκλοφορία.
3. Πώς ἐπικοινωνοῦν οἱ ἄνθρωποι μεταξύ τους
- Διεύρυνση καὶ συστηματοποίηση πληροφωριῶν καὶ ἐνοιών ἀπὸ τὴν πεῖρα καὶ τὴν προηγούμενη σχολικὴ μάθηση.
- Κατανόηση, ἰδιαίτερη, τῆς ποικιλίας τῶν μέσων ἐπικοινωνίας καὶ ἐνημέρωση σχετικὰ μετὰ τὶς σύγχρονες κατακτήσεις.
- Ἐνημέρωση καὶ ὅσο γίνεται, ἀσκηση πάνω στις διαδικασίες καὶ τοὺς σωστοὺς τρόπους χρήσης αὐτῶν τῶν μέσων μετὰ συγκεκριμένες ἐνέργειες.
4. Πώς τὰ καταφέρνουμε στὰ μέρη μας
- Γνωριμία ἀπὸ ἄμεση ἐπαφὴ μετὰ τὰ μέσα, τὰ πρόσωπα καὶ τὶς ὑπηρεσίες πού ἀποβλέπουν στὴν ἐξυπηρέτηση τῶν ἐπικοινωνιῶν καὶ μεταφορῶν.
- Κατανόηση τοῦ μόχθου καὶ τῆς προσφοράς τῶν ἀνθρώπων πού δουλεύουν γι' αὐτὸ.
- Συνειδητοποίηση τῶν τοπικῶν προβλημάτων ἢ τῶν τρόπων μετὰ τοὺς ὁποίους ἔγινε ἀποτελεσματικὴ ἡ ἐπικοινωνία καὶ συγκοινωνία.
- Τὶ πρέπει νὰ ξέρομε γιὰ τὴν κυκλοφορία: τὸ παιδί ὡς πεζός, ὡς ποδηλάτης, ὡς ταξιδιώτης: κίνδυνος στοὺς δρόμους: πεζοὶ καὶ ὄχημα: αὐτοκινητόδρομοι-σδηροτροχιές-πεζοδρόμια κ.τ.λ. καὶ σωστὴ χρήση τους. Τρόποι προφύλαξης: τροχονόμος, σηματοδότες, σήματα σωστῆ συμπεριφορά, τὰ κυριώτερα σήματα καὶ διαγράμμισεις.
- Τρόποι σωστῆς ἐπιβίβασης-ἀποβίβασης σὲ ἀστικά καὶ ὑπεραστικά λεωφορεία: καλὴ συμπεριφορά-προτεραιότητα κ.τ.δ.
- Ἐπικοινωνία πρόσωπο μετὰ πρόσωπο: ὁμιλία, χειρονομίες, μορφοσμοί, κινήσεις. Συνεννόηση μετὰ ζῶα, κωφάλαλους καὶ ξενόγλωσσους.
- Μερικὰ σήματα γιὰ κοινὴ ἐξυπηρέτηση π.χ. βέλη κατευθύνσεως, ἐνδείξεις, νοσοκομείου, φαρμακείου, τουαλέτας.
- Ἐπικοινωνία μετὰ ὄσους βρίσκονται μακριὰ μας: ἐπιστολὴ, τηλεφώνημα, τηλεγράφημα. Παλαιότερα καὶ σήμερα. Ἀστρόναυτες. Τὰ γράμματα καὶ ἡ γραφὴ (ἀδρομερῶς). Πώς ταξιθεῖται ἓνα γράμμα ἢ τηλεγράφημα Πώς μαθαίνουμε τὰ ἀνέα: ραδιόφωνο, τηλεόραση, ἐφημερίδες (εἰσαγωγικά). Τὸ μεγάρωνο.
- Ἰδρύματα, ὑπηρεσίες, γραφεῖα πού μᾶς ἐξυπηρετοῦν: ΕΛΤΑ, ΟΤΕ, Πρακτορεῖα, Σταθμοὶ κ.τ.λ.
- Οἱ ἄνθρωποι πού προσφέρουν σχετικὲς ὑπηρεσίες: ταχυδρόμοι, γραμματοσμμωπολήτριες, τηλεφωνήτριες, εἰσπράκτορες, ὄδηγοι, ταμίες κ.τ.δ.
- Προβλήματα πού ἀντιμετωπίζου οἱ κάτοικοι τῆς περιοχῆς: κακοὶ δρόμοι, κακοκαλία, διακοπὴ δρομολογίων κ.τ.δ. Τὰ καλὰ τῆς σωστῆς δουλειᾶς.
- Διεύρυνση τῶν ἐξερευνησῶν στὸ φυτικό κόσμος τῆς περιοχῆς. Παρατηρήσεις, συλλογές.
- Ἄλλα φυτὰ πού ξέρομε: ὄνομασία, ἄδρες ταξινομήσεις καὶ σχετικὲς πληροφορίες γιὰ φυτὰ πού ξέρομε τὰ παιδιά. Φυτὰ σὲ ἄλλους τόπους: πληροφορίες παιδιῶν, εἰκόνες, συλλογές.
- Ποῖα φυτὰ καλλιεργοῦμε καὶ ποῖα ὄχι.
- Τὶ παίρνομε ἀπὸ αὐτὰ-σὲ συσχετισμὸ μετὰ τὴν διατροφή καὶ τὴν ἐνδυμασία.
- Πώς ἐξευγενίζονται.
- Μῦθοι, παραδόσεις καὶ τραγούδια.
- Πώς γεννοῦνται τὰ φυτὰ: σπόροι, σπέρματα (διάφορα εἶδη), συλλογές, παρατηρήσεις, πληροφορίες. Πώς φυτρώνουν οἱ σπόροι: ἀτομικὰ-ὁμαδικὰ πειραματάνια.
- Πώς μεγαλώνουν τὰ φυτὰ: ἐργασίες σὲ γλάστρες ἢ στὸν κήπο καὶ παρακολούθηση τῆς ἀνάπτυξής τους (καταγραφή καὶ συζήτηση). Τὶ «τρῶνε» τὰ φυτὰ.
- Ὅργανα θρέψης: ἐξωτερικὴ μορφή καὶ σχετικὲς ἐξηγήσεις (ἐποπτικά). Παρατηρήσεις καὶ ἀναπαράστασεις.
1. Γνωριμία μετὰ τὰ φυτὰ περιοχῆς
- Οἱ στόχοι τῆς ἐνότητος Δ1 τῆς Α' τάξης μετὰ ἐμφαση: Στὸν ἐμπλουτισμὸ τῶν σχετικῶν γνώσεων.
- Στὸν ἐθισμὸ στὴ συστηματικότερη ἐρευνα καὶ παρατήρηση τῆς φύσης καὶ στὴν ταξινομήση πληροφοριῶν καὶ ἐνοιών.
- Στὴ διεύρυνση τῆς γνώσεως ἀναφορικὰ μετὰ τὶς σχέσεις ἐξάρτησης ἀνθρώπων καὶ φυτῶν καὶ στὴν ἀνάπτυξη ἐνδιαφέροντος καὶ ἀγάπης γιὰ τὰ φυτὰ.
2. Πώς μεγαλώνουν τὰ φυτὰ.
- Οἱ ἴδιοι στόχοι τῆς ἐνότητος Δ3 τῆς Α' τάξης μετὰ ἐμφαση: Στὴν ἀνακάλυψη διακρίσεων ὁργάνων ἀναπαραγωγῆς καὶ ἀνάπτυξης.
- Στὴν ἀνάπτυξη ἱκανοτήτων καὶ δεξιοτήτων γιὰ τὸ σχεδιασμὸ ἀπλῶν ἐρευνηθῶν.

Δ'

Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ

3. Πώς ζούν τὰ φυτὰ στὸν τόπο μας
- Τὰ παιδιά γνωρίζουν τὶς ἰδιαίτερες συνθήκες κάτω ἀπὸ τὶς ὁποῖες ζοῦν τὰ φυτὰ τοῦ τόπου τους. Κατανοοῦν τὴν ἔννοια τῆς προσαρμογῆς. Συνειδητοποιοῦν τὰ ἰδιαίτερα προβλήματα ποὺ ἀντιμετωπίζουν οἱ κάτοικοι σχετικά μὲ τὴν καλλιέργεια καὶ τὴ διατήρηση τῶν φυτῶν. Ἐξοικειώνονται μὲ τὶς σχετικὲς ἐνασχολήσεις τῶν κατοίκων καὶ ἐκτιμοῦν τὸ μῦθο τους γιὰ τὴν καλὴ χρῆση τῶν φυσικῶν πηγῶν.
- Ποιὰ φυτὰ ζοῦν στὸν τόπο μας (συστηματοποίηση). Ποιὰ ἀπ' αὐτὰ κυριαρχοῦν. Ποιὲς εἰδικὲς καλλιέργειες κάνουνε. Γιατί προκόβουν ὁρισμένα φυτὰ—γιατί δὲν ζοῦν ἄλλα: ἀναφορὰ στὶς καιρικὲς συνθήκες (ἥλιος, θερμοκρασία, νερὸ, χροῖνα κ.τ.δ.), ἀναφορὰ στὸ ἔδαφος (χῶμα, βράχοι, ὑψόμετρο κ.τ.δ.). Τὰ φυτὰ στὶς διάφορες ἐποχές: πτώσης φύλλων κ.τ.δ. Πῶς ζοῦν ἄλλοι. Τί δουλεῖς κάνουν οἱ ἄνθρωποι ποὺ καλλιεργοῦν φυτὰ. Τί δυσκολίες συναντοῦν. Πῶς τοὺς βοηθοῦν οἱ διάφορες ὑπηρεσίες.

Ε'

Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΚΑΙ ΤΑ ΖΩΑ

1. Γνωρίζετε μὲ τὰ ζῶα τῆς περιοχῆς
- Οἱ ἴδιοι στόχοι τῆς ἐνότητας Ε1 τῆς Α' τάξης μὲ ἔμφαση: Στὸν ἐμπλουτισμὸ τῶν σχετικῶν γνώσεων. Στὸν ἔθισμὸ στὴ συστηματικότερη ἔρευνα καὶ παρατήρηση τῆς φύσης καὶ τὴν ταξινόμηση πληροφοριῶν καὶ ἐνοπιῶν. Στὴ διεύρυνση τῆς γνώσης ἀναφορικὰ μὲ τὶς σχέσεις ἐξάρτησης ἀνθρώπου καὶ ζῶων καὶ τὴν ἀνάπτυξη ἐνδιαφέροντος καὶ ἀγάπης γιὰ τὰ ζῶα
- Διεύρυνση τῶν ἐξερευνησέων στὸ ζωικὸ κόσμο τῆς περιοχῆς. Παρατηρήσεις—συλλογές ἄλλα ζῶα ποὺ ἔβρουμε: ὄνομασία, ταξινομήσεις (χοιρδικές) καὶ σχετικὲς πληροφορίες γιὰ τὰ ζῶα ποὺ ἔβρουν τὰ παιδιά γενικὰ. Ζῶα σὲ ἄλλους τόπους: Πληροφορίες μαθητῶν, εἰκόνες, περιγραφές—διηγήσεις ἀπὸ τῆ ζωῆ τους καὶ τὶς χρήσεις τους. Συλλογές. Ζῶα ἐξημερωμένα—ζῶα ἄγρια: πῶς ἐξημερώθηκαν, γιατί ἐξημερώθηκαν—σὲ συσχετισμὸ μὲ τὴ διατροφή καὶ ἐνδυμασία. Μῦθοι, παραδόσεις, τραγοῦδια.

2. Πῶς γεννιοῦνται καὶ μεγαλώνουν τὰ ζῶα
- Οἱ ἴδιοι στόχοι τῆς ἐνότητας Ε3 τῆς Α' τάξης μὲ ἔμφαση: Στὴν κατανόηση—διάκριση ὀργάνων ἀνάπτυξης.
3. πῶς γεννιοῦνται καὶ μεγαλώνουν οἱ ἄνθρωποι
- Στὴ συνειδητοποίηση τοῦ κύκλου τῆς ζωῆς. Στὴν ἀπόκτηση ὑγιεινῶν συνηθειῶν
- Πῶς γεννιοῦνται τὰ ζῶα: τὰ μικρὰ τῶν ζῶων, τὰ αἰγὰ: κύηση καὶ ἐπιπόαση ὁ κύκλος τῆς ζωῆς τῶν ζῶων, γέννηση, διατροφή, ἀνάπτυξη. Ἐκκολαπτικές μηχανές. Συλλογές αἰγῶν. Ὅργανα θρέψης—ἐπιποτική περιγραφή τροφῆ καὶ ὑγιεινῆ τῶν ζῶων. Πῶς γεννιοῦνται οἱ ἄνθρωποι: γέννηση καὶ ἀνάπτυξη τοῦ ἀνθρώπου φάσεις ἐνηλικίωσης, γηρατιά. Διατροφή τοῦ ἀνθρώπου τροφές καὶ ὄργανα θρέψης ὑγιεινῆ τῶν ὀργάνων.

3. Πῶς ζοῦν στὸν τόπο μας τὰ ζῶα
- Τὰ παιδιά γνωρίζουν τὶς ἰδιαίτερες συνθήκες ζωῆς τῶν ζῶων τοῦ τόπου τους. Κατανοοῦν τοῦ τρόπου προσαρμογῆς τῶν ζῶων καὶ τὶς σχετικὲς ἔνοιες. Συνειδητοποιοῦν τὰ ἰδιαίτερα προβλήματα ποὺ ἀντιμετωπίζουν οἱ κάτοικοι σχετικά μὲ τὴ διατήρηση καὶ ἀξιοποίηση τοῦ ζωικοῦ κόσμου. Ἐξοικειώνονται μὲ τὶς σχετικὲς ἐνασχολήσεις τῶν κατοίκων, ἐκτιμοῦν τὸ μῦθο τους καὶ παράλληλα ἀναπτύσσουν θετικὲς στάσεις.
- Ποιὰ ζῶα ζοῦν στὸν τόπο μας (συστηματοποίηση). Ποιὰ ἀπὸ αὐτὰ κυριαρχοῦν. Ποιὰ ἀπὸ αὐτὰ χρησιμοποιοῦν πῶς κυλῶ οἱ κάτοικοι καὶ πῶς. Γιατί αὐτὰ καὶ ὄχι ἄλλα ζῶα: γεωφισικὲς καὶ καιρικὲς συνθήκες, τροφῆ, συνθήκες καὶ ἀνάγκες στὶς διάφορες περιοχῆς, προσαρμοστικὲς ἀντιδράσεις (ἀποθήκη, χειμερῖα νάκη κ.τ.δ.). Πῶς ζοῦν ἄλλοι. Τί κάνουν οἱ ἄνθρωποι γιὰ τὰ ζῶα τους, ἀσολίες, εἰδικὰ προβλήματα τῆς περιοχῆς, στάνες, ἀσολίες κτηνοτρόφου, εἰδικὰ ἐκτροφεία, εἰδικὰ προστατευτικὰ μέτρα. Πῶς βοηθοῦν οἱ διάφορες ὑπηρεσίες.

ΣΤ'

ΠΩΣ ΙΚΑΝΟΠΟΙΕΙ Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΤΙΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΤΟΥ

1. Τί ἀνάγκες ἔχουν οἱ ἄνθρωποι
- Συνειδητοποίηση τῶν βασικῶν κοινῶν ἀναγκῶν ὅλων τῶν ἀνθρώπων, ὡς ἀτόμων καὶ ὡς μελῶν τῆς κοινότητας. Κατανόηση τῆς προσφοράς τῆς οἰκογένειας καὶ τῆς κοινοτικῆς ζωῆς στὴν ἱκανοποίηση τῶν ἀναγκῶν μας. Ἀνάπτυξη πνεύματος συνεργασίας, κατανόηση καὶ ἀλληλεγγύης μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων, ἰδιαίτερα γιὰ τοὺς ἀναξιοπαθόντες.
- Οἱ ἀνάγκες τοῦ παιδιοῦ, διεύρυνση ὅσων διδάχθηκαν στὴν Α' τάξη. Ἀνάγκες τῆς οἰκογένειας: στέγη, διατροφή, ρουχισμὸς, νοικοκυριό, ψυχαγωγία, ὁμόνοια, κ.τ.δ. Πῶς ἐξασφαλίζει ὅτι χρειάζεται. Οἰκογένειας μὲ ἰδιαίτερες ἀνάγκες, σὲ μᾶς καὶ σὲ ἄλλους τόπους. Τί μᾶς προσφέρει ἡ Κοινότητά μας: ὕδρευση, φωτισμὸς, μέσα συγκοινωνίας, ὑπηρεσίες καὶ ἰδρύματα, ψυχαγωγικὰ κέντρα κ.τ.δ. (εἰσαγωγικά). Χωριὰ καὶ πόλεις μὲ ἰδιαίτερες ἀνάγκες, ἐδῶ καὶ ἄλλοι.

2. Από πού παίρνουμε ό,τι χρειαζόμαστε.
- Οι στόχοι της ενότητας ΣΤ3 της Α' τάξης με έμφαση :
Στη διάκριση και κατανόηση των πηγών.
Στην κατανόηση της ανάγκης για προστασία των πηγών.
Στην κατανόηση βασικών όρων που συνδέονται με την παραγωγή, διάθεση και κατανάλωση των αγαθών
- Διεύρυνση των μαθησεων που περιλαμβάνονται στην ενότητα ΣΤ3 της Α' τάξης με ιδιαίτερη έμφαση :
Στην έννοια της παραγωγής και κατανάλωσης Στο θέμα της εισαγωγής ή εξαγωγής προϊόντων (στον τόπο τους).
Στη μεταφορά - έναποθήκευση - συσκευασία διανομή αγαθών.
Στην έννοια της εμπορικής δραστηριότητας (λαϊκή αγορά - παντοπωλεία, σουπερ-μάρκετ κ.τ.δ.).
Στην έννοια των μεταποιημένων και βιομηχανοποιημένων προϊόντων.
Στην ανάγκη προστασίας των πηγών (π.χ. καταστροφή δασών, μόλυνση νερών κ.τ.δ.).
- Με την εργασία εξασφαλίζουμε ό,τι μας χρειάζεται: επαγγέλματα γονέων-έλλα επαγγέλματα: αυτοί που παράγουν προϊόντα (γεωργικά, βιομηχανικά κ.δ.) και αυτοί που προσφέρουν υπηρεσίες (δάσκαλος, νοσοκόμες, εισπράκτορας κ.τ.δ.): κατονομή εργασίας, (π.χ. πώς δουλεύουν στο εργοστάσιο, στην Τράπεζα, πώς φτάνει στα χέρια μας ένα μπιφτέκι, πώς γίνεται ένα σπiti κ.τ.δ.).
'Εργασία και αμοιβή: μισθός-έσοδα, αγορά αναγκαίων-έξοδα, έσοδα και έξοδα του σπιτιού πώς κυκλοφορεί το χρήμα-έλληνικά νομίσματα.
Τά καλά της εργασίας. 'Ο μύθος του Μίδα. 'Ο μύθος του κρυμμένου θησαυρού.
3. Πώς εξασφαλίζουμε ό,τι μας χρειάζεται
- Τά παιδιά μαθαίνουν τά σπουδαιότερα επαγγέλματα και κατανοούν τή διάκριση μεταξύ παραγωγής αγαθών και προσφοράς υπηρεσίας. Γνωρίζουν τά νομίσματα που κυκλοφορούν και ασκούνται σέ συναλλαγές. Συνειδητοποιούν τή ανάγκη κατονομής τής εργασίας και τής συνεργασίας γιά τήν καλύτερη και άνετοτερη απόδοσή. Κατανοούν τίσ σχέσεις εργασίας και αμοιβής και αποκτούν σωστές στάσεις απέναντι στό μύθο των άλλων και τό έντιμο κέρδος.
- Τά παιδιά μαθαίνουν τά σπουδαιότερα επαγγέλματα και κατανοούν τή διάκριση μεταξύ παραγωγής αγαθών και προσφοράς υπηρεσίας. Γνωρίζουν τά νομίσματα που κυκλοφορούν και ασκούνται σέ συναλλαγές. Συνειδητοποιούν τή ανάγκη κατονομής τής εργασίας και τής συνεργασίας γιά τήν καλύτερη και άνετοτερη απόδοσή. Κατανοούν τίσ σχέσεις εργασίας και αμοιβής και αποκτούν σωστές στάσεις απέναντι στό μύθο των άλλων και τό έντιμο κέρδος.
2. Πώς δουλεύουν οι άνθρωποι
- Όπως οι ενότητες Ζ1 και Ζ2 τής Α' τάξης και κυρίως :
Γνώση των σύγχρονων οργάνων και μηχανών και έξοικείωση με τή λειτουργία τους.
Κατανόηση του ρόλου τους στή βελτίωση τής ζωής του ανθρώπου σέ συγκεκριμένες καταστάσεις - έξειλεκτική προσέγγιση.
Συνειδητοποίηση τής ανθρώπινης υπεροχής και τελειότητας έναντι άλλων όντων.
- Δουλείς που γίνονται με όργανα του σώματος: χέρια, πόδια, ώμους, δόντια, μάτια, γλώσσα, μυαλό.
Πώς εργάζονται τά ζώα.
Δουλείς που γίνονται με εργαλεία και μηχανές: πέτρες, ξύλα, σίδηρα, ψαλίδια, σφυριά, διάφορες μηχανές (παραστατικά), πώς μας βοηθούν τά ζώα.
'Αλλοτε και τώρα: οι δουλείς των παλιότερων ανθρώπων- οι πρωτόγονοι και οι δουλείς τους.
'Οφέλειες από τή χρήση οργάνων και μηχανών: άνεση εργασίας, ταχύτητα παραγωγής, άποτελεσματικότητα (π.χ. τό ψυγείο, ό γερανός κ.δ.).
2. Πώς λειτουργούν οι μηχανές
- Εισαγωγή στήν έννοια τής ενέργειας (έρευνητική).
Γνωριμία με πολυπλοκότερες μηχανές και συσκευές.
'Εξοικείωση με τίσ καθημερινές χρήσεις κοινών μηχανών γνώση των κινδύνων και των τρόπων άποφυγής άτυχημάτων.
Εύαισθητοποίηση απέναντι στις ένοχλητικές χρήσεις μηχανών.
- Πώς κινούνται οι μηχανές: ενέργεια με νερό, με άνεμο, με καύσιμα-άλλοτε και τώρα (έποπτική γνώση).
Μηχανήματα γιά μεγάλα έργα: γερανοί, έκσκαφείς (μουλτόζες) κ.τ.δ. (έποπτική παρουσίαση).
Λειτουργία συσκευών και μηχανών στό σπίτι και στό σχολείο.
Κίνδυνοι από τίσ μηχανές (κυρίως του σπιτιού) και προφυλάξεις. Οι θόρυβοι και ή ρύπανση του περιβάλλοντος από τους θόρυβους.
3. Πώς λειτουργούν και τι παράγουν τά εργοστάσια
- Οι στόχοι τής ενότητας Ζ3 τής Α' τάξης με ιδιαίτερη προσπάθεια.
Νά καταλάβει τό παιδί τή σημασία τής κατονομής και έξειδικεύσης στήν εργασία.
Ν' άρχίσει νά συνειδητοποιεί τά όρια τής ώφέλειας και τής καταστροφής τής ζωής από τήν κατάχρηση τής ενέργειας και ν' αποκτήσει άνάλογες στάσεις.
Νά καταλάβει πώς λειτουργούν τά
- 'Εργαστήρια και εργοστάσια τής περιοχής (διεύρυνση και έμβάθυνση όσων έχουν διαχτεί).
Προϊόντα που παίρνουμε έτοιμα, προϊόντα που χρειαζόμαστε καταργασία σέ εργοστάσια (βιοτεχνίες) κ.τ.λ.
Πώς εργάζονται, στό εργοστάσιο: κατονομή εργασίας-έξειδικεύση-έποπτεία-άόρφο. Κίνδυνοι μόλυνσης και μέτρα ύγιεινής. 'Ο άνθρωπος, τό πιο τέλει εργοστάσιο του κόσμου: οι αίσθήσεις (κυρίως ή όραση,

Ζ'

ΟΙ ΑΝΘΡΩΠΟΙ
ΚΑΙ ΟΙ ΜΗΧΑ-
ΝΕΣ

έργα του σώματός του και ν' αποκτήσει υγιεινές συνήθειες.

ή άκοή και οι κινήσεις των μελών) ή θρέψη στοιχεία περιγραφικά, παραστατικά) υγιεινές συνήθειες, προφυλάξεις.

H'

Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΚΑΙ Ο ΧΡΟΝΟΣ

1. Πώς περνούν τα χρόνια

Κατανόηση τής χρονικής διαδοχής με συγκεκριμένα παραδείγματα. Γνώση και κατανόηση των βασικών χρονικών έννοιών. Άσκηξη σε ύπολογισμούς με χρονικές μονάδες και σχετικές καταγραφές. Προσέγγιση τής έννοιας τής χρονικής εξέλιξης.

Πώς περνάει ο καιρός : ή διαδοχή των ώρων σε μιά μέρα με βάση συγκεκριμένες δραστηριότητες των παιδιών και των κατοίκων, τὰ ημερολόγια ή διαδοχή των ημερών—οι μέρες τής εβδομάδας : ή διαδοχή των εποχών—οι εποχές, οι μήνες, τὸ έτος. Πώς μετρούμε τὸ χρόνο: ημερολόγιο—ημεροδείκτης, πρακτικές τεχνικές, τὸ ρολόι (άσκηξη).

Πώς περνούν τὰ χρόνια: Πώς μεγαλώνουν οι άνθρωποι (γέννηση—παιδική ηλικία, άδολική—γέρηξη): πώς μεγαλώνουν τὰ φυτὰ και τὰ ζώα (κατ' άναλογία).

2. Πώς αλλάζει ο κόσμος

Νά μάθουν τὰ παιδιά νά εξερευνούν και νά ανακαλύπτουν ανθρώπινα δημιουργήματα τού τόπου τους και νά τὰ συσχετίζουν χρονικά και πολιτιστικά (στοιχειωδώς). Νά έμπεδώσουν χρονικές έννοιες τού παρελθόντος και τού παρόντος με συγκεκριμένα γεγονότα. Νά ειασθούν στην έννοια τής πολιτιστικής εξέλιξης με βάση στοιχεία τού τόπου τους. Νά συνδεθούν με τήν παράδοση τού τού λαού μας και τήν ιστορία του.

Τί άλλαξε γύρω μας: ή ιστορία ενός σπιτιού κ.τ.λ. παλιές και καινούργιες ένδυμασίες: παλιά και καινούργια στίπια, και, νερόμυλοι, άνεμόμυλοι, έργα παλιότερων εποχών σύγχρονα έργα, π.χ. λιμάνια, φράγματα κ.τ.δ.

Τί διαγγόνονται οι παλιότεροι: μύθοι και θρύλοι και άλλες διηγήσεις σχετικές με τόν έποικισμό και τήν άνάπτυξη τής κοινότητας, τήν τύχη προσώπων και πραγμάτων τής περιούχης, τούς άγώνες έπιβίωσης κ.τ.δ. "Ηθη και έθιμα: τραγούδια που έλεγαν, παροιμίες και αινίγματα: συνήθειες φαγητού, γάμου και άλλων μυστηρίων δουλειές που έκαναν, σκεύη κ.τ.δ.

3. Η Ιστορία του χωριού (τής πόλης) μας.

Τὰ παιδιά συγκεντρώνουν στοιχειώδεις πληροφορίες για τήν ιστορία τής κοινότητάς τους και τή δράση των κατοίκων τής περιοχής. Εισάγονται στην έννοια τού ιστορικού χρόνου και τής πολιτιστικής εξέλιξης, συνειδητοποιώντας ότι κάθε κοινότητα έχει τή δική της ιστορία. Κατανοούν και έκτιμούν άνάλογα τούς άγώνες, τις θυσίες και τήν προσφορά ανθρώπων που έζησαν και ζουν στον τόπο αυτό. Αναπτύσσουν θετικές στάσεις για τή μελλοντική εξέλιξη και προκοπή τής ιδιαίτερης πατρίδας τους.

Πώς έγινε τὸ χωριό (ή πόλη) μας: μικρό ιστορικό έθρυσής του επέκταση—άκμη ή παρακμή—σημερινή κατάσταση (έθση, πληθυσμός, ύνομασία κ.τ.δ.). Μετανάστευση. Πώς περνούσαν οι παλιοί κάτοικοι: δυσκολίες με τή φύση, με τὰ ζώα, με τούς έπιδρομείς δουλειές και επαγγέλματα, οικονομική διακίνηση (εύκολές—δυσκολίες), στέγη, θέρμανση.

Άγώνες και θυσίες: οι ήρωες τής περιοχής (άνεκδοτολογικά), μάχες και καταστροφές—οι ευεργέτες τής κοινότητας, σπουδαίοι άντρες, οι άγιοι που λατρεύονται: τὰ μνημεία και τὸ ήρώο: τί πρέπει νά κάνουμε άκόμα έμείς.

4. Στα πολύ παλιά χρόνια

Οι μαθητές θά συνειδητοποιούν τόν άγώνα τού ανθρώπου για έπιβίωση και καλύτερευση τής ζωής. Μαθαίνουν για τή ζωή και τις αντίληψεις των προγόνων μας μέσα από μύθους ή μαρτυρίες τής ζωής (εποπτικά). Μαθαίνουν για τις θρησκευτικές πράξεις τού ανθρώπου (ιστορικά).

Πώς ζούσαν οι πρώτοι άνθρωποι: προέκταση στο παρελθόν κατ' άναλογία με τὸ περιεχόμενο τής προηγούμενης ένότητάς.

Σικητές από τή ζωή τους (παραστάσεις, διηγήσεις) κ.τ.λ.

Μύθοι και ιστορίες που έπλαθαν: ο μύθος τού Προμηθέα, τής Δήμητρας, τού Ίκαρου και Δαίδαλου, μερικά κατορθώματα τού Ήρακλή—τονίζεται ο άγώνας για τήν έπιβίωση.

Οι θεοί που πίστευαν: ιστορίες και παραμύθια τού Όλύμπου.

Τί πιστεύουμε έμείς: ιστορία τής Παναγίας και τού Χριστού (Γέννηση—Πάθη—Ανάσταση) εύκαιριακά.

ΕΥΚΑΙΡΙΑΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ Α' ΚΑΙ Β' ΤΑΞΕΩΝ

ΕΠΟΧΙΚΕΣ

Α'. ΕΠΟΧΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ

1. Οι εποχές τού έτους.

ΣΤΟΧΟΙ ΜΕΡΙΚΩΝ ΕΝΟΤΗΤΩΝ

Τὰ παιδιά μαθαίνουν να παρατηρούν τὰ φαινόμενα τής φύσης και να έπισημαίνουν τις χαρακτηριστικές αλλαγές σε συνάρτηση με τή χρονική διαδοχή.

ΘΕΜΑΤΙΚΟ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ

Ο χρόνος που κινάει: τὸ περιεχόμενο τής ένότητάς Η1 τής Α' τάξης (συνοπτικά) και επέκταση στις περιοδικές αλλαγές και στη διαδοχή τού χρόνου.

Κατανοούν τις συσχετισμένες φύσεις και ανθρώπου, φύσης και λοιπής ζωής.
 Αποκοτούν προσωπικά βιώματα και τὰ εκπράξουν ελεύθερα ή με συμμετοχή σε σχετικές δημιουργικές εκδηλώσεις

Η φύση που αλλάζει: παρατήρηση τών χαρακτηριστικών φαινομένων στη φύση-γενική εικόνα, ιδιαίτερα στοιχεία που συνδέονται με τη ζωή τών φυτών και τών ζώων (π.χ. πτώση φύλλων, άποδημία, πώς είναι ο ουρανός, ο λόφος, ο δρόμος, τὸ λιμάνι κ.ά.).

Ο κόσμος που αλλάζει: τί φορούν οί άνθρωποι, τί τρώνε, τί έτοιμασίες κάνουν, οί βιτρίνες τών καταστημάτων, τί κάνουν τὰ ζῶα.

Συνήθειες και εκδηλώσεις.

Πώς βλέπουν τὰ παιδιά τις εποχές: ανταλλαγή προσωπικών εμπειριών, οί γιορτές τών παιδιών, πώς αλλάζει ή ζωή τους (σχολείο-έκδρομες κ.τ.λ.)
 Σχετικές εκδηλώσεις δημιουργικές, π.χ. αναπαράσταση της άνοιξης κ.τ.δ.

2. Η Ζωή και οί ασχολίες τών κατοίκων

Τὰ παιδιά μαθαίνουν νά παρατηρούν τόν κοινωνικό βίο και νά αποκοτούν εποπτική γνώση τών εργασιών τών κατοίκων σε κάθε εποχή.

Κατανοούν και έπισημαίνουν επιδράσεις τών καιρικών μεταβολών στη ζωή τών κατοίκων της κοινότητας σε συσχετισμό με τις επιδράσεις στη ζωή τών ζώων και τών φυτών. Δραστηριοποιούνται για προσωπική συμμετοχή στην ομαδική και κοινωνική ζωή.

Καλλιέργεια της γής (έδμερως): όργωμα, κλάδεμα, πότισμα κ.τ.δ.-περιποιήσεις τών φυτών μας (της τάξης, τού σχολείου, τού σπιτιού). Συγκομιδή καρπών και σχετικές ασχολίες: θερισμός, τρύφος, μάζεμα έλιξ, συσκευασία, κατεργασία (π.χ. κρασί, λάδι κ.τ.δ.).

Άλλες ασχολίες και ενδιαφέροντα: προετοιμασίες, μετακινήσεις, μετοικήσεις, γιορταστικές εκδηλώσεις και άναψυχή, ήθη και έθιμα, τραγούδια.

Άσχοιίες τών παιδιών: παιχνίδια, συμμετοχή στις παραπάνω εργασίες, δικές τους εργασίες και δραστηριότητες.

Β'. ΕΠΙΚΑΙΡΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ

1. Γεγονότα από τη ζωή τού σχολείου

Τὰ παιδιά αποκοτούν στενότερο πνευματικό και ψυχικό δεσμό με τὸ σχολείο και έρεση για μάθηση.

Δίνονται ευκαιρίες για αυτοέκφραση, και για συμμετοχή στην ομαδική ζωή και δράση και για σωστή ψυχαγωγία. Καλλιεργούνται αίσθηματά και διαθέσεις άλληλεγγύης, συνεργασίας και άγάπης μεταξύ μαθητών και δασκάλων και καθητῶν.

Ένδεικτικά θέματα.

Υποδοχή πρωτοετών μαθητῶν-τέλος σχολικής χρονιάς-άλλες τελετές με σχολικό περιβάλλον.

Έκδρομες περιπατο-επισκέψεις λ.χ. επίσκεψη σε σε μια έκθεση, αεροδρόμιο, τσίρκο κ.λπ.
 Εκδηλώσεις άλληλεγγύης: έρανος, επίσκεψη άσθενών συμμαθητῶν, έθελοντική εργασία κ.τ.δ.
 Παρακολούθηση ειδικών μορφωτικών ή ψυχαγωγικών παραστάσεων π.χ. προβολή ταινιών, επίδειξη μηχανημάτων κ.τ.δ.

Ένδιαφέρουσες άτομικές δραστηριότητες: έντυπώσεις από ένα ταξίδι, μία περιπέτεια, μία συλλογή κ.λπ.

Μέτρα προστασίας και προνοίας: έμβολισμοί, απολυμάνσεις, διακοπή μαθημάτων κ.τ.δ.

2. Γεγονότα από τη ζωή της κοινότητας

Δίνονται ευκαιρίες στους μαθητές :

Νά προσεγγίσουν μερικά από τὰ προβλήματα της κοινότητας και νά γνωρίσουν βασικές δραστηριότητες τών κατοίκων για τὸ κοινό καλό.

Νά κατανοήσουν όρισμένα μέτρα κοινοτικής και κρατικής μέριμνας.

Νά αναπτύξουν κοινωνικά ενδιαφέροντα και διαθέσεις συμμετοχής στην κοινή προσπάθεια.

Ένδεικτικά θέματα :

Γιορτές και πανηγύρια-πολιτιστικές εκδηλώσεις (βλ. ενότητα: Έορταστικές εκδηλώσεις).

Δυσάρεστα γεγονότα: πυνγμοί,-κατολισθήσεις, ρύπανση, κερανοπληξία κ.ά.

Εργαίνα κοινοφελῶν έργων και άλλες κοινότητες δραστηριότητες: διδαστήρια, οί καινοεργως καές, ύδραγωγείο, ή παιδική χαρά, ή ύδρευση κέντρου νεότητας κ.ά.

Επισκέψεις σημαντικών προσώπων: οί νομάρχης, οί ύπουργοί, οί δεσπότης, οί αρχαιολόγοι κ.λπ.
 Δωρεές ή παραχωρήσεις στην κοινότητα ή τὸ σχολείο με ειδικές τελετές κ.ά.

3. Γεγονότα από τη ζωή τού λαού μας

Έξοικείωση νε γεγονότα έθνικου ενδιαφέροντος.

Μίσηση σε θέματα πολιτικής άγωγής.

Άπόκτηση προοδευτικά κοινωνικής και έθνικης συνείδησης.

Ένδεικτικά θέματα :

Έορταστικές εκδηλώσεις (βλ. ενότητες Γ1,2,3,4.), εὐκαιριακού περιχομένου.

Επιστράτευση-πόλεμος-τοπικά έπεισόδια.

Έκλογές-δημοψηφίσματα.

Ανακάλυψη πλουτοπαγωγικών πηγών κ.τ.λ.
 Έρευνα, εκδηλώσεις άλληλεγγύης γενικότερου ενδιαφέροντος.

Σεισμοί κ.τ.δ. (βλ. ένот. Β5).

4. Γεγονότα από τη ζωή της ανθρωπότητας

Έξοικείωση με τη διεθνή επικαιρότητα και τὰ προβλήματα της ανθρωπότητας

Ανάπτυξη πνεύματος συναδέλφωσης και κατανόησης τών λαών.

Ένδεικτικά θέματα :

Έκτακτα φυσικά φαινόμενα (βλ. ένот. Β5).

Κατακτήσεις της έπιστήμης: δορυφόροι, διαστημικά ταξίδια, άλλες τεχνολογικές επιτεύξεις, ανακαλύψεις στην Ιατρική κ.ά.

5. Έκτακτα φυσικά φαινόμενα και γεγονότα

Τὰ παιδιά:
'Ασκούνται στην παρατήρηση του φυσικού περιβάλλοντος και εξοικειώνονται με τὰ φαινόμενα τῆς φύσης (ἐνημερωτικά).
Συνειδητοποιούν τὴν ἐξάρτηση του ἀνθρώπου ἀπὸ τὴ φύση καὶ τὴ συνέπειες τῆς στῆ ζωῆ του
Κατανοοῦν τοὺς κινδύνους ἀπὸ τὴ διατάραξη τῆς ἰσορροπίας στῆ φύση, καθὼς καὶ ἀπὸ τὴν ἀνθρώπινη ἐπένεργεια πάνω σ' αὐτή.

Γ'. ΕΘΡΑΣΤΙΚΕΣ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ

1. Θρησκευτικές γιορτές και ἐκδηλώσεις

Δημιουργία ἀτμόσφαιρας θρησκευτικῆς βίωσης καὶ συνθηκῶν δημοσιουργικῆς συμμετοχῆς τῶν μαθητῶν σὲ σχετικὲς ἐκδηλώσεις.
Πρώτη γνωριμία με τὰ πρόσωπα καὶ τὰ γεγονότα τῆς Θρησκείας μας.
Μύηση στὶς λατρευτικὲς πράξεις τῆς ἐκκλησίας καὶ τὶς συνήθειες τοῦ λαοῦ μας.

2. Ἐθνικές γιορτές και ἐκδηλώσεις

Δημιουργία ἀτμόσφαιρας ἐθνικοῦ φρονήματος καὶ συνθηκῶν δημοσιουργικῆς συμμετοχῆς τῶν μαθητῶν σὲ σχετικὲς ἐκδηλώσεις.
Πρώτη γνωριμία με τὰ πρόσωπα καὶ τὰ γεγονότα τῆς ἐθνικῆς μας ἱστορίας.
Καλλιέργεια ἀγάπης καὶ θαυμασμοῦ γιὰ τὴν ἐθνικὴ μας κληρονομία.

3. Τοπικές γιορτές και ἐκδηλώσεις (θρησκευτικές ἢ ἐθνικές)

Πρώτη γνωριμία με τὰ ἱστορικὰ πρόσωπα ἀπὸ τὴ θρησκευτικὴ καὶ ἐθνικὴ ἱστορία τῆς ἰδιαίτερης πατρίδας τοῦ μαθητῆ.
'Ενεργητικὴ συμμετοχὴ τῶν μαθητῶν στὶς κοινοτικὲς ἐκδηλώσεις καὶ ἀνάπτυξη κοινοτικοῦ πνεύματος.
'Εξοικείωση με τὴν παράδοση καὶ τὰ ἔθνη καὶ ἔθιμα τοῦ λαοῦ μας.

4. Κοινωνικές, πολιτιστικές και ἄλλες (κοινές) ἐκδηλώσεις

'Η δημιουργία συνθηκῶν προβληματισμοῦ πάνω σὲ κοινὰ θέματα υγείας ψυχαγωγίας, προόδου τῶν ἀνθρώπων, ἀγάπης καὶ κοινωνικῆς προσφοράς.
'Ενημέρωση γύρω ἀπὸ βασικὰ προβλήματα τοπικοῦ καὶ γενικοῦτερου ἐνδιαφέροντος καὶ ἀνάπτυξη θετικῶν στάσεων.

'Ενδεικτικὰ θέματα :

Οὐράνια καὶ μετεωρολογικὰ φαινόμενα: ἐκλείψει ἡλίου ἢ σελήνης, οὐράνιο τόξο κ.τ.β.
Γεωλογικὲς μεταβολές: σεισμοί, πλημμύρες, θύελλες, κατλοισθήσεις
Οἰκολογικὰ καὶ ἄλλα φαινόμενα καὶ γεγονότα: ρύπανση ἀτμόσφαιρας, θάλασσας (ψόφια ψάρια κ.ἄ.) περιοχῶν' σοβαρὲς ἀσθένειες κ.τ.β.
Σχετικοὶ μῦθοι: ὁ Αἰώλος, οἱ καταλισμοί, ὁ Φαέθων, ὁ Ἐργέλαδος.

Πόλο δραστηριοτήτων εἶναι οἱ καθιερωμένες γιὰ τὰ σχολεῖα θρησκευτικὲς γιορτὲς καὶ ἀργίες.

'Ἰδιαίτερα :

Χριστουγεννα καὶ Πρωτοχρονιά.
Τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν.
Τῆς Ἀποκριᾶς καὶ τῆς Καθαρῆς Δευτέρας.
Πασχαλινὲς γιορτὲς: Λαζάρου-Βαθών, Μ. Ἑβδομάδα Γιορτὲς Ἁγίων.

Πόλο δραστηριοτήτων εἶναι οἱ καθιερωμένες ἀπὸ τὴν πολιτεία ἐθνικὲς γιορτὲς.

28ῆ Ὀκτωβρίου 1940.

25ῆ Μαρτίου 1821

'Η γιορτὴ τῆς Σημιαίας.

'Η γιορτὴ τοῦ Πολυτεχνεῖου (σχολικὴ γιορτὴ).

'Ἐπίκεντρα δραστηριοτήτων εἶναι ἐπέτειοι καὶ ἐκδηλώσεις ἱστοτικοῦ καὶ θρησκευτικοῦ περιεχομένου ποὺ γίνονται στὴν κοινότητα ἢ στὴν περιοχὴ τοῦ σχολεῖου.

'Ενδεικτικὰ θέματα :

'Ο πολιοῦχος τῆς κοινότητας.

Τοπικὰ πανηγύρια.

'Ἐπέτειος ἱστορικῶν ἢ θρησκευτικῶν γεγονότων τῆς περιοχῆς - μνήμη πεσόντων, ἁγίων, περιφορὰ εἰκόνας, μνήμη ἡρώων κ.τ.β.

'Ανέγερση μνημείου, ναοῦ κ.τ.β.

'Ενδεικτικὰ θέματα :

'Η Ἡμέρα τῆς Ἀποταμίευσης.

'Η Παγκόσμια Ἡμέρα Ὑγείας.

'Η Ἡμέρα τοῦ πρᾶσιου.

'Η Γιορτὴ τῆς Μητέρας καὶ τοῦ Πατέρα.

'Η Ἡμέρα τοῦ παιδιοῦ.

'Η Ἑβδομάδα Προλήψεως Ἀτυχημάτων.

'Εκδηλώσεις με κοινωνικὸ, πολιτιστικὸ καὶ οἰκονομικὸ ἐπαγγελματικὸ χαρακτῆρα π.χ. γιορτὴ τοῦ σταφιλοῦ ἢ κρασιοῦ, ἀναχώρηση σφουγγαράδων κ.ἄ.

Γ. ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

I. ΣΚΟΠΟΣ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Σκοπὸς τοῦ γλωσσικοῦ μαθήματος εἶναι νὰ βοηθήσει τὰ παιδιά νὰ οἰκισποιοῦν, στὸ μέτρο τῶν δυνατοτήτων τους, τὸν ἐκφραστικὸ πλοῦτο καὶ τοὺς μηχανισμοὺς τῆς νεοελληνικῆς γλώσσας (δημοτικῆς) ὥστε νὰ διευκολυνθεῖ τόσο ἡ πνευματικὴ τους συγκρότηση ὅσο καὶ ἡ ἀποτελεσματικὴ ἐπικοινωνία τους με τὸ περιβάλλον.

Εἰδικότερα με τὸ γλωσσικὸ μάθημα ἐπιδιώκεται :

Νὰ συνεχιστεῖ καὶ στὸ σχολεῖο ὁ προσχολικός, φυσικός τρόπος ἐκμάθησης τῆς γλώσσας.

Νὰ ὁργανωθεῖ τὸ γλωσσικὸ ὕλικὸ ποὺ φέρουν μαζί τους τὰ παιδιά καὶ νὰ ἐμπλουτισθεῖ με ὅτι εἶναι ἀπαραίτητο τόσο γιὰ τὶς ἀνάγκες τῆς καθημερινῆς ζωῆς ὅσο καὶ ἀπὸ γλωσσικὴ καὶ εὐρύτερα μορφωτικὴ ἀποψη.

Νὰ μάθουν τὰ παιδιά νὰ ἀκούν, νὰ ἐρωτοῦν, καὶ νὰ ἐκφράζονται με εὐχέρεια καὶ φυσικότητα στὶς οικίκες μορφὲς τῆς προφορικῆς ἐπικοινωνίας καὶ ἰδιαίτερα στῆ συζήτηση.

Νὰ μάθουν νὰ διαβάζουν με εὐχέρεια καὶ φυσικότητα καὶ νὰ κατανοοῦν αὐτὰ ποὺ διαβάζουν μεγαλόφωνα ἢ σιωπηρά.
Νὰ ὁργανώσουν, διαδισθητικὰ στὴν ἀρχὴ καὶ συστηματικότερα ἔπειτα, στὸ μέτρο πάντα ποὺ ἐπιτρέπουν οἱ ἀφαιρετικὲς τους ικανότητες, μέσα ἀπὸ τὸ πλῆθος τῶν συγκεκριμένων περιπτώσεων, τοὺς κανόνες ποὺ διέπουν τὴ λειτουργία τοῦ συστήματος τῆς γλώσσας, καὶ νὰ ἀσκηθοῦν νὰ τοὺς ἐφαρμόζουν στὴν πράξη.

Νὰ ἀποκτήσουν τὴ δεξιότητα τῆς γραφῆς καὶ νὰ ἀσκηθοῦν προοδευτικὰ στὸ γραπτὸ λόγο, ὥστε νὰ ἐκφράζονται με εὐχέρεια, σαφήνεια, πληρότητα καὶ δημοσιουργικότητα.

Νὰ ἐθισθοῦν σὲ τεχνικὲς μελέτες καὶ αὐτοάσκησης, καὶ στῆ χρῆση βοηθημάτων, ὅπως εἶναι τὸ ὀρθογραφικὸ λεξικὸ καὶ τὸ ἐγκυκλοπαιδικὸ γραμματικῆς.

Νὰ ἐξειδικαιοῦντο ἀπέναντι στὰ λογοτεχνικὰ κείμενα, ἔτσι ποὺ νὰ τὰ χαίρουν καὶ νὰ τὰ ἀγαπήσουν, γιὰ νὰ φτάσουν νὰ ἀποζητοῦν ἀπὸ μόνα τους τὴ συντροφιά τοῦ καλοῦ λογοτεχνικοῦ βιβλίου.

II. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΚΑΙ ΕΠΙΔΙΩΞΕΙΣ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ ΓΙΑ ΟΛΕΣ ΤΙΣ ΤΑΞΕΙΣ

1. ΑΚΡΟΑΣΗ :

- Ἀκρόαση με τὸ παιδί ὡς ἀκροατή.
- Ἀκρόαση στὴ συζήτηση.

Τὰ παιδιά :

- Ἀποκοτῶν καλῆς συνήθειες ὡς ἀκροατές.
- Ἀναγνωρίζουν ὁμοίτητες καὶ διαφορές, γήχητικὲς καὶ ἐνωσιολογικῆς.
- Ἀκολουθοῦν προφορικῆς ὁδήγησης.
- Γράφουν με ταχύτητα καὶ ἀκρίβεια κείμενα ποὺ τοὺς ὑπαγορεύεται.
- Κάνουν συσχετίσεις καὶ γενικεύσεις, συνάγουν συμπεράσματα, προβλέπουν ἀποτελέσματα.
- Ἀποτιμοῦν καὶ θέτουν σὲ κριτικὸ ἔλεγχο αὐτὰ ποὺ ἀκοῦν.
- Ἀναγνωρίζουν καὶ ἐρμηνεύουν διαθέσεις (συναίσθηματα, χιούμορ) κ.τ.λ.
- Ἀπολαμβάνουν τὴν αἰσθητικὰ καταξιωμένη ἔκφραση σὲ περιπτώσεις ἀπαγγελίας, ἀφήγησης, δραματοποίησης κ.τ.λ.

2. ΠΡΟΦΟΡΙΚΗ ΕΚΦΡΑΣΗ :

- Ἀνακρίσεις, περιγραφή, ἀφήγηση κ.τ.λ.
- Διάλογος, συζήτηση, δραματοποίηση κ.τ.λ.

Τὰ παιδιά :

- Ἀρθρώνουν, προφέρουν καὶ τονίζουν σωστά.
- Ἐκφράζουν τὶς σκέψεις, τὶς ἐπιθυμίες καὶ τὰ αἰσθήματά τους με σαφήνεια, συνοχικότητα καὶ εὐγένεια.
- Φυσμετέγουν ἐπικοινωνητικὰ σὲ συζητήσεις.
- Περιγράφουν σκηνές, ἀπὸ τὴ φύση, ἐξιστοροῦν γεγονότα ἀπὸ τὴ ζωὴ καὶ τὴν ἱστορία, ἀφηγούνται τὸ περιεχόμενο ἀναγνωσμάτων κ.τ.λ.
- Ἀπαγγέλλουν με ἐκφραστικὴ λογοτεχνικὰ κείμενα καὶ παίρνουν μέρος σὲ δραματοποιήσεις καὶ θεατρικῆς παραστάσεις.

3. ΑΝΑΓΝΩΣΗ :

- Φωναχτὴ ἀνάγνωση.
- Σιωπηρὴ ἀνάγνωση.
- Ἀνάγνωση πεζοῦ κειμένου.
- Ἀνάγνωση ποιητικοῦ κειμένου.
- Ἀνάγνωση ἄλλου ὕλικου (λεξικῶν, καταλόγων, πινάκων περιεχομένων, χαρτῶν κ.λπ.).

Τὰ παιδιά :

- Κατακοτῶν τὸ βασικὸ μηχανισμό τῆς ἀνάγνωσης.
- Διαβάζουν φωναχτὰ με ἄνεση καὶ ἐκφραστικὴτητα, ἔτσι ποὺ νὰ φαίνεται ὅτι μετέχει ὅλος ὁ πνευματικὸς καὶ συναίσθηματικὸς τους κόσμος.
- Διαβάζουν σιωπηρὰ με εὐγένεια, προσήλωση καὶ στοχαστικὴτητα.
- Κατανοοῦν τὰ κείμενα ποὺ διαβάζουν, στὰ βασικὰ καὶ στὰ δευτερεύοντα σημεῖα τους.
- Ἀποτιμοῦν τὰ κείμενα ποὺ διαβάζουν, ἀπὸ τὴν ἀπόψη τοῦ περιεχομένου καὶ τῆς μορφῆς.
- Ἀπομνημονεύουν με σωστὸ τρόπο μικρὰ κείμενα ποὺ χρειάζεται νὰ συγκρατήσουν στὴ μνήμη τους.
- Κάνουν χρῆση πρόσθετων πηγῶν πληροφοριῶν (ἐγκυκλοπαιδειῶν, λεξικῶν, καταλόγων, πινάκων περιεχομένων κ.τ.λ.).
- Ἀναγνωρίζουν καὶ ἀποδίδουν με τὸν προσηρότερο τρόπο κείμενα ἀπὸ διάφορα εἶδη τοῦ λόγου (πεζογραφία, ποίηση, θέατρο).
- Ἀπολαμβάνουν τὰ καλογραμμένα κείμενα, κάνουν μίαν πρώτη γνωριμία με τὴ νεοελληνικὴ λογοτεχνία καὶ γίνονται φίλοι τοῦ καλοῦ βιβλίου.

4. ΓΡΑΠΤΗ ΕΚΦΡΑΣΗ

- Ἀνακρίσεις, σημειώματα, ἐπιγραφές κ.τ.λ.

Σημειώσεις, περιλήψεις, τηλεγραφήματα κ.τ.λ.

Ἀλληλογραφία

Αἰτήσεις, δηλώσεις, πρακτικὰ κ.τ.λ.

Εὐρετήρια, κατάλογοι, πίνακες

περιεχομένων κ.τ.λ.

Ἐκθεση (ὁμαδική-ἀτομική, ἐλεύθερη, καθοδηγημένη).

Τὰ παιδιά :

- Χρησιμοποιοῦν σωστὰ τὰ γραπτὰ σύμβολα γιὰ τὴν ἀπόδοση τοῦ προφορικοῦ λόγου.
- Γράφουν εὐανάγνωστα, γρήγορα καὶ ὀρθογραφημένα. Χρησιμοποιοῦν σωστὰ τὰ κεφάλαια καὶ τὴ στίξη καὶ διευθετοῦν τὸ κείμενο σὲ παραγράφους.
- Γράφουν, ἀτομικὰ καὶ ὁμαδικὰ, λογικῆς προτάσεις, τὶς διευθετοῦν σὲ ὀρισμένη σειρά καὶ τὶς ὁργανώνουν σὲ εὐρύτερες συνθέσεις με βάση ἕνα σκοπὸ καὶ ἕνα σχέδιο.
- Χρησιμοποιοῦν τὶς αἰσθήσεις, τὴ λογικὴ καὶ τὴ φαντασία, γιὰ νὰ γράφουν παραστατικὰ αὐτὰ ποὺ ἔχουν νὰ ποῦν.
- Ἀσκοῦν κριτικὸ ἔλεγχο σ' αὐτὰ ποὺ γράφουν, βῆμα πρὸς βῆμα καὶ μετὰ τὴν ὁλοκλήρωση τοῦ γραπτοῦ. Βγάζουν σημειώσεις, περιλήψεις καὶ διαγράμματα.
- Ἀσκοῦνται στὴ δημιουργικὴ γραπτὴ ἔκφραση (ἡμερολόγιο, σημειώματα, εὐγενήρια, ἀνακρίσεις, ἐπιγραφές, ἱστορίες, βιογραφίες, ἐφημερίδα, θέατρο κ.τ.λ.).
- Χρησιμοποιοῦν τὴ γλῶσσα στὴν καθιερωμένη τῆς μορφή, σύμφωνα με τὰ πρότυπα τῆς γραμματικῆς καὶ τοῦ συντακτικοῦ καὶ ἀνάλογα με τὶς ἀπαιτήσεις τοῦ συγκεκριμένου κάθε φορὰ εἶδους λόγου.

5. ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ.

- Ἐνωσιολογικὸ λεξιλόγιο.
- Ὀρθογραφικὸ λεξιλόγιο.

Τὰ παιδιά :

- Ἀποσπληνίζονται καὶ σταθεροποιοῦν τὸ λεξιλόγιο τῆς προσχολικῆς τους ἡλικίας.
- Ἐμπλουτίζουν τὸ λεξιλόγιό τους με λέξεις καὶ ἔκφρασεις ἐνωσιολογικὰ ἀπαραίτητες γιὰ τὶς ἀνάγκες τῆς καθημερινῆς ἐπικοινωνίας καὶ γιὰ τὴ γλωσσικὴ καὶ τὴν εὐρύτερη πνευματικὴ τους καλλιέργεια.
- Ταυτίζουν τὴν ἀκουστικὴ με τὴν ὀπτικὴ εἰκόνα τῶν λέξεων.
- Ὁμαδοποιοῦν τὶς λέξεις με βάση σημασιολογικῆς συνδέσεις (συνώνυμα, ἀντίθετα, ὁμώνυμα, ταυτόσημα, παράγωγα, μέρη τοῦ λόγου, οἰκονόμιες λέξεων, ὁμοιοκατάληκτες λέξεις κ.τ.λ.).
- Καταρτίζονται ἀφαιρετικὰ λεξιλόγια, γενικὰ καὶ εἰδικὰ.

6. ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ :

Σύνταξη.
Σημασιολογία
Φωνολογία
Μορφολογία

Κάνουν χρήση λεξικών (ορθογραφικών, έρμηνευτικών, έτυμολογικών, ειδικών). Χρησιμοποιούν βασικές λέξεις στον προφορικό και το γραπτό τους λόγο.

Τά παιδιά :

Σπουδάζουν τη δομή και τη λειτουργία τής πρότασης στις διάφορες μορφές και τους μετασχηματισμούς τής :

΄Ασκούνται στη χρήση τών σημείων στίξης για τή σωστή σήμανση τών προτάσεων.

Σπουδάζουν τά μέρη του λόγου σε συσχετισμό με τό λειτουργικό τους ρόλο μέσα στην πρόταση.

Συλλαμβάνουν τή σημασία τών λέξεων με όλους τούς δυνατούς τρόπους (σύνδεση τών λέξεων με τά πράγματα, συγκριτική συσχέτιση συνώνυμων και αντίθετων, παραγωγή και σύνθεση, καταληκτικές ένδειξεις, κυριολεκτική και μεταφορική χρήση, συμφραζόμενα κ.τ.λ.

΄Ασκούνται στην ορθογραφία λέξεων με βάση τούς κανόνες που διέπουν τό θεματικό και τό καταληκτικό τους μέρος.

΄Αναγνωρίζουν, συνθέτουν και σπουδάζουν ευρύτερα σύνολα λέξεων.

΄Αποκτούν γνήσιο γλωσσικό αίσθημα με τή χρήση τής καθιερωμένης γλώσσας κατά τά πρότυπα που πρέπει να έναρκάνει ο προφορικός λόγος του δασκάλου και τά σχολικά βιβλία.

III. ΓΕΝΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΟΛΕΣ ΤΙΣ ΤΑΞΕΙΣ

Τό γλωσσικό μάθημα αντιμετώπιζεται στην σφαιρικότητά του, κατά τρόπο δηλαδή ώστε όλες οι διδακτικές ενέργειες, συγκλίνοντας, να προάγουν τήν ικανότητα για κατανόηση και έκφραση, που είναι οι δύο άξονες στη διαδικασία τής επικοινωνίας. Οι περιοχές του μαθήματος δεν έχουν χρονική αυτότεια, δεν εξαντλούνται, δηλ. καθεμιά χωριστά από τήν άλλη. Στοιχεία από όλες έντάσσονται και εξισορροπούνται μέσα στις ημερήσιες διδακτικές ένότητες, με έμφαση κάθε φορά σε όρισμένο τομέα (ή τομείς) του μαθήματος, κατά τις συγκεκριμένες ανάγκες τής διδασκαλίας.

Στό επίκεντρο τής γλωσσικής διδασκαλίας βρίσκεται ο άπαρτισμένος λόγος, με μικρότερη φυσική μονάδα του τήν πρόταση. Αυτόθ θα είναι άφραση, σημείο άναφορής και κατάληξη τής διδασκαλίας.

΄Η ύλη διατάσσεται κοχλιωτά και αυτό εξυπακούει ότι κάθε νέα γλωσσική ένότητα οικοδομείται επάνω στις βάσεις τών προηγούμενων.

΄Η γλωσσική διδασκαλία μεθοδεύεται έτσι ώστε ο μαθητής να μαθαίνει και να άσκειται κάνοντας όσο τό δυνατό λιγότερα λάθη. Άπαραίτητος όρος είναι κάθε διδακτική ένότητα να μην περιέχει άλλες δυσκολίες έξω από όσες προβλέπεται στο γλωσσικό φαινόμενο που εισάγεται για πρώτη φορά. Ό ίδιος ο μαθητής έπίσης συμμετέχει στη διόρθωση τών λαθών, με τήν οποία ολοκληρώνεται τό μάθημα τής ημέρας.

Ό,τι διδάσκεται πρέπει με τήν άσκηση και τήν επανάληψη να καταλήγει σε δεξιότητες, που θα έχουν τήν εφαρμογή τους στη γλωσσική συμπεριφορά τών παιδιών.

Για τή γλωσσική διδασκαλία θα χρησιμοποιηθούν δύο βασικά βοηθήματα : Τό Βιβλίο γλωσσικής διδασκαλίας «΄Η γλώσσα μου» και τό Άνθολόγιο.

«΄Η γλώσσα μου» είναι τó βασικό βιβλίο σπουδής τής νεοελληνικής γλώσσας. Περιέχει σύντομα κείμενα, που αντιπροσωπεύουν όλες τις δυνατές χρήσεις του λόγου και παράλληλα ένωματώσων άβιαστα τά στοιχεία τής γλώσσας που πρόκειται να διδαχθούν. Τά κείμενα συνοδεύονται από εισαγωγικές παρατηρήσεις και άσκήσεις ποικίλης γλωσσικής έπεξεργασίας.

Τό Άνθολόγιο περιέχει κείμενα τής νεοελληνικής λογοτεχνίας και στόχος του είναι να φέρι τά παιδικά κοντά στο καλό λογοτεχνικό βιβλίο και να τά κάνει να τó χερών και να τó αγαπήσουν.

IV. ΕΝΟΤΗΤΕΣ ΚΑΙ ΣΤΟΧΟΙ

ΤΑΞΕΙΣ Α΄ ΚΑΙ Β΄

ΠΡΟΦΟΡΙΚΗ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ

ΣΤΟΧΟΙ

1. ΄Ανακινώσεις, άφηγήσεις, περιγραφές κ.τ.λ.
΄Αναφέρονται σ΄ ένα εύρο φάσμα περιγραφικών και άφηγηματικών χρήσεων του προφορικού λόγου από έναν όμιλητή: άμεσες έντυπώσεις, προσωπικές έμπειρίες, παραμύθια και ιστορίες κ.τ.λ.

Ός όμιλητές τά παιδιά :

΄Εκφράζουν τις έντυπώσεις, τις σκέψεις, τις έπιθυμίες και τά αίσθημά τους με σαφήνεια, φυσικότητα και ευγένεια.

Άρθρώνουν, προφέρουν και τονίζουν σωστά.

Ός άκροατές :

Παρακολουθούν τόν όμιλητή σιωπηρά, με προσοχή και ευγενική προσήλωση.

Άντιλαμβάνονται και κατανοούν αυτά που άκούνε.

Συγκρατούν τά βασικά σημεία τής άνακινώσης.

Σχολιάζουν στο τέλος με έποικοδομητική διάθεση αυτά που άκούνε.

Και ως άκροατές και ως όμιλητές :

Άποσαφηνίζουν τó λεξιλόγιο τους και τó εμπλουτίζουν με νέες λέξεις.

Χρησιμοποιούν καθιερωμένους βασικούς έκφραστικούς τρόπους.

Τά παιδιά χρησιμοποιούν λεπτούς έκφραστικούς τρόπους που κάνουν έποικοδομητική τή συνεννόηση και ευχάριστη τή συμβίωση τών ανθρώπων.

Δίνουν σωστά, όταν τούς ζητούνται, και ζητούν σωστά, όταν χρειάζονται, πληροφορίες σε διάφορες περιστάσεις τής ζωής.

Έμπειδώνουν χρήσεις του λόγου που προσιδιάζουν σε διάφορες περιστάσεις τής καθημερινής ζωής.

Άποσαφηνίζουν τó λεξιλόγιο τους και τó εμπλουτίζουν με νέες λέξεις.

2. Διαλογικές μορφές επικοινωνίας.

΄Αναφέρονται σε διάφορες περιστάσεις καθημερινής επικοινωνίας, όπως είναι : Χαιρετισμοί, ευχές, συστάσεις, χρήση τηλεφώνου, διευθύνσεις, συγκοινωνίες, άγορά κ.τ.λ.

3. Συζήτηση
Καλύπτει όλο το φάσμα της προβληματικής των παιδιών και της σχολικής εργασίας και είναι από τα αποτελεσματικότερα μέσα προπέλασης των θεμάτων.

4. Δραματοποιήσεις.

Από γλωσσική άποψη ή δραματοποίηση είναι μια πολύ αποτελεσματική, ιδιαίτερα για τα μικρότερα παιδιά, τεχνική αναπαγωγής και βίωσης καταστάσεων προφορικής επικοινωνίας.

Τα παιδιά παρακολουθούν το συνομιλητή τους με προσοχή και ευγενική προσήλωση.

Συγκρατούν τα βασικά σημεία της συζήτησης.

Παίρνουν το λόγο όταν έρθει η σειρά τους.

Δεν ξεφεύγουν από το θέμα της συζήτησης.

Αποφεύγουν τις άσημαντολογίες και τις μακρηγορίες.

Δέχονται τις παρατηρήσεις, τις υποδείξεις και την κριτική των άλλων και αποφεύγουν τη δημιουργία τεταμένων καταστάσεων.

Διαλέγονται με ευγένεια και έπαικοδομητική διάθεση, με στόχο την προώθηση του θέματος που συζητείται και όχι την δημιουργία εντυπώσεων.

Τα παιδιά οικειοποιούνται τους εκφραστικούς τρόπους και το λεξιλόγιο, που χρησιμοποιούνται σε διάφορες περιστάσεις της ζωής.

Ζωντανεύουν προφορικά το περιεχόμενο και εμποδώνουν έτσι τον έκφραστικό πλοίο πρόσφορον άνωγειωμέτων.

Αποδίδουν ποιήματα με ποιητικές μορφές χορικής απαγγελίας, πράγμα που τους κάνει οικειότερη τη ρυθμική ποιητική έκφραση.

ΓΡΑΠΤΗ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ

ΑΝΑΓΝΩΣΗ ΚΑΙ ΓΡΑΦΗ

1. Προαναγνωστικές δραστηριότητες

Τα παιδιά επικοινωνούν με εικονογραφικές αναπαραστάσεις και σηματοδοτήσεις της πραγματικότητας, οι οποίες λειτουργούν ως ενδιάμεση φάση για το πέρας στα γραπτά γλωσσικά σύμβολα.

Με έρεθισμα δείγματα από τα κυριότερα μέσα γραπτής επικοινωνίας αρχίζουν να συνειδητοποιούν τη σύνδεση ανάμεσα στην προφορική και τη γραπτή γλώσσα και μαζί την ανάγκη και την χρησιμότητα της τελευταίας.

Συνδέουν γραπτές λέξεις με τις αντίστοιχές τους προφορικές, στην αρχή με τη μεσαλόβηθη άντικειμένω και είκωνων άντικειμένω.

Διαβάζουν κατά συμπερασμό άπλες προτάσεις, άντικρινόντας τις ως σύνθεση διακεκριμένων λέξεων.

Έξοικειώνονται με τη χρήση βιβλίων, τετραδίων και γραφικής ύλης.

Παίρνουν σωστή στάση όταν γράφουν, κρατούν σωστά το μολύβι και σέρουν γραμμές και σχήματα σύμφωνα με προαναγνωστικά υποδείγματα.

Αναλύουν ήχητικά προτάσεις σε λέξεις, λέξεις σε συλλαβές και συλλαβές σε φθόγγους, και τα ταυτίζουν με τα αντίστοιχα γραπτά τους σύμβολα.

Συλλαβώνουν και χρησιμοποιούν το βασικό μηχανισμό της ανάγνωσης, που στρεφίζεται στη σύνθεση φθόγγων και γραμμάτων.

Χρησιμοποιούν τα σωστά σύμβολα για τη γραπτή απόδοση των φθόγγων, των συλλαβών και των λέξεων.

Διαβάζουν με φυσικότητα μικρά λεκτικά σύνολα και μεμονωμένες λέξεις και καταλαβαίνουν αυτά που διαβάζουν.

Απομνημονεύουν, χωρίς πίεση, τον τύπο των γραμμάτων του αλφαβηταρίου τους, βασικά κοινά για τα βιβλία γλωσσικής διδασκαλίας όλων των τάξεων, και την τεχνική γραφής της διδασκαλίας τους, κοινή επίσης για όλα τα σχολεία.

Διαβάζουν με άνεση και σχετική ταχύτητα, φωναχτά και σιωπηρά, μικρά λεκτικά σύνολα και καταλαβαίνουν αυτά που διαβάζουν.

Αποδίδουν σωστά την ένδειξη τόνου στις λέξεις, την έμφαση τόνου στις προτάσεις και τα βασικά σημεία στίξης.

Διαβάζουν μεγαλύτερα και έκφραστικά (α) για να έχουν ταυτόχρονα και ξεκαθαρή όπτικοακουστική άντλήψη των λέξεων, και (β) για να άνακοινώσουν ένα κείμενο σε άλλους.

Διαβάζουν σιωπηρά με προσήλωση και στοχαστικότητα (α) για να άντλήσουν και να χρησιμοποιήσουν πληροφορίες και (β) για προσωπική τους ευχαρίστηση.

Αντιγράφουν πιστά, εύανάγνωστα και με σχετική ταχύτητα, τηρώντας κανονικές απόστάσεις ανάμεσα στα γράμματα και ανάμεσα στις λέξεις.

Γράφουν εύανάγνωστα και με σχετική ταχύτητα μικρές προτάσεις που τους υπαγορεύονται και αποδίδουν σωστά τις προφορικές ένδειξεις στίξης.

Απομνημονεύουν με σωστό τρόπο μικρά έμμετρα κείμενα για απαγγελία, μικρούς ρόλους για δραματοποίηση και μικρά λεκτικά σύνολα που διευκολύνουν τη μάθηση.

Έξοικειώνονται με τις προσεγγίσεις και τους έκφραστικούς τρόπους που χρησιμοποιούνται σε κείμενα που άντιπροσωπεύουν ποιητικές χρήσεις του λόγου.

Διαπιστώνουν άν ένα κείμενο είναι έμμετρο ή πεζό, διαλογικό ή περιγραφικό, εικονογραφημένο ή όχι κ.τ.λ.

Αρχίζουν να διακρίνουν τη γωνιά από την έμπλοτισμένη περιγραφή, το ούδετερο από το συναισθηματικό και χιομοριστικό γράμμα, το πραγματικό από το έξωπραγματικό περιεχόμενο, τα γεγονότα από τις γνώμες.

Διαπιστώνουν άν ένα κείμενο έχει άνακρίβεις ή άνακωλύθεις.

Έντοπίζουν σε χειρόγραφα κείμενα λάθη συντακτικά, λεκτικά, όρθογραφικά κ.τ.λ.

Αποσπάρηζουν, έμπλοτίζουν και σταθεροποιούν το σχετικό λεξιλόγιο.

Γράφουν όρθογραφημένα τις σχετικές λέξεις, του βασικού λεξιλόγιου.

4. Γνωριμία με άπλά κείμενα διαφορετικής γλωσσικής πειθαρχίας. (Διάλογοι από την καθημερινή ζωή, περιγραφές άντικειμένων και καταστάσεων από τη φύση και τη ζωή, περιγραφές γεγονότων, περιγραφές άποδεικτικής διαδικασίας, λογοτεχνικά κείμενα: πεζογραφήματα και ποιήματα, λαϊκά και έντεχνα).

5. Χρήση του αναγνωστικού και άλλων βοηθητικών βιβλίων και πηγών.

Ἐπισημαίνουν τὸ συγγραφέα καὶ τὸν τίτλο τῶν βιβλίων.
Ἐθίζονται στὴ χρήση τοῦ πίνακα τῶν περιεχομένων.
Εἰσάγονται στὴ χρήση ἀλφαβητικῶν λεξιλογίων, ἀπλῶν λεξικῶν καὶ παιδικῶν ἐγκυκλοπαιδείων.

ΓΡΑΠΤΗ ΕΚΦΡΑΣΗ

1. Ἐλεύθερη ἔκφραση

Τὰ παιδιά ἱκανοποιοῦν τὴν ἐπιθυμία τους γιὰ αὐτοἰκέφραση, ἀνακοίνωση καὶ ἀποδοχή.

Διαπιστώνουν ὅτι ἐκτός ἀπὸ τὸν προφορικὸ ὑπάρχει καὶ ὁ γραπτὸς τρόπος ἔκφρασης καὶ ὅτι μπορεῖ νὰ τὸν χρησιμοποιοῦν μὲ τὴν ἴδια ἐλευθερία.

Γράφουν ἀνακινώντας (διαβάζοντας τὰ ἢ δίνοντας τὰ στοὺς ἄλλους νὰ τὰ διαβάσουν ἢ κολλώντας τὰ στὸ χῶρο τῶν ἀνακινώσεων) μικρὰ λεκτικὰ σύνολα γύρω ἀπὸ πράγματα πού τὰ ἐνδιαφέρουν (εὐχές, μηνύματα, παρατηρήσεις κ.τ.λ.). Ὑπαγορεύουν στὴ δασκάλα, σὲ ἀτομικὴ ἢ ὁμαδικὴ βάση, τὶς ἐντυπώσεις τους ἀπὸ κάτι πὸ παρατήρησαν ἢ ἔζησαν.

Γράφουν τὰ ἴδια, σὲ ἀτομικὴ ἢ ὁμαδικὴ βάση, καὶ ἀνακινῶν στοὺς ἄλλους μικρὰ κείμενα μὲ τὶς ἐντυπώσεις τους ἀπὸ τὸν κόσμον τῶν ἐμπειριῶν τους.

Τὰ παιδιά παρατηροῦν μὲ προσοχὴ τὸν κόσμον πού τὰ περιβάλλει καὶ περιγράφουν πιστὰ αὐτὰ πού παρατηροῦν.

Διαπιστώνουν ὅτι αὐτὰ πού ἀνακινῶνουν, γιὰ νὰ ἔχουν ἐνδιαφέρον γιὰ τοὺς ἄλλους χρειάζεται νὰ τὰ ἀποδίδουν μὲ παραστατικὸ τρόπο.

Εὐαίσθητοποιοῦνται ἀπέναντι στὸ ἀντικείμενό τους καὶ χρησιμοποιοῦν ὅσο τὸ δυνατόν περισσότερες αἰσθήσεις (βραση, ἀκοή κ.τ.λ., μυικὴ αἰσθησι) ἴσως κατὰ τὴν προσέγγισή του ὅσο καὶ κατὰ τὴ γραπτὴ του ἐξεκίνηση.

Ἐμπλέκουν καὶ τὸν ἑαυτὸ τους σ' αὐτὰ πού περιγράφουν ἢ ἐξιστοροῦν, εἴτε μὲ τὴν ἄμεση ἀνάμειξή τους στὰ δρώμενα εἴτε μὲ τὸ σχολιασμὸ καὶ τὴ συναίσθηματικὴ τους κάλυψη.

Ἀνακαλύπτουν καὶ χρησιμοποιοῦν φραστικὸς τρόπους πού ζωντανεῦν τὸ τὸ κείμενο, ὅπως εἶναι: ἡ παρομοίωση χρωμάτων, ἡ ἀπομίμηση ἤχων, ἡ ἀναφώνηση, ἡ αὐτοερώτηση ἢ ἡ ἐρώτηση στὸν ἀναγνώστη κ.τ.λ.). Σχολιάζουν ἐπικοινωνητικὰ τὶς γραπτὲς δημιουργίες τῶν συμμαθητῶν τους, ἐπισημαίνοντας κυρίως τὰ καλὰ τους σημεία.

Διαπιστώνουν ὅτι ἐπικοινωνοῦν καλύτερα μὲ τοὺς ἄλλους ὅταν, σ' αὐτὰ πού γράφουν, χρησιμοποιοῦν τὶς κατάλληλες λέξεις, καὶ τὶς χρησιμοποιοῦν στὸ σωστὸ τύπο καὶ στὴ σωστὴ τους θέση (ὅταν δηλ. τὰ γραπτὰ τους εἶναι σωστὰ ἀπὸ γραμματικὴ καὶ συντακτικὴ ἀποψη).

Τελειοποιοῦνται στὴ σωστὴ ἔκφραση καὶ μὲ πῶ μεθοδικέμενες γραπτὲς ἐργασίες.

ΤΑΣΗ Α'

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ

(Σύνταξη, σημασιολογία, φωνολογία, μορφολογία)

1. Βασικὲς μορφὲς προτάσεων:

Ἑποκείμενο-Ρῆμα (ΓΡ),

Ἑποκείμενο-Ρῆμα-Ἀντικείμενο (ΓΡΑ),

Ἑποκείμενο-Ρῆμα-Κατηγορούμενο (ΓΡΚ)

Οἱ μαθητές:

Ἐξοικειώνονται, πρῶτα προφορικὰ καὶ ἀργότερα γραπτὰ, μὲ βασικὲς μορφὲς προτάσεως ΓΡ, ΓΡΑ ΓΡΚ (κρίση, ἐπιθυμίας, ἐπιφωνηματικῆς, ἐρωτηματικῆς, κ.τ.λ.).

Διακρίνουν καταφατικὲς προτάσεις κρίσης καὶ τὶς μετατρέπουν σὲ ἐρωτηματικῆς ἢ ἀρνητικῆς καὶ τὸ ἀντίστροφο.

Κάνουν διάκριση ἀνάμεσα σὲ φθόγγους καὶ γράμματα.

Ἀναλύουν τὶς λέξεις σὲ συλλαβὲς καὶ γράμματα καὶ τὶς ἀνασυνθέτουν.

Ἀναγνωρίζουν καὶ χρησιμοποιοῦν σωστὰ στὴν ἀνάγνωση καὶ τὴ γραφὴ τὰ γράμματα τοῦ ἀλφαβήτου.

Ἀναγνωρίζουν καὶ χρησιμοποιοῦν σωστὰ στὴν ἀνάγνωση καὶ τὴ γραφὴ τὰ δίψηφα, τοὺς συνδυασμοὺς, τοὺς διφθόγγους καὶ τὰ συμπλέγματα.

Διακρίνουν (καὶ κρατοῦν ὅταν γράφουν) τὶς ἀποστάσεις ἀνάμεσα στις λέξεις καθὼς καὶ ἀνάμεσα στὰ γράμματα τῆς ἴδιας λέξης (ἀποφεύγουν νὰ χωρίζουν τὶς λέξεις στὴν ἀρχὴ τῆς σελίδας).

Ὀνομάζουν τὰ γράμματα τοῦ ἀλφαβήτου καὶ κατατάσσουν ἀλφαβητικὰ λέξεις μὲ βάση τὸ πρῶτον τους γράμμα.

Διακρίνουν καὶ γράφουν μὲ κεφαλαῖο τὸ πρῶτον γράμμα στὴν ἀρχὴ μιᾶς περιόδου, τὸ ὀνοματεπώνυμο καὶ τὶς διευθύνσεις τους, τὰ ὀνόματα τῶν ἡμερῶν τῆς ἑβδομάδας, τῶν μηνῶν καὶ τῶν μεγάλων ἑορτῶν καθὼς καὶ τὰ κύρια ὀνόματα τῆς ἀναγνωστικῆς βιβλίας.

Χρησιμοποιοῦν τὴν τελεία καὶ τὸ ἐρωτηματικὸν κατὰ τὴν ἀνάγνωση καὶ τὴν γραφὴ.

Χρησιμοποιοῦν τὸ θαυμαστικὸν καὶ τὸ κόμμα κατὰ τὴν ἀνάγνωση.

Τοποθετοῦν τὸν τόνο στὴ σωστὴ του θέση.

Ἀναγνωρίζουν καὶ χρησιμοποιοῦν τὰ διαλυτικὰ κατὰ τὴν ἀνάγνωση καὶ τὴν γραφὴ.

2. Οἱ λέξεις, οἱ συλλαβὲς καὶ τὰ γράμματα.

3. Σημεῖα στίξης.

4. Ὁ τόπος

5. Ὁρθογραφικὰ σημεῖα: τὰ διαλυτικὰ καὶ ἡ ἀπόστροφος.

Διαβάζου σωστά λέξεις που έπαθαν εκθλίψη, αποκοπή ή άφαιρηση μαζί μ' εκείνες που έπονται ή προηγούνται (τ' άστρα, άπ' τ' χωριό, μου' φερε).

6. Βασικές προτάσεις. Τά μέρη τους. 'Αναλλών βασικούς τύπους προτάσεων με βάση ερωτήσεις του τύπου «ποιός», «τί κάνει;», «τί είναι;», «τί παθαίνει;», «τί;», ή «ποιόν;». Κατανοούν την πρόταση ως σύνθεση λέξεων σε όριση σειρά (όχι όπωσδήποτε μία) για την έκφραση ενός νοήματος. Έξυμνοούν τό υποκειμένο, όταν δέν αναφέρεται, από τήν κατάληξη του ρήματος.
7. 'Η προσωπική άντωνυμία. Χρησιμοποιούν τήν προσωπική άντωνυμία ως υποκειμένο. Γράφου όρθογραφημένα τούς δυνάτους τύπους τής προσωπικής άντωνυμίας.
8. Τό ουσιαστικό και τό άρθρο. Χρησιμοποιούν τό ουσιαστικό (μαζί με τό άρθρο) ως υποκειμένο, άντικείμενο και κατηγορούμενο. Διακρίνου νοηματικά και όρθογραφικά τά κύρια από τά κοινά ουσιαστικά (βλέπε και ένότητα 2). Διακρίνου και χρησιμοποιούν : (1) δέξτονα ισοσύλλαβα ουσιαστικά (μαζί με τό άρθρο) στήν όνομαστική και αίτιατική ένικού και πληθυντικού: ό γεωργός, οι γεωργοί, τό γεωργό, τούς γεωργούς, ό μαθητής, ή αλήη, ή ποδιά, τό βουλό, τό παιδί. (2) παροξύτονα άρσενικά σε -ος και ουδέτερα σε -ο, όπως ό λύκος, ό θεός, τό δάρο, τό δέντρο. Μετατρέπου βασικές προτάσεις τών τύπων ΥΡ, ΥΡΑ από τόν ένικό στόν πληθυντικό. Κατανοούν τό ρόλο του ρήματος στήν άπλή πρόταση. Χρησιμοποιούν συχνόχρηστα ενεργητικά ρήματα τής πρώτης σύζυγίας στόν ένεστώτα τής όριστικής και γράφου όρθογραφημένα τις καταλήξεις. Διακρίνου χονδρικά τό χρόνο τών ρημάτων. Μετατρέπου ένεστωτικές προτάσεις σε προτάσεις παρελθοντικού και μελλοντικού χρόνου (χωρίς άόριστου και στιγμιαίου μέλλοντα). Όρθογραφούν τό ε στις καταλήξεις τών παρελθοντικών χρόνων τών ενεργητικών ρημάτων. Χρησιμοποιούν τό έχω ως κύριο ρήμα στόν παρατατικό. Χρησιμοποιούν άπλές προτάσεις με περιφραστικό κατηγορήμα (ΥΡΚ) και τό συνδετικό ρήμα είμαι στόν ένεστώτα και παρατατικό τής όριστικής. Χρησιμοποιούν ως κατηγορούμενα: α) ουσιαστικά, β) έπιθετα που φανερώνου χρώμα, όλη και άλλες αισθητές ιδιότητες τών ουσιαστικών. Αναγνωρίζου τή συμφωνία υποκειμένου και έπιθέτου ως κατηγορούμενο στό γένος, τόν αριθμό και τήν πτώση. Συσχετίζου (όπου υπάρχει άντιστοιχία) τις καταλήξεις τών έπιθέτων με τις καταλήξεις τών ουσιαστικών στήν όνομαστική ένικού και πληθυντικού. Μετατρέπου άπλές προτάσεις του τύπου ΥΡΚ από τόν ένικό στόν πληθυντικό.
10. Τό συνδετικό είμαι. Τό ουσιαστικό και τό έπιθετο ως κατηγορούμενα. Αναγνωρίζου και χρησιμοποιούν τά άπόλυτα αριθμητικά από τό ένα ως τό δέκα και από τά τακτικά από τό πρώτο ως τό έντος. Αναλλών έπαυξημένες προτάσεις με ερωτήσεις του τύπου «ποιός»; «τί κάνει;», «πότ»;, «ποι;», «πός;», «πόσο;». Αναγνωρίζου τά πιο συχνόχρηστα τοπικά, χρονικά, τροπικά (ώραία) ... έπισοστικά (πολύ, λίγο) έπιρρήματα. Έπαυξάνου προτάσεις με χρονικούς, τοπικούς και άλλους προσδιορισμούς. Χρησιμοποιούν έμπρόθετους προσδιορισμούς με τό σε (χωρίς με τό άρι στόν, στήν κ.λ.λ.). Χρησιμοποιούν συχνόχρηστους έμπρόθετους προσδιορισμούς με τό με.
11. Τά αριθμητικά. Αναγνωρίζου και συνδέου βασικές προτάσεις με και.
12. 'Η έπαυξημένη πρόταση με έπιρρηματικούς και έμπρόθετους προσδιορισμούς. Ζαίρηση θά γίνει για τούς όρους: Πρόταση, λέξη, συλλαβή, γράμμα, κεφαλαίο, μικρό, τελεία, ερωτηματικό, άνωμαστικό, κόμμα, τόπος, διαλυτικά, ρήμα, κύριο όνομα αλλά και αυτούς θά μάθου να τούς χρησιμοποιούν έμπειρικά, χωρίς να τούς δάσωμε όριστικά.
13. Σύνθεση προτάσεων με τό και

ΒΑΣΙΚΟ ΛΕΞΙΚΟ

A	Ανθρωπος (ό)	B	Γ
ά (έπιρ.)	άνοιξη (ή)	βάξω (ρ)	γάιδωρος (ό)
άγοράζω (ρ)	άπό (πρόβ.)	βάφω (ρ)	γάλα (τό)
άγορι (τό)	άρέσει (ρ)	βγάζω (ρ)	γαλάζιος, -α, -ο (έπ.)
άδερφός (ό) - άδερφή (ή)	άρνι (τό)	βγαίνω (ρ)	γάτα (ή)
άέρας (ό)	άρωστος, -η, -ο (έπ.)	βιβλίο (τό)	γάτω (ρ) ως άμτβ.
άκούω (ρ)	άσπρος, -η, -ο (έπ.)	βλέπω (ρ)	γέρος (ό)
άλεπού (ή)	αυγό (τό)	βάλω (ό)	για (πρόβ.)
άλλά (σύνδ.)	αυλή (ή)	βοριάς (ό)	γιαγιά (ή)
άλλος, -η, -ο (άντων.)	αυριο (έπιρρ.)	βουλό (τό)	γιατί (έρωτ. και αίτ.)
άλογο (τό)	αυτί (τό)	βράδυ (τό)	γιατρός (ό)
άμέσως (έπιρ.)	αυτός, -ή, -ό (άντων.)	βρέχει (ρ)	γίνομαι (ρ)
ανάβω (ρ)	αυτίκινητο (τό)	βροχή (ή)	γιωρτή (ή)
	άχ (έπιρ.)	βρύση (ή)	γάστρα (ή)

γλυκύος, -ιά, -ό (έπ.)

γράμμα (τό)
 γραμμή (ή)
 γράφω (ρ)
 γράζω (ή)
 γυρίζω (ρ)
 γύρω (έπιρρ.)

Δ

δασκάλα (ή) - δάσκαλος (ό)
 δάσος (τό)
 δάχτυλο (τό)
 δέκα (άριθμ.)
 δέ (ν) (μόριο)
 δέντρο (τό)
 δένω (ρ)
 Δευτέρα (ή)
 διαβάζω (ρ)
 δικός, -ή, -ό (μου, σου, του-της) (άντων.)
 δίνω (ρ)
 δραχμή (ή)
 δρόμος (ό)
 δύο και δυό (άριθμ.)
 δώδεκα (άριθμ.)
 δωμάτιο (τό)
 δώρο (τό)

Ε

έ (έπιρρ.)
 έ (έβδομάδα) (ή)
 έγω (άντων.)
 έδω (έπιρρ.)
 εικόνα (ή)
 είκοσι (άριθμ.)
 είμι (ρ)
 εκεί (έπιρρ.)
 έκεινος, -η, -ο (άντων.)
 εκκλησία (ή)
 Έλλάδα (ή)
 ένας, μία, ένα (άριθμ.)
 έννιά (άριθμ.)
 έντεκα (άριθμ.)
 Ξί (άριθμ.)
 έξοχη (ή)
 έξω (έπιρρ.)
 επάνω (έπιρρ.)
 εφτά (άριθμ.)
 ερχομαι (ρ) - έλα (προστ.)
 εσύ-εσείς
 εύχαριστώ (ρ)
 έχω (ρ)

Ζ

ζέστη (ή)
 ζεστός, -ή, -ό (έπ.)
 ζωγραφίζω (ρ.)
 ζωο (τό)

Η

ήλιος (ό)
 ήμερα (ή)
 ήσυχια (έπιρρ.)

Θ

θα (μόριο)
 θάλασσα (ή)
 θεϊός (ό) - θεία (ή)
 θέλω (ρ)
 θέση (ή)
 θρανό (τό)
 θυμάνω (ρ)

Ι

Κ
 καθάρως, -ή, -ό (έπ.)
 κάθε (άόρ. άντων.)
 κάθωμαι (ρ)
 και - κι (σύνδ.)
 καιρός (ό)
 κακός, -ή, -ό (έπ.)
 καλά (έπιρρ.)
 καλημέρα
 καληνύχτα
 καλοκαιρί (τό)
 καλός, -ή, -ό (έπ.)
 κανένος, καμιά, κανένα (άόρ. νυχτάνει) (ρ)
 άντ.)

κάνω (ρ)
 καράβι (τό)
 καραμέλα (ή)
 κατεβάνω (ρ)
 κάτω (έπιρρ.)
 κεφάλι (τό)
 κίτρινος, -η, -ο (έπ.)
 κλαίω (ρ)
 κλείνω (ρ)
 κοιμάμαι (ρ)
 κοιτάζω (ρ)
 κόκκινος, -η, -ο (έπ.)
 κοντά (έπιρρ.)
 κοντός, -ή, -ό (έπ.)
 κορίτσι (τό)
 κότα (ή)
 κούκλα (ή)
 κουλουρι (τό)
 κρέας (τό)
 Κυριακή (ή)
 κυρία (ή) - κύριος (ό)

Λ

λαγός (ό)
 λάδι (τό)
 Λαμπρή (ή)
 λέ(γ)ω (ρ)
 λίγο (έπιρρ.)
 λουλούδι (τό)
 λύκος (ό)
 λύνα (ρ)

Μ

μαγαζί (τό)
 μαζί (έπιρρ.)
 μάθημα (τό)
 μαθητής (ό), μαθήτρια (ή)
 μαλακός, -ιά, -ό (έπ.)
 μαλλιά (τά)
 μαμά (ή)
 μάνα (ή)
 μάτι (τό)
 μαύρος, -η, -ο (έπ.)
 με (προθ.)
 μεγάλος, -η, -ο (έπ.)
 μέλι (τό)
 μερικοί, -ές, -ά (έπ.)
 μέσα (έπιρρ.)
 μετά (έπιρρ.)
 μη (μορ.)
 μήλο (τό)
 μήνας (ό)
 μικρός, -ή, -ό (έπ.)
 μιλώ (ρ)
 μισός, -ή, -ό (έπ.)
 μολύβι (τό)
 μπαίνω (ρ)

μπάλα (ή)
 μπαμπάς (ό)
 μπορώ (ρ)
 μπροστά (έπιρρ.)
 μύτη (ή)
 μωρό (τό)

Ν

νά (μορ. δευκτ.)
 νά (σύνδ. τελ.)
 ναι (μορ. έπιρρ. βεβαιωτ.)
 νερό (τό)
 νύχτα (ή)
 νυχτάνει (ρ)

Ξ

ξέρω (ρ)
 ξύλο (τό)
 Ξυπνώ (ρ)

Ο

ό, ή, τό (άόρρο)
 οικογένεια (ή)
 όλος, -ή, -ο (έπίθ.)
 όνομα (τό)
 όταν (σύνδ.)
 όυρανός (ό)
 όχι (έπιρρ.)
 όχτώ (άριθμ.)

Π

παιγνίδι (τό)
 παιδί (τό)
 παίζω (ρ)
 παίρων (ρ)
 πάλι (έπιρρ. χρ.)
 Παναγία (ή)
 (έ)πάνω (έπιρρ.)
 παπάς (ό)
 παππούς (ό)
 παράθυρο (τό)
 παρακαλώ (ρ)
 παραμύδι (τό)
 Παρασκευή (ή)
 Πάσχα (τό)
 πατέρας (ό)
 Πέμπτη (ή)
 πέντε (άριθμ.)
 περίπατος (ό)
 περνώ (ρ)
 περπατώ (ρ)
 πέτρα (ή)
 πετώ (ρ)
 πηγαίνω (ρ)
 πηδώ (ρ)
 πίνακας (ό)
 πιό (έπιρρ. ποσ.)
 πίσω (έπιρρ.)
 πλατεία (ή)
 πόδι (τό)
 ποίος, -ά, -ό (έρωτ. άντων.)

πολύ (έπιρρ.)
 πόρτα (ή)
 πόσιος, -η, -ο (έρ. άντων.)
 πότε (έπιρρ.)
 πουλί (τό)
 πουλό (ρ)
 που (έπιρρ.)
 που (άναρ. άντων.)
 πράσιος, -η, -ο (έπ.)
 προσευχή (ή)
 προΐ (τό)

Πρωτομαγιά (ή)
 πώς (έπιρρ. τρ. έρ.)
 ραδιόφωνο (τό)
 ρολόι (τό)
 ρωτώ (ρ)

Σ

Σάββατο (τό)
 σάκα (ή)
 σαπουί (τό)
 σβήνω (ρ)
 σε (προθ.)
 σημαία (ή)
 σήμερα (έπιρρ.)
 σιγά (έπιρρ.)
 σκάλα (ή)
 σκληρός, -ή, -ό (έπ.)
 σκύλος (ό) -σκυλί (τό)
 σοκολάτα (ή)
 σπίτι (τό)
 στάση (ή)
 στόμα (τό)
 στάν, στήν, στό, στους, στίς, στά.
 σύννεφο (τό)
 σχολείο (τό)

Τ

τάξη (ή)
 ταχυρόμος (ό)
 τέσσερις, τέσσερα (άριθμ.)
 Τετάρτη (ή)
 τετράδιο (τό)
 τζάκι (τό)
 τζάμι (τό)
 τζιτζικας (ό)
 τηλεόραση (ή)
 τηλεφωνο (τό)
 τή (άντων. έρωτ.)
 τόπι (τό)
 τότε (έπιρρ.)
 τραγουδι (τό)
 τραγουδι (ρ)
 τραπέζι (τό)
 τρέχω (ρ)
 τρεΐς, τρία (άριθμ.)
 Τρίτη (ή)
 τρώω (ρ)
 τώρα (έπιρρ.)

Υ

ύστερα (έπιρρ.)

Φ

φαγητό (τό)
 φάρμακο (τό)
 φεγγάρι (τό)
 φύγω (ρ)
 φθινόπωρο (τό)
 φιλώ (ρ)
 φοβάμαι (ρ)
 φορά (ή)
 φτιάνω (ρ)
 φύλλο (τό)
 φυσώ (ρ)
 φωνάξω (ρ)
 φώς (τό)
 φωτιά (ή)

Χ

χαμηλά (έπιρρ.)
 χαμηλός, -ή, -ό (έπ.)
 χάνω (ρ)

χαρά (ή)	χρσύνω (ρ)	χτίζω (ρ)	ψηλά (ἐπίρρ.)
χειμώνας (ό)	Χριστός (ό)	χώμα (τό)	ψηλός, -ή, -ό (ἐπ.)
χειλάδιον (τό)	Χριστούγεννα (τά)	χωρίς (τό)	ψωμί (τό)
χέρι (τό)	χρόνος (ό)	ψ	Ω
χίονι (τό)	χρώμα (τό)	ψαλίδι (τό)	ώρα (ή)
χιονίζει (ρ)	χρῆς (ἐπίρρ.)	ψάρι (τό)	

ΤΑΞΗ Β'

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ

ΣΤΟΙΧΕΙΑ

ΕΝΟΤΗΤΕΣ

1. Βασικές μορφές προτάσεων των τύπων : Υποκείμενο-Ρήμα (ΥΡ)
Υποκείμενο-Ρήμα-Αντικείμενο (ΥΡΑ),
Υποκείμενο-Ρήμα-Κατηγορούμενο (ΥΡΚ) και επαυξημένες.

Οι μαθητές :

Αναγνωρίζουν την αναγκαία ύπαρξη των βασικών δομικών στοιχείων (που υπάχουν ή εξυπακούονται) σε βασικές μορφές προτάσεων. Διακρίνουν βασικά είδη προτάσεων των τύπων ΥΡ, ΥΡΑ, ΥΡΚ (κρίσης, επιθυμίας, επιφωνηματικές, καταφατικές ή αρνητικές, ερωτηματικές) και τις μετατρέπουν σε άλλες του ίδιου τύπου.

Αναλύουν βασικούς τύπους προτάσεων με βάση ερωτήσεις του τύπου «ποιός;», «τί κάνει;», «τί είναι;», «τί παθαίνει;», «τί;», «ποιόν;», «πότε;», «πού;» «πώς;», «πόσο;» κ.τ.λ.

Κατανοούν την πρόταση ως σύνθεση λέξεων με ορισμένη σειρά (δχι οπωσδήποτε μία) για την έκφραση ενός νοήματος.

Χρησιμοποιούν λέξεις (άρθρα, ουσιαστικά, ρήματα κ.λ.) ή φράσεις, για να κάνουν βασικές προτάσεις.

Εξυπακούουν το υποκείμενο, όταν δεν αναφέρεται, από την κατάληξη του ρήματος.

2. Οι λέξεις και τα γράμματα.

Ονομάζουν και γράφουν γράμματα του αλφαβήτου.

Κατατάσσουν αλφαβητικά λέξεις με βάση το πρώτο τους γράμμα.

Χρησιμοποιούν κεφαλαίο γράμμα στην αρχή περιόδων σε όνοματά ανθρώπων, οδών, πλατειών, οδισμών, γεωγραφικών στοιχείων.

Εξοικειώνονται με οικογένειες συγγενικών ετυμολογικά και εννοιολογικά λέξεων (υποκοριστικά-χαϊδευτικά σε -άκι, -ίτσα, -ούλα).

Αναγνωρίζουν και χρησιμοποιούν συνώνυμα και αντίθετα.

Αναλύουν σύνθετες λέξεις σε άπλες και αντίστροφα και χρησιμοποιούν κυρίως τα παρατακτικά και τα προσδιοριστικά σύνθετα.

Επιλέγουν την κατάλληλη κάθε φορά λέξη.

Ονομάζουν και χρησιμοποιούν σωστά στην ανάγνωση και τη γραφή τα δίψηφα, τους συνδυασμούς, τους διφθόγγους και τα συμπλέγματα.

3. Συλλαβισμός

Συλλαβίζουν λέξεις : με συνεχόμενα φωνήεντα, με ένα σύμφωνο ανάμεσα σε δύο φωνήεντα, με δίψηφα και συνδυασμούς, με δύο όμοια σύμφωνα.

4. Σημεία στίξης

Χρησιμοποιούν την τελεία και το ερωτηματικό κατά την ανάγνωση και τη γραφή.

Χρησιμοποιούν το θαυμαστικό κατά την ανάγνωση.

Χρησιμοποιούν το κόμμα : α) γενικά κατά την ανάγνωση και β) κατά τη γραφή όμοιων και ασύνδετων μερών του λόγου.

Αναγνωρίζουν και χρησιμοποιούν τα άποσιωπητικά κατά την ανάγνωση.

5. Ό -τόνος

Τοποθετούν τον τόνο στη σωστή του θέση και κατανοούν το ρόλο του.

Τοποθετούν σωστά δύο τόνους στα προπαροξύτονα που ακολουθούνται, από εγκλιτικά.

6. Όρθογραφικά σημεία : τὰ διαλυτικά, τὸ ἐνωτικὸ καὶ ἡ ἀπόστροφος.

Χρησιμοποιούν τὰ διαλυτικά κατὰ τὴ γραφή σὲ ἕλες τὶς περιπτώσεις.

Αναγνωρίζουν καὶ χρησιμοποιοῦν τὸ ἐνωτικὸ σὲ ἄπλες περιπτώσεις συλλαβισμού.

Διαβάζουν σωστὰ λέξεις με πάθη φθόγγων γενικά καὶ χρησιμοποιοῦν τὴν ἀπόστροφο, ὅταν γράφουν λέξεις ποὺ ἔπαθαν ἐκθλιψη καὶ ἀποκοπή.

7. Τὸ οὐσιαστικὸ (μαζί με τὸ ἄρθρο) ὡς ὑποκείμενο κατηγορούμενο καὶ ἀντικείμενο.

Χρησιμοποιοῦν τὸ οὐσιαστικὸ (με τὸ ὀριστικὸ ἢ τὸ ἀόριστο ἄρθρο του), ὡς ὑποκείμενο, ὡς κατηγορούμενο καὶ ὡς ἀντικείμενο. Διακρίνουν νοηματικά καὶ ὀρθογραφικά τὰ κῆρα ἀπὸ τὰ κοινὰ οὐσιαστικά (βλέπε καὶ ἐνότητα 2) καὶ τὰ χρησιμοποιοῦν ὅταν γράφουν.

Διακρίνουν πρακτικά καὶ χρησιμοποιοῦν προφορικά καὶ γραπτά :

α) Τὰ ὀμόηχα ἄρθρα ἢ, οἱ καὶ τὶς ὀμόηχες καταλήξεις -η, -οι, -ι.

β) Τὰ ὀμόηχα ἄρθρα τῆς, τῆς, τόν, τών.

γ) τὶς καταλήξεις -οῦ καὶ οὓς (τοῦ γεωργοῦ, τοὺς γεωργοὺς).

Αναγνωρίζουν καὶ χρησιμοποιοῦν :

α) Ὄξῳτονα ἀνισοσύλλαβα ἀρσενικά σὲ -ἄς καὶ -ἔς καὶ θηλυκά σὲ -ἄ.

β) Παροξύτονα ἰσοσύλλαβα ποὺ δὲν κατεβάζουν τὸν τόνο στὴ γενική (ὁ κῆπος, ἡ ἔφημερίδα, τὸ δέντρο).

γ) Προπαροξύτονα ἰσοσύλλαβα σὲ -ος καὶ οὐδέτερα σὲ -ο ποὺ δὲν κατεβάζουν τὸν τόνο στὴ γενική (ὁ λαχνοκόκπος, τὸ σίδηρο).

8. Ἄντωνυμίες

Ἄναγνωρίζουν και χρησιμοποιοῦν :

- α) Τίς προσωπικές ἄντωνυμίες.
 β) Τὴν κτητική δικῶς, -ή, -ὸ (μου, σου, του).
 γ) Τίς ἐρωτηματικές τι (ὅλιτο), ποῖός, ποιά, ποῖὸ και πόσος, -ή, -ο.
 δ) Τίς ἀόριστες ἕνας, μία, ἕνα-ἄλλος, -ή, -ο, κανένας, -καμιά, κανένα-τίποτε-κάθε-μερικοί, -ές, -ά, -κάμποσος, -ή, -ο, -κάτι -κατιί.
 ε) Τὴ δεικτική τόσος, -ή, -ο.
 στ) Τὴν ἀναφορική ὅσος, -ή, -ο.

9. Τὸ ρῆμα : Εἰσαγωγή στις διαθέσεις, τίς ἐγκλίσεις και τούς χρόνους τῶν ρημάτων. Οἱ καταλήξεις συγχρόστων τύπων τῶν ρημάτων τῆς α' και β' συζυγίας.

10. Τὰ ἐπίθετα ὡς κατηγορούμενα και ὡς προσδιορισμοί. Τὰ ἀριθμητικά.

Κατανοοῦν τὸ ρόλο τοῦ ρήματος στήν πρόταση. Χρησιμοποιοῦν τὰ ρήματα τοῦ λεξιλογίου τους στοῦς πῶ συγχρόστους τύπους (χρόστος και ἐγκλίσεις) και ὀρθογραφοῦν τὰ ε, ει, στις καταλήξεις. Κατάσσουν τὰ ρήματα τοῦ βασικού τους λεξιλογίου κατά ὀρθογραφικές ὀμάδες (σέ ζω, -ώνω κ.τ.λ.). Μαθαίνοῦν τὴν ὀρθογραφία τῆς κατάληξης -ηκα, -ηκας κ.τ.λ.

Χρησιμοποιοῦν ὡς κατηγορούμενα: α) οὐσιαστικά και β) ἐπίθετα πὸ φανερόντων ἀπλές ἰδιότητες τῶν οὐσιαστικῶν.

Ἄναγνωρίζουν και ἐφαρμόζουν, ὅταν μιλοῦν και ὅταν γράφουν, τὴ συμφωνία ὑποκειμένου και κατηγορούμενου στό γένος, τὸν ἀριθμό και τὴν πτώση. Συσχετίζοῦν (ὅπου ὑπάρχει ἀντιστοιχία) τίς καταλήξεις τῶν ἐπιθέτων με τίς καταλήξεις τῶν οὐσιαστικῶν και τίς γράφουν ὀρθογραφημένα.

- α) Ὀξύτονα ἐπίθετα σέ -ός, -ή, -ὸ και σέ ὄς, -ιά, -ό.
 β) Παροξύτονα ἐπίθετα σέ -ός, -α, -ο.
 γ) Προπαροξύτονα ἐπίθετα σέ -ός, -η, -ο, σέ -ός, -α, -ο και σέ -ός, -α, -ικο (ζηλιάρης, -α, -ικο).

Χρησιμοποιοῦν ὡς κατηγορούμενα ἐπίθετα σέ περιφραστικό και μονολεκτικό συχρητικό βαθμό.

- Ἐξοικειώνονται με τὴν ὀρθογραφία ὀμάδων ἐπιθέτων: α) Προπαροξύτονα σέ -ινος (πράσινος).
 β) ὀξύτονα σέ -ικός, (σχολικός) και -ωτός (κιτρινωτός) και -ωτός (μεταξωτός).

Ἄναγνωρίζουν και χρησιμοποιοῦν :

- α) Τὰ ἀπόλυτα ἀριθμητικά και ἀπό τὰ τακτικά ἀπό τὸ πρῶτος ὡς τὸ δωδέκατος.
 β) Τὰ ἀριθμητικά οὐσιαστικά μονάδα ὡς ἐξάδα και δεκάδα, δωδεκάδα και ἑκατοντάδα.

11. Ἐπιρρηματικοί, ἐμπρόθετοι και ἐπιθετικοί προσδιορισμοί.

Ἄναγνωρίζουν και χρησιμοποιοῦν τὰ ἐπιρρήματα τοῦ λεξιλογίου τους. Ἐπαυξάνουν προτάσεις με προσδιορισμούς ἐπιρρηματικούς (τοπικούς, χρονικούς, τροπικούς και ποσοτικούς) και ἐμπρόθετους (κυρίως με τίς προθέσεις με και σέ).

Ἐπαυξάνουν προτάσεις με ἐπιθετικούς προσδιορισμούς και με φράσεις πὸ λειτουργοῦν ὡς ἐπίθετα ἤ ὡς ἐπιρρήματα.

Ἄπλουστεύουν ἐπαυξημένες προτάσεις σπου κύριους ὀρους τους.

12. Σύνδεση προτάσεων με τὸ «και». Σύνθετες προτάσεις.

Συνδέουν κύριες προτάσεις και τὸ «και». Συγχωνεύουν προτάσεις και κάνουν με σύνθετη, πρόταση με περισσότερα ἀπό ἕνα ὑποκείμενα, κατηγορούμενα ἤ ἀντικείμενα.

ΒΑΣΙΚΟ ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ

A	ἀπόγευμα	βιβλιοθήκη	δεξιός, -ά, -ὸ
ἀγαπῶ	Ἄπριλος, Ἄπριλης	βοθῶ	δέμα
ἀγκυλιάζω	ἀργά	βρίσκω	δευτερός, -ή, -ο
ἀγορά	ἀργῶ	Γ	διάδρομος
ἀγριος, -α, -ο	ἀριστέρᾶ	γειτονιά	διάλεγμα
ἄδειος	ἀριστέρας, -ή, -ὸ	γεμάτος, -ή, -ο	διαμέρισμα
ἀδύνατος, -η -ο	ἀρκάτᾶ	γεμίζω	διευθυντής, -ντρια
ἀεροπλάνο	ἀρκετός, -ή, -ὸ	γενέθλια	διψῶ
ἀκόμα	ἀρωσταίνω	γεωργός	δόντι
ἀκρη	ἀρχή	γῆ	δουλειά
ἀκριβός, -ή, -ὸ	ἀρχίζω	γιωρτάζω	δουλεύω
ἀλλάζω	ἀς (μέριο)	γλώσσα	δύναμη
ἄν	ἀστέρι	γραφεῖο	δυνατά, -ή, -ὸ
Ἄνατολή	ἀστυφύλακας	γυροζω	δυσκολός, -ή, -ο
ἀνεβαίνω	ἀσχημος, -η, -ο	γυμναστική	Ε
ἀνοιγω	Αὔγουστος	γυναίκα	εἰσιτήριο
ἀνοιχτός, -ή, -ὸ	ἀφήνω	γωνιά	ἐκατό
ἀντίο (ἐπιφ. φρ.)	ἀφοῦ (συνδ.)	Δ	ἐκθεση
ἄντρας	Β	δείγνο	ἐκτος, -η, -ο
ἀπαντῶ	βαθύς, -ιά, -ὸ	Δεκέμβριος-Δεκέμβρης	ἐλάφρος, -ή, -ὸ
ἀπέναντι	βαρύνω, -ιά, -ὸ	δεξιά	Ἐλληνοπούλο
ἀπλώνω			

ἐπιμορος	κινηματογράφος	N	προσπαθῶ
ἐμπρός (ἐπίρρ.)	κλειδί	ναύτης	πρόσωπο
(ἐ)ξάδερφος, ξαδέερση	κλειδώνω	νέος, -α, -ο	προχωρῶ
ἐπειτα	κλειστός, -ή, -ὸ	νησί	πρώτος, -ή, -ο (ἀριθμ.)
ἐποχή	κλωστή	νικῶ	P
ἐργαλεῖο	κλώβη	Νοέμβριος, Νοεμβρίου	ράβη
ἐργάτης, ἐργάτρια	κοιλιά	νοσοκομεῖο	ρίγνη
ἐτοιμάζω	κοκκινίζω	ντουλάπι	ρόδα
ἐτοιμος, -η, -ο	κόλλα	ντύνη	ρούχο
ἐτσι (ἐπίρρ. τροπ.)	κολλῶ	νωρίς	
εὐκολος, -η, -ο	κολυμπῶ	Ξ	Σ
εὐτυχῶς	κομμάτι (τὸ)	Ξαφνικά (ἐπίρρ. τροπ.)	σὴν (ἐπίρρ. τροπ.)
ἐφημερίδα	κοπάδι	Ξεκινῶ	σειρά
Z	κορυφή	Ξεκοουράζομαι	Σεπτέμβριος-Σεπτεμβρίου
ζευγάρι	κόσμος	Ξενοδοχεῖο	σηκῶνω
ζητῶ	κουβεντιάζω	Ξένος	σίδερο
ζωγραφία	κουζίνα	Ξερός, -ή, -ὸ	σκαλιζῶ
H	κουμπι	Ξεχνῶ	σκουινι
ἡ (σύνδ.)	κούνια	Ξινός, -ή, -ὸ	σκοτάδι
ἠλεκτρικὸ (τὸ)	κουνοῦ, -ίεμα	Ξύλινος, -η, -ο	σκουπιζῶ
ἠλεκτρικός, -ή, -ὸ	κουράζομαι	Ο	σκύβα
ἠμερολόγιο	κουτί	ὀδοντίατρος	σπάζω
ἡμερος, -η, -ο	κρατῶ	Ὀκτώβριος, Ὀκτωβρίου	σπρώχνω
ἡσυγία	κρεβάτι	ὀλιγκηρος, -η, -ο	σταματῶ
ἡσυχος, -η, -ο	κρεπωλεῖο	ὀμάδα	σταυρός
Θ	κρύβω	ὀμιος, -α, -ο	σταφυλί
θέατρο	κρύο	ὀμορφος, -η, -ο	στέκομαι
θέος	κρυφτό	ὀμιος (σύνδ. ἀντιθ.)	στένω
θερίζω	κρυώνω	ὀπως (ἀντων.)	στενός, -ή, -ὸ
θέρυβος	κύκλος	ὀπως (ἐπίρρ. τροπ.)	στρατιώτης
θυμῆμι	κυνηγητὸ	ὀρθιος, -α, -ο	στρωγγιλλός, -ή, -ὸ
I	κυνήγιος	ὀρφος	στρώνω
Ἰανουάριος, Γενάρης	A	ὄτι (σύνδ.)	συγκινῶ
ἰδρώνω	λάθος	οὔτε (σύνδ.)	συνουκιά
Ἰούλιος	λάκκος	Π	σῶμα
Ἰούλιος	λάμπω	παγωθῶ	σπῆρας
ἴσιος, -ια, -ιο	λάσπη	παλιός, -ά, -ὸ	T
ἱστορία	λάστιχο	πανι	τάλιρο
K	λεμόνι	παπούτσι	ταξίδι
καθαρίζω	λεωφορεῖο	παρέα	ταχυδρομεῖο
καθέννας, καθεμιά, καθένα	λίγος, -η, -ο	πατρίδα	τελειώνω
(ἀόρ. ἀντων.)	λιμάνι	πατώ	τελευταίος, -α, -ο
καθόλου	λιμνη	πεινῶ	τέταρτος, -η, -ο (ἀριθμ.)
καινούριος, -ια, -ιο	λιονάρι	πέμπτος, -η, -ο	τετράγωνο
καίω	λιώνω	περιβόλι	τετράγωνος, -η, -ο
κάλαντα	λουζῶ	περιμένω	τίποτε, -οτα (ἀντων.)
καλοριφέρ	M	περιπτερο	τοῦχος
κάλτσα	μαζεύω	πέφτω	τραβῶ
κάμπος	Μάιος, Μάης	πιάνω	τρακτηρ
καπέλο	μαθαίνω	πικρός, -ή, -ὸ	τραπεζαρία
καπνός	μακρός, -ιά, -ὸ	πίνω	τρένο
κάποιος, -α, -ο (ἀόρ. ἀντων.)	μάλλινος, -η, -ο	πλαΐ	τρίγωνο
κάποτε (ἐπίρρ.)	μαλῶνω	πλατύς, -ιά, -ὸ	τρίτος, -η, -ο (ἀριθμ.)
καρκαγιούλης	μανέβης	πλέκω	τρέλεψ
καρέκλα	μαντίλι	πλένω	τροχονόμος
καρναβάλι	Μάρτιος-Μάρτης	πληρώνω	τρώπα
καρφι	μαχαίρι	πλοίο	τρύπα
καρφώνω	μεγαλῶνω	ποιήμα	τρύπη
κασετίνα	μέλισσα	πολιτικοκία	τσάπη
καρλαβαίνω	μένω	πολύς, παλλή, πολὺ	τσιμπῶ
κατάστημα	μέρος	πονῶ	Υ
κάτι (ἀντων.)	μέση	πορτοκάλι	ὕπαιλλος
καφενεῖο	μεσημέρι	ποτάμι	ὕπαρχει
κελαηθῶ	μητρώ	ποτέ	ὕπγειο
κεντῶ	μοιάζω	ποτήρι	ὕφασμα
κερδίζω	μοιράζω	ποτίζω	Φ
κῆπος	μόνος	πρά (γ)μα	φαρμακεῖο
κίλο	μπανάιο	πριν	φῆρνω
	μπράβο	προσέχω	φῆτα

φάρμακα	Χ	χρυσός, -ή, -ό	Ψ
φορέω	χαιρετώ	χρωματίζω	ψαράς
φούρνος	χαίρωμαι	χτενίζω	ψάχνω
φρούτο	χαλώ	χτυπώ	ψέμα
φτερό	χαρίζω	χύνω	ψυγείο
φτηνός, -ή, -ό	χλωρός	χωράφι	Ω
φυλά (γ)ω	χλορός	χωρίζω	ώραία (έπιρρ.)
φυτεύω	χορτός, -ή, -ό	χωρίς	ώραίος, -α, -ο
φωνή	χορτάρι	χωρίς	ώς (πρόθ. με την έννοια του μέχρι)
φωτογραφία	χόρτο	χωροφύλακας	

Δ. ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΑ

Ι. ΣΚΟΠΟΣ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Σκοπός των Μαθηματικών είναι να βοηθήσει τους μαθητές να αναπτύξουν τη λογικομαθηματική σκέψη και να κατανοήσουν το περιβάλλον, κυρίως από την άποψη ποσοτικών μεγεθών και σχέσεων, ώστε να αντιμετωπίσουν με επιτυχία προβληματικές καταστάσεις.

Ειδικότερα, η διδασκαλία των Μαθηματικών επιδιώκει να υποβοηθήσει τους μαθητές ανάλογα με τη βαθμίδα της νοητικής τους ανάπτυξης :

να εκμάθουν και να χρησιμοποιούν τις διαδικασίες ταξινόμησης, της διάταξης, της αντιστοίχισης και της μέτρησης· να κατανοήσουν βασικές μαθηματικές έννοιες, όπως είναι η διατήρηση της ποσότητας, το σύνολο, αριθμός, ο χρόνος, ο χώρος, το σχήμα, οι επιφάνειες, ο όγκος κ.ά. και να τις χρησιμοποιούν καταλλήλως·

να εδραιώσουν βασικές λογικομαθηματικές δομές και μηχανισμούς·

να επισφραγίζουν αρχικά τις σχέσεις ανάμεσα στα αντικείμενα και στις πράξεις που οι ίδιοι εκτελούν πάνω σ' αυτά, ύστερα τις σχέσεις ανάμεσα στις ίδιες τις σχέσεις και να ανακαλύπτουν αυτές τις σχέσεις στο φυσικό και κοινωνικό περιβάλλον·

να αποκτήσουν τις τεχνικές για την εκτέλεση των βασικών μαθηματικών πράξεων και την ετοιμότητα για εφαρμογή τους σε συγκεκριμένα προβλήματα·

να καλλιεργήσουν την ικανότητα για τη λύση προβλημάτων και τη διάθεση για αναζήτησις περισσότερων λύσεων σε κάθε πρόβλημα·

να εκμάθουν και να χρησιμοποιούν με άριβεια τη μαθηματική γλώσσα (γραφικές παραστάσεις, μαθηματικούς όρους, έννοιες, σύμβολα κ.ά.)·

να χρησιμοποιούν τα Μαθηματικά ως μέσο για την καλλιέργεια και αξιοποίηση των δημιουργικών τους δυναμειών· να αναπτύξουν την δύναμη συγκέντρωσης, αφάισης και γενικίσεως, και να έθισθουν στην κριτική σκέψη, στην αυτοπεποίθηση, στην αυτοπεποίθηση και στην υπευθυνότητα και

να αποκτήσουν θετική στάση απέναντι στα Μαθηματικά και να χαίρονται όταν ένασχολούνται με αυτά.

ΤΑΣΗ Α'

ΠΛΑΙΣΙΟ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

- I. Βασικές προμαθηματικές διαδικασίες και έννοιες.
- II. Βασικές μαθηματικές έννοιες.
- III. Γραφικές παραστάσεις.
- IV. Μετρήσεις.
- V. 'Αριθμοί' αριθμητικές πράξεις.
- VI. Προβληματικές καταστάσεις.
- VII. Γεωμετρία.

ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ

ΓΕΝΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ

ΜΕΡΙΚΟΤΕΡΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ

'Η κάθε γενική ενότητα επιδιώκει να καθορίσει ένα ποσό ύλης ως βάση για την επιλογή και την οργάνωση των κατάλληλων δραστηριοτήτων που πρέπει να κάμουν οι μαθητές, προκειμένου να οικοδομήσουν το ανάλογο κατά γενική ενότητα γενικό πλαίσιο αναφοράς.

ΤΑΣΗ Α'

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ

A. Προμαθηματικές διαδικασίες και έννοιες (Ταξινόμηση, διάταξη, αντιστοίχιση ένα προς ένα. Μέγεθος, ύψος, μήκος, χωρητικότητα. Πάνω-κάτω, δεξιά-αριστερά, μεταξύ, πολλά-λίγα, λιγότερα-περισσότερα κ.ά.).

ΕΠΙΔΙΩΞΕΙΣ

Να κατανοούν στοιχειώδεις έννοιες χώρου. Να κατανοούν τις έννοιες μέγεθος, ύψος, μήκος, χωρητικότητα και τις σχέσεις τους. Να ταξινομούν, να αντιστοιχίζουν και να διατάσσουν ποικίλα αντικείμενα με βάση ένα χαρακτηριστικό τους.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ

1. 'Έννοιες μέσα στο χώρο (πάνω-κάτω, δεξιά-αριστερά, ανάμεσα κ.ά.)
2. Οι έννοιες: μέγεθος, ύψος, μήκος, χωρητικότητα και οι σχέσεις τους.
3. Ταξινόμηση (πραγμάτων με βάση ένα ή δύο κύρια χαρακτηριστικά τους όπως χρώμα και μέγεθος)
4. 'Αντιστοίχιση (πραγμάτων ένα προς ένα).
5. Διάταξη (άνοισα και κατιούσα διάφορων πραγμάτων).

ΣΤΟΧΟΙ

Οι μαθητές να γίνουν ικανοί :
Να συλλάβουν τις βασικές σχέσεις χώρου.
Να προσδιορίζουν τη θέση αντικειμένων μέσα στο χώρο.
Να συγκρίνουν με βάση τις έννοιες: μέγεθος, ύψος, μήκος, χωρητικότητα δύο ή περισσότερα αντικείμενα.
Να διακρίνουν με σαφήνεια τα κύρια χαρακτηριστικά πραγμάτων.
Να ταξινομούν διάφορα πράγματα.
Να αντιστοιχίζουν ένα προς ένα διάφορα αντικείμενα.
Να διατάσσουν πράγματα ή τις εκπροσωπήσεις τους.

Β. Βασικές μαθηματικές Ένοιες: (Σύνολα, αριθμός, σχήμα, διαστάσεις, γραφική απεικόνιση του πλήθους των στοιχείων στα σύνολα. (ώρες 13).

Να εξοικειωθούν με θεμελιώδεις μαθηματικές έννοιες.
Να δηλώνουν το πλήθος των στοιχείων διάφορων συνόλων με ποικίλα απλά φυσικά ή άλλα μέσα.

1. Ή έννοια του συνόλου (σύνολα πραγμάτων, στοιχεία συνόλων, σύνολα με περισσότερα ή λιγότερα στοιχεία και ισοδύναμα σύνολα).

2. Πληθικός αριθμός ('Αριθμηση, 'Ο πληθικός αριθμός ως βασική χαρακτηριστική ιδιότητα των συνόλων).

3. Σχήματα (στερεά γεωμετρικά σώματα, επίπεδα γεωμετρικά σχήματα).

4. Γραφικές απεικονίσεις.

Να εξοικειωθούν με τις έννοιες: σύνολο και στοιχείο του συνόλου. Να σχηματίζουν σύνολα. Να συγκρίνουν μεταξύ τους τα σύνολα. Να αριθμούν. Να αντιλαμβάνονται τον πληθικό αριθμό σε συνάρτηση με τα στοιχεία του συνόλου. Να βρίσκουν τον πληθικό αριθμό διάφορων συνόλων. Να συγκρίνουν πληθικούς αριθμούς. Να επισημάνουν το σχήμα ως χαρακτηριστική ιδιότητα των κανονικών στερεών σωμάτων.

Να διακρίνουν τα σχήματα του κύκλου, του τετραγώνου και του ορθογώνιου.

Να απεικονίζουν με απλές γραφικές παραστάσεις το πλήθος των στοιχείων διάφορων συνόλων.

Να συλλάβουν διασθητικά (εμπειρικά) την έννοια της αβαρέτης μονάδας μέτρησης.

Να μετρούν διάφορα μεγέθη. Να διακρίνουν και να εκτιμούν τη διάρκεια χρονικών διαστημάτων. Να διακρίνουν εμπειρικά τα διάφορα κέρματα και να συλλαμβάνουν διαισθητικά την αξία τους.

Γ. Ή διαδικασία της μέτρησης (ώρες 6).
Εμπειρικές μετρήσεις σε σχέση με μήκος, χρόνο, επιφάνεια, χωρητικότητα.

Να εκτελούν απλές μετρήσεις και να ορίζουν κατά προσέγγιση διάφορα μεγέθη, με τη βοήθεια αβαρέτων μονάδων.

1. Μήκος, επιφάνεια, χωρητικότητα (εμπειρικές μετρήσεις στα μεγέθη αυτά).

2. Χρόνος: (ή έννοια του χρονικού διαστήματος σε σχέση με ορισμένα γεγονότα).

3. Χρήμα (δραχμή, δίδραχμο, πεντάδραχμο, δεκάδραχμο, εικοσάδραχμο).

Να κατανοούν την έννοια της μονάδας. Να αντιλαμβάνονται τη σχέση των αριθμών 1-5 με τη μονάδα.

Να διατάσσουν τους αριθμούς 1-5. Να αντιληφθούν την έννοια της πρόσθεσης με άφαιρη την ένωση των συνόλων.

Να αποφασίζουν πότε θα χρησιμοποιούν την πράξη της πρόσθεσης. Να εκτελούν χωρίς σφάλματα προσθέσεις.

Να αντιληφθούν την έννοια της αφαίρεσης με άφαιρη το διαχωρισμό των συνόλων.

Να αποφασίζουν πότε θα χρησιμοποιούν την πράξη της αφαίρεσης. Να εκτελούν χωρίς σφάλματα αφαιρέσεις.

Να αντιληφθούν την πράξη της αφαίρεσης ως πράξη αντίστροφη της πρόσθεσης.

Να επισημάνουν προβληματικές (μαθηματικές) καταστάσεις και να επινοούν οι ίδιοι τέτοιες καταστάσεις. Να λύνουν προβλήματα.

Δ. Οί αριθμοί 1-5 αριθμητικές πράξεις (ώρες 25)
'Απόλυτοι και τακτικοί αριθμοί, πρόσθεση, αφαίρεση, λύση ανοιχτών αριθμητικών προτάσεων και προβλημάτων)

Να κατανοήσουν με πληρότητα την έννοια της μονάδας και τους αριθμούς 1-5.

Να αποφασίζουν πότε θα χρησιμοποιούν τις πράξεις της πρόσθεσης και της αφαίρεσης όταν λύνουν προβλήματα μέσα στην πρώτη πεντάδα.

Να εξοικειωθούν με την τεχνική έκτελεσης αυτών των πράξεων.

1. 'Απόλυτοι και τακτικοί αριθμοί (οί αριθμοί 1-5) ως απόλυτοι και ως τακτικοί.

2. Πράξεις με τα σύνολα 'Αριθμητικές Πράξεις ('Ένωση συνόλων' ή πράξη της πρόσθεσης μέσα στους αριθμούς 1-5).

3. Πράξεις με τα σύνολα 'Αριθμητικές Πράξεις (Διαχωρισμός συνόλων' ή Πράξη της αφαίρεσης μέσα στους αριθμούς 1-5)

Να κατανοούν την έννοια της μονάδας. Να αντιλαμβάνονται τη σχέση των αριθμών 1-5 με τη μονάδα.

Να διατάσσουν τους αριθμούς 1-5. Να αντιληφθούν την έννοια της πρόσθεσης με άφαιρη την ένωση των συνόλων.

Να αποφασίζουν πότε θα χρησιμοποιούν την πράξη της πρόσθεσης. Να εκτελούν χωρίς σφάλματα προσθέσεις.

Να αντιληφθούν την έννοια της αφαίρεσης με άφαιρη το διαχωρισμό των συνόλων.

Να αποφασίζουν πότε θα χρησιμοποιούν την πράξη της αφαίρεσης. Να εκτελούν χωρίς σφάλματα αφαιρέσεις.

Να αντιληφθούν την πράξη της αφαίρεσης ως πράξη αντίστροφη της πρόσθεσης.

Να επισημάνουν προβληματικές (μαθηματικές) καταστάσεις και να επινοούν οι ίδιοι τέτοιες καταστάσεις. Να λύνουν προβλήματα.

Ε. Οί αριθμοί 6-10. 'Αριθμητικές πράξεις, (ώρες 28).
'Απόλυτοι και τακτικοί αριθμοί, πρόσθεση, αφαίρεση, οί αριθμοί 0-10: έννοια της δεκάδας, λύση ανοιχτών αριθμητικών προτάσεων και προβλημάτων).

Να κατανοήσουν τους αριθμούς 6-10 και την έννοια της δεκάδας. Να εισαχθούν στην έννοια του πολλαπλασιασμού. Να αναπτύξουν την ικανότητα για τη λύση προβλημάτων μέσα στην πρώτη δεκάδα.

1. 'Απόλυτοι και τακτικοί αριθμοί 0-10. Οί έννοιες του μηδενός και της δεκάδας. (Οί αριθμοί 1-10 ως απόλυτοι και τακτικοί).

2. Πρόσθεση και αφαίρεση (Οί πράξεις της πρόσθεσης και της αφαίρεσης μέσα στους αριθμούς 1-10).

Να κατανοούν την έννοια του μηδενός και της δεκάδας.

Να αντιλαμβάνονται τη σχέση των αριθμών 1-10 με τη μονάδα.

Να διατάσσουν τους αριθμούς 1-10. Να αναγνωρίζουν και να γράφουν τα αντίστοιχα αριθμητικά σύμβολα. (Οί στόχοι όπως στις παραφ. 6, 7 και 8 του Δ).

- Νά αποκτήσουν τήν υπολογιστική δεξιότητα γιά τήν εκτέλεση αὐτῶν τῶν πράξεων.
3. Πολλαπλασιασμός: (Ὁ πολλαπλασιασμός ὡς ἔνωση ἴσων συνόλων καί ὡς σύντομη πρόσθεση μέσα στήν πρώτη δεκάδα).
4. Λύση προβλημάτων: (Ἀπλά προβλήματα πρόσθεσης, ἀφαιρέσεως καί πολλαπλασιασμοῦ μέσα στήν πρώτη δεκάδα).
3. Πόλλαπλασιασμός: (Ὁ πολλαπλασιασμοῦ μέ ἀφετηρία τήν ἔνωση ἴσων συνόλων. Νά ἀποφασίζουν πότε θά ἐκτελοῦν τήν πράξη τοῦ πολλαπλασιασμοῦ. Νά ἐκτελοῦν χωρίς σφάλματα πράξεις τοῦ πολλαπλασιασμοῦ. (Οἱ στόχοι ὅπως στήν παράγραφο 4 τοῦ Δ).
- Νά ἀντιληφθοῦν τήν ἔννοια τῶν ἀριθμῶν 1-20 μέ τή μονάδα καί τήν ποσοτική ὑπέρβαση τῆς δεκάδας. Νά διατάσσουν τοὺς ἀριθμούς 1-20. Νά ἀναγνωρίζουν καί νά γράφουν τὰ ἀντίστοιχα ἀριθμητικά σύμβολα. Οἱ στόχοι ὅπως στίς παραγράφους 2 καί 3 τοῦ Δ καί στήν παράγραφο 3 τοῦ Ε.
- Νά ἀντιληφθοῦν τίς σχέσεις ἀνάμεσα στίς ἀριθμητικές πράξεις τῆς πρόσθεσης, τῆς ἀφαιρέσεως καί τοῦ πολλαπλασιασμοῦ. (Οἱ στόχοι ὅπως στήν παράγραφο 4 τοῦ Δ).
- Νά ἀντιληφθοῦν τήν ἔννοια τοῦ μισοῦ. Νά ἐπισημαίνουν καί νά βροῦσιν τὸ μισό σέ διάφορες περιπτώσεις.
- Νά ἀποκτήσουν τήν ἔννοια τῆς καμπύλης σέ σχέση μέ τὸν κύκλο. Νά ἀναγνωρίζουν τὸν κύκλο ὡς κλειστή καμπύλη καί τὰ τῶμα του ὡς ἀνοικτὲς καμπύλες. Νά συνδυάσουν τίς εὐθείες καί τίς τεθλασμένες σέ σχέση μέ τὸ τετράγωνο. Νά ἀναγνωρίζουν καί νά σχεδιάζουν ποικίλες εὐθείες καί τεθλασμένες γραμμές. Νά διακρίνουν ὅτι ὁ κύβος ἔχει τὸ ἴδιο μήκος ὡς πρὸς αἰς τίς τρεῖς διαστάσεις, ἐνῶ τὸ ὀρθογώνιο παραλληλεπίπεδο δὲν ἔχει τὸ ἴδιο μήκος στίς τρεῖς διαστάσεις. Νά ἀντιληφθοῦν ὅτι τὸ τετράγωνο ἔχει καί τίς δύο διαστάσεις μέ τὸ ἴδιο μήκος, ἐνῶ τὸ ὀρθογώνιο παραλληλόγραμμο ἔχει τίς διαστάσεις του μέ διαφορετικὸ μήκος. Νά κατανοήσουν ἐποπτικὰ τήν ἔννοια διάστασης σὰν ιδιότητα τῶν γεωμετρικῶν σωμάτων καί σχημάτων.
- Νά κατανοήσουν τοὺς ἀριθμούς 11-20 (μέ ἰδιαιτέρη ἔμφαση στήν ὑπέρβαση τῆς δεκάδας καί στήν ἀρίθμηση). Νά ἀποφασίζουν μέ ἀκόμη μεγαλύτερη εὐχέρεια πότε θά ἐκτελοῦν τίς πράξεις τῆς πρόσθεσης, τῆς ἀφαιρέσεως καί τοῦ πολλαπλασιασμοῦ ὅταν λύνουν πρὸ σύνθετα προβλήματα. Νά κἀνουν μιά πρώτη γνωριμία μέ τήν ἔννοια τοῦ μισοῦ.
1. Ἀπόλυτοι καί τακτικοὶ ἀριθμοὶ 0-20 (Οἱ ἀριθμοὶ 1-20 ὡς ἀπόλυτοι καί τακτικοί).
2. Πρόσθεση, ἀφαιρέση καί πολλαπλασιασμοῦ (Οἱ πράξεις τῆς πρόσθεσης, τῆς ἀφαιρέσεως καί τοῦ πολλαπλασιασμοῦ μέσα στοὺς ἀριθμούς 1-20).
3. Λύση προβλημάτων. (Ἀπλά προβλήματα πρόσθεσης, ἀφαιρέσεως καί πολλαπλασιασμοῦ μέσα στήν εικοσάδα).
4. Ἡ ἔννοια τοῦ μισοῦ. (Τὸ μισό κάποιου πράγματος ἢ κάποιου μεγέθους).
1. Εἶδη γραμμῶν: Καμπύλες (ἀνοικτὲς-κλειστές), εὐθείες τεθλασμένες.
2. Ἡ ἔννοια διάστασης χαρακτηριζόμενη ὡς μήκος (Σύγκριση σέ διαστάσεις κύβου καί ὀρθογωνίου παραλληλεπίπεδου, ὅπως καί τετραγώνου καί ὀρθογωνίου παραλληλόγραμμου).
- Ζ. Βασικὲς γεωμετρικὲς ἔννοιες (ὄρες 6).
Νά ἐξοικειωθοῦν μέ ἀπλὲς γεωμετρικὲς ἔννοιες καί σχήματα. Νά γίνουν ἱκανοὶ νά ἐπισημαίνουν τὰ γεωμετρικὰ σχήματα στὸ περιβάλλον τοὺς.
- I. Βασικὲς προμαθηματικὲς διαδικασίες καί ἔννοιες.
II. Βασικὲς μαθηματικὲς ἔννοιες.
III. Γραφικὲς παραστάσεις.
IV. Μετρήσεις.
V. Ἀριθμοὶ: ἀριθμητικὲς πράξεις.
VI. Προβληματικὲς καταστάσεις.
VII. Γεωμετρία.
VIII. Εἰσαγωγή στήν ἔννοια τῶν πιθανοτήτων.

ΤΑΣΗ Β'

ΠΛΑΙΣΙΟ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

- I. Βασικὲς προμαθηματικὲς διαδικασίες καί ἔννοιες.
- II. Βασικὲς μαθηματικὲς ἔννοιες.
- III. Γραφικὲς παραστάσεις.
- IV. Μετρήσεις.
- V. Ἀριθμοὶ: ἀριθμητικὲς πράξεις.
- VI. Προβληματικὲς καταστάσεις.
- VII. Γεωμετρία.
- VIII. Εἰσαγωγή στήν ἔννοια τῶν πιθανοτήτων.

ΤΑΞΗ Β'

ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΟΥ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ

ΓΕΝΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ

Α. Προμαθηματικές διαδικασίες (Ταξινόμησης, αντίστοιχίσεις, και διατάξεις με βάση δύο ή περισσότερα χαρακτηριστικά). (ώρες 8).

Β. Βασικές μαθηματικές έννοιες. (Σύνολα, υποσύνολα, διαμερισμός συνόλων, σχήμα, διαστάσεις, γραφική απεικόνιση του πλήθους των στοιχείων στα σύνολα κ.λπ.) (ώρες 10).

Γ. Μέτρησεις. (Μέτρησεις με αδιαίρετες μονάδες μέτρησης και επαγωγή στις σταθερές μονάδες μέτρησης). (ώρες 8).

Δ. Οι αριθμοί από 20-100. (Απόλυτοι και τακτικοί αριθμοί, 10, 20, 30, ..., 100, 5, 10, 15, ..., 100, 23, 35, 48, ..., 100. Θεσιακή αξία ψηφίων. Ή έννοιες των 1/2, 1/4, 2/4, 3/4) 4/4. (ώρες 24).

ΕΠΙΛΩΣΕΙΣ

Νά ταξινομούν, νά αντιστοιχίζον και νά διατάσσουν ποικίλα πράγματα με βάση περισσότερα από ένα χαρακτηριστικά τους.

Νά γερζίζονται σύνολα αντικειμένων κατά ποικίλους τρόπους.
Νά εξοικειωθούν με τις σύνθετες μαθηματικές έννοιες.
Νά απεικονίζον το πλήθος των στοιχείων διάφορων συνόλων με μέσα που μοιάζουν περισσότερο με σύμβολα.

Νά εισαχθούν στην έννοια της μέτρησης.
Νά εκτελούν άπλες μετρήσεις όχι μόνο με αδιαίρετες αλλά και με τις κοινές αποδεκτές μονάδες (σταθερές).
Νά διακρίνουν την αναγκαιότητα και την αξία των μονάδων μέτρησης στη ζωή.

Νά αριθμούν με ποικίλους τρόπους μέσα στην εκατοντάδα και να δημιουργούν και οι ίδιοι πρότυπα ακολουθίας αριθμών.
Νά κατανοήσουν την έννοια της εκατοντάδας.
Νά αντιληφθούν τὸ απόλυτο συσχετισμό, που υπάρχει ανάμεσα στη θέση ενός αριθμού και την αξία του. (Θεσιακή αξία των αριθμών).

Νά συλλάβουν τις έννοιες του μισού, του τετάρτου, των δύο και τριών τετάρτων.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ

1. Ταξινόμηση (πραγμάτων με βάση περισσότερα από δύο χαρακτηριστικά τους).
2. Αντιστοίχιση (πραγμάτων ένα προς ένα, ένα προς δύο, ένα προς τρία).
3. Διατάξη ευθύγραμμη (άνοιυσα ή κατωύσα διάφορων πραγμάτων με βάση κάποιο χαρακτηριστικό, που προσφέρεται στη διατάξη).

1. Σύνολα, υποσύνολα-διαμερισμός συνόλων.
2. Σχήματα-διαστάσεις. Τα στερεά γεωμετρικά σώματα και τὰ ἀπλά επίπεδα σχήματα της προηγούμενης τάξης: κύβος και ὀρθογώνιο παραλληλεπίπεδο ὀρθογώνιο και τρίγωνο. Τὸ μήκος και τὸ πλάτος.
4. Γραφικές απεικονίσεις.

1. Μήκος-πλάτος-ἐπιφάνεια-χωρητικότητα. (Ἐμπειρικές μετρήσεις αὐτῶν τῶν μεγεθῶν. Εἰσαγωγή στις καθιερωμένες μονάδες).
2. Χρόνος. (Ἡ έννοια τῶν χρονικῶν διαστημάτων σὲ σχέση με ὀρισμένα γεγονότα καθώς και σὲ σχέση με τὴν καθιερωμένη μονάδα μέτρησης).
3. Χρήμα. (Ὅπως και στην προηγούμενη τάξη).

1. Οι αριθμοί από 20-100. Οι απόλυτοι αριθμοί 20-100 (ὡς πληθικοί αριθμοί συνόλων οἱ ἀντίστοιχοι τακτικοί αριθμοί).
2. Θεσιακή αξία ψηφίων (μέσα στην εκατοντάδα).
3. Κλάσματα. (Τὰ κλάσματα 1/2, 1/4, 2/4, 3/4, 4/4).

ΜΕΡΙΚΟΤΕΡΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ ΣΤΟΧΟΙ

Οἱ μαθητὲς νά γίνον ικανοί:
Νά ἐπισημαίνον με ἀκριβεία περισσότερα από δύο χαρακτηριστικά τῶν ἀντικειμένων και νά τὰ ταξινομοῦν ἀνάλογως.
Νά ἐπιτυγχάνουν συνθετότερες ἀντιστοιχίσεις ποικίλων πραγμάτων.
Νά προβαίνουν σὲ ποικίλια διατάξεις πραγμάτων. με γνώμονα π.χ. τὸ μέγεθος (ὄν πρόκειται γιά πράγματα) ἢ τὴν πληθικότητα (ὄν πρόκειται γιά ἀριθμούς ἢ ὁμάδες πραγμάτων).

Νά ἀποκτήσουν τὴν έννοια τῶν συνόλων και νά προβαίνουν σὲ διαμερισμὸν συνόλων.
Νά ἐπισημαίνον τὸ στοιχεῖο διάκρισης τῶν δύο στερεῶν: κύβου και ὀρθογωνίου παραλληλεπίπεδου, ὅπως ἐπίσης τῶν ἐπιπέδων σχημάτων ὀρθογωνίου και τριγώνου.

Νά ἀντιληφθούν ὅτι τὰ στερεά σώματα ὅπως και τὰ σχήματα ἔχουν διαστάσεις (τρόπος ἑκτασῆς τους μέσα στὸ χώρο ἢ στὸ ἐπίπεδο).
Νά ξεχωρίζουν τὸ πλάτος ἀπὸ τὸ μήκος με τὴν πρόσθετη διάκριση ὅτι και τὰ δύο ἔχουν κάποιο μήκος, κάποιο μακρὸς.
Μέσα σὲ διαγράμματα να σημαδεύουν (με στιγμές, ἀστερίσκους κἰ ἄλλα) τὰ στοιχεῖα συνόλων και νά ἐπισημαίνον ἔτσι τὸ πλῆθος τους.

Νά συλλάβουν διαισθητικά, τις έννοιες τῆς ἀδιαίρετης καθώς και τῆς καθιερωμένης μονάδας μέτρησης.
Νά μετρούν τὰ ἀριστερά ἀναφερόμενα μεγέθη.
Νά ἐκτιμῶν τὴ χρονική διάρκεια ἐμπειρικά και με βάση τὴν καθιερωμένη μονάδα.
Νά διακρίνουν τὰ διάφορα κέρματα και νά συλλάβουν τὴν αξία τους σὲ σύγκριση με τὴν μονάδα τους.

Νά ἀντιληφθούν τὸ πλῆθος που ἐκπροσωπεύεται ἀπὸ τοὺς ἀριθμούς 1-100.
Νά ἀριθμῶν σωστὰ μέσα στην εκατοντάδα.
Νά δημιουργοῦν πρότυπα διαδοχῆς ἀριθμῶν.
Νά ἀντιληφθούν τὴν εκατοντάδα ὡς ἄλλη μονάδα.
Νά ἀντιληφθούν τὸ συσχετισμὸ που υπάρχει ἀνάμεσα στὴ θέση, ἑνὸς ψηφίου και στην αξία του.

Νά ἀξιολογήσουν τις έννοιες τῶν κλασμάτων 1/2, 1/4, 2/4, 3/4, 4/4.
Νά διατάσσουν τὰ κλάσματα.

Ε. Μαθηματικές Πράξεις στους αριθμούς 0-100 (Πρόσθεση, αφαίρεση και πολλαπλασιασμός: εισαγωγή στην έννοια της διαίρεσης και στην πράξη της διαίρεσης: λύση άνοικτων αριθμητικών προτάσεων και προβλημάτων' ιδιότητες πρόσθεσης' προστατευτικότητα και αντιμεταθετικότητα). (Ώρες 58).

Νά αποφασίζουν με αρκετή βεβαιότητα πότε θα χρησιμοποιούν τις πράξεις της πρόσθεσης, της αφαίρεσης και του πολλαπλασιασμού, όταν λύνουν άνοικτες αριθμητικές προτάσεις και προβλήματα.

Νά αναπτύξουν περισσότερο την υπολογιστική δεξιότητα για την εκτέλεση αυτών των πράξεων. Νά εισαχθούν στην έννοια της διαίρεσης και στη διαδικασία της τεχνικής για την εκτέλεση της διαίρεσης.

Νά αντίληφθούν τις βασικές ιδιότητες της πρόσθεσης.

ΣΤ. Βασικές γεωμετρικές έννοιες. (Κύκλος, τετράγωνο, ορθογώνιο τρίγωνο). (Ώρες 8).

Νά εισαχθούν στις έννοιες του τετραγώνου, του ορθογώνιου και του τριγώνου και του κύκλου.

Ζ. Εισαγωγή στην έννοια των πιθανοτήτων. (Σχετικά παιχνίδια, σχετικές γραφικές παραστάσεις). (Ώρες 4).

Νά εισαχθούν στην έννοια της σχετικής συχνότητας με την οποία πραγματοποιούνται διάφορα ενδεχόμενα.

1. Οι αριθμοί 0-100. ('Απόλυτοι και τακτικοί αριθμοί 0-100. 'Η εκατοντάδα σαν μονάδα).

2. Πρόσθεση, αφαίρεση πολλαπλασιασμός. (Οι πράξεις αυτές μέσα στην εκατοντάδα).

3. Διαίρεση. ('Η διαίρεση ως διαμερισμός συνόλων σε ισοδύναμα υποσύνολα).

4. Λύση προβλημάτων. ('Ανοικτες προτάσεις' απλά προβλήματα και των τεσσάρων πράξεων μέσα στην εκατοντάδα).

5. 'Ιδιότητες της πρόσθεσης. ('Η προστατευτικότητα και η αντιμεταθετικότητα).

Οι στόχοι όπως στην παράγραφο 1 του Ε, της προηγούμενης τάξης, στους αριθμούς 0-100.

(Οι στόχοι όπως στις παραγράφους 2 και 3 του Δ και 3 του Ε της προηγούμενης τάξης στους αριθμούς 0-100).

Νά αντίληφθούν την έννοια της διαίρεσης με αφηρητία το διαμερισμό ενός αρχικού συνόλου σε ισοδύναμα υποσύνολα.

Νά αποφασίζουν πότε θα εκτελούν την πράξη της διαίρεσης. Νά εκτελούν χωρίς σφάλματα πράξεις διαίρεσης.

Οι στόχοι όπως στην παράγραφο 4 του Δ της προηγούμενης τάξης. Νά αντίληφθούν την εφαρμογή των ιδιοτήτων της προστατευτικότητας και αντιμεταθετικότητας και να κατανοήσουν έτσι την προσφορά τους.

Νά διακρίνουν και να δικαιολογούν τα άριστερα αναφερόμενα σχήματα.

Νά διακρίνουν και να δικαιολογούν τα άριστερα αναφερόμενα σχήματα.

Νά προβλέπουν το αποτέλεσμα σχετικών ενεργειών. Νά καταγράφουν τα δεδομένα. Νά απεικονίζουν τα δεδομένα με ανάλογες γραμμικές παραστάσεις. Νά οδηγούνται με βάση τα δεδομένα σε ανάλογα συμπεράσματα.

Ε. ΑΙΣΘΗΤΙΚΗ ΑΓΩΓΗ

ΣΚΟΠΟΣ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Σκοπός της Αισθητικής Αγωγής είναι να βοηθήσει τους μαθητές να οργανώνουν δημιουργικά και να εξωτερικεύουν με πληρότητα τις προσωπικές τους εμπειρίες, ιδέες και συναισθήματα σε ποικίλες εκφραστικές μορφές και να αναπτύξουν προδεδειγμένα την απαραίτητη ευαισθησία απέναντι στα καλλιτεχνικά δημιουργήματα όπως και σε κάθε έκδηλωση του ωραίου στη φύση και τη ζωή.

Ειδικότερα επιδιώκεται :

'Η ένιχνση της ευαισθησίας του παιδιού απέναντι στα πράγματα και τις μεταβολές τους και η αξιοποίηση της παρατηρητικότητας ώστε να εμπλουτίσει τον έσωτικό του κόσμο και να αναπτύξει στενότερη και πληρέστερη επικοινωνία με το περιβάλλον του.

'Η καλλιέργεια των αισθήσεων και των αντίληπτικών του ικανοτήτων με τρόπο που θα του επιτρέψει να οργανώνει και να συντονίζει τις δυνάμεις του για παραγωγικό έργο σε ποικίλους εκφραστικούς τύπους.

'Η ενεργοποίηση των δημιουργικών δυνάμεων όλων των παιδιών σε κάθε ηλικία με τρόπο που θα διασφαλίζεται και θα προωθείται η άρροσκοπη εξέλιξη και η κατάξωση των ατομικών ενδιαφερόντων, κλίσεων και δεξιοτήτων τους.

'Η εξοικείωση, και η αντίστοιχη άσκηση, με τα σύμβολα, τα μέσα και τις τεχνικές που χρησιμοποιούν οι καλλιτέχνες στη δημιουργική τους εργασία, ώστε να εδραιωθεί, ανάμεσα στ' άλλα, το αισθητικό τους κριτήριο.

'Η απόκτηση γνώσεων, δεξιοτήτων και στάσεων που είναι αναγκαίες όχι μόνο για καλλιτεχνική έκφραση, αλλά και για την επαγγελματική ζωή και για την εκτίμηση της χειρωνακτικής εργασίας γενικότερα.

'Η γνωριμία με τους καλλιτεχνικούς θησαυρούς του έθνους μας, όπως και άλλων λαών, ώστε να ολοκληρωθεί σχετικά η αισθητική εμπειρία και να γίνει η τέχνη σύμβολο και μέσο συναδέλφωσης των λαών.

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ (Α)

ΖΩΓΡΑΦΙΚΗ-ΣΧΕΔΙΟ-ΧΕΙΡΟΤΕΧΝΙΑ

Γενικές επιδιιώξεις :

Νά μάθουν οι μαθητές να διακρίνουν και να απολαμβάνουν τα χρώματα, τα σχήματα, την ύψη και τις άλλες ιδιότητες των πραγμάτων, όπως εμφανίζονται στις διάφορες καταστάσεις και μορφές τους, στη φύση και στα ανθρώπινα έργα.

Νά μάθουν να συνθέτουν τις ιδιότητες αυτές με ανάλογες καλλιτεχνικές έννοιες (χρώμα, γραμμή, κίνηση κ.λπ.) και να αποκτήσουν προοδευτικά εύαισθησία απέναντι στα ποιοτικά στοιχεία μιᾶς καλλιτεχνικής δημιουργίας.

Νά γνωρίσουν όσο γίνεται περισσότερα υλικά, μέσα και τεχνικές που χρησιμοποιούνται στις εικαστικές τέχνες και νά ασκηθούν στή χρήση τους, σε άτομικές και ομαδικές εργασίες.

Νά κατανοήσουν παράλληλα τις έκφραστικές δυνατότητες που προσφέρουν τὰ διάφορα υλικά στις καλλιτεχνικές προθέσεις του δημιουργού, ώστε νά μπορούν νά επιλέγουν κάθε φορά τὰ ἀνάλογα υλικά και ταυτόχρονα νά μάθουν νά αποτιμούν τόσο τις άτομικές τους ικανότητες, όσο και τήν προσφορά τῶν ἄλλων.

Νά ἀσκηθούν στήν παραγωγή ἔργων που θά ἀποβλέπουν τόσο στήν ἱκανοποίηση προσωπικών καλλιτεχνικῶν κλίσεων, όσο και στήν καλλιέργεια δεξιοτήτων τοῦ χεριοῦ, χρήσιμων στις πρακτικές ἀνάγκες τῆς ζωῆς.

A.1. Ἐπιδιώξεις τοῦ προγράμματος Α' και Β' τάξεων :

Στις τάξεις αὐτές ἐπιδιώκουμε :

Νά βοηθήσουμε τὰ παιδιά νά ἱκανοποιήσουν τή φυσική τους ἀνάγκη γιά αὐτοέκφραση με ὅλη τή δυνατή πληρότητα, ὥστε νά αἰσθάνονται ἱκανοποίηση.

Νά τὰ φέρουμε μεθοδικά σέ ἐπαφή με τὰ πρώτα υλικά και τὰ μέσα καλλιτεχνικῆς ἔκφρασης και ν' ἀποκτήσουν προοδευτικά τις ἀπαραίτητες δεξιότητες χρήσης τους, ὥστε νά μπορούν νά τὰ μετατρέπουν σέ ἔκφραστικά μέσα.

Νά καλλιεργήσουμε τις αἰσθήσεις τους, ὥστε νά χαίρονται τή χρωματική ἁρμονία και τὸ μορφικὸ-πλαστικὸ ἀποτέλεσμα.

Νά τὰ κάνουμε ἱκανά νά κατασκευάζουν ἀπλά ἀντικείμενα δίνοντας μορφή στις ἐπιθυμίες και προθέσεις του.

A.2. Μορφές καλλιτεχνικῶν δραστηριοτήτων Α' και Β' τάξεων.

A.2.1. ΖΩΓΡΑΦΙΚΗ

Στόχοι

Με τή ζωγραφική ἐπιδιώκεται :

Κυρίως ἡ ἐμπρακτὴ ἐξοικείωση τῶν παιδιῶν με τὸ χρώμα και τὰ ἀντίστοιχα μέσα και ἡ ἀσκηση στήν ἱκανότητα νά ἀποδίδουν με τὸ χρώμα τὸ ἐπιθυμητὸ ἀποτέλεσμα.

Ἡ εὐαισθητοποίηση απέναντι στή χρωματική ἁρμονία.

Θεματικὸ περιεχόμενο :

Ἐλεύθερη δημιουργία σέ ἀτομική και ομαδική βάση, γιά ἔκφραση προσωπικῶν ἐμπειριῶν, ἀναγκῶν και ἐνδιαφερόντων (προσωπικὴ ζωὴ τῶν παιδιῶν).

Θέματα ἀπὸ τή ζωὴ τοῦ σχολείου και τῆς κοινότητας, καθὼς και ἀπὸ ἐπίκαιρα γεγονότα πού ἐπέσχεσαν ἰσχυρὴ ἐπίδραση στὸ παιδί.

Θέματα ἀπὸ ἄλλες σχολικὲς μαθήσεις και δραστηριότητες, σὲ πλαίσια τῆς διαθεματικῆς προσέγγισης τῆς ὕλης, ὅπου ἡ ζωγραφικὴ βοηθεῖ τὸ παιδί νά δεῖ ἕνα ἀντικείμενο ἀπὸ πολλές πλευρές.

Δραστηριότητες-Υλικά

α' Ζωγραφικὴ με τέμπρες

Δημιουργικὲς ἀπασχολήσεις, ὅπως πὸ πάνω.

Υλικά : Τέμπρες : Προτιμούνται γιὰτι ἔχουν τήν ἰδιότητα νά στρώνονται εὐκόλα και νά χρησιμοποιοῦνται σέ διαδοχικά στρώματα. Τὴ διάλυση κάνει ὁ δάσκαλος και τὴ μεταγγίζει σέ δοχεῖα.

Πινέλα : Προτιμούνται σκληρὰ και χοντρά πλακέ πινέλα, Νο 8, 10, 12. Σὲ κάθε δοχεῖο και ξεχωριστὸ πινέλο.

Χαρτί : Τὸ μικρότερο χαρτί (γιά χρήση πάνω στὸ θρανίο ἢ τραπέζι) εἶναι διαστάσεων 50 x 35 ἑκατοστά.

Σὲ ἄλλες περιπτώσεις (ζωγραφικὴ σέ τοῖχο, πάτωμα, καθαλέτο) οἱ διαστάσεις εἶναι περίπου 70 x 50 ἑκ.

Ὁδηγίες : Οἱ μεγάλες γενικά ἐπιφάνειες στις δύο πρώτες τάξεις βοηθοῦν τὰ παιδιά νά κινηθῶν ἐλεύθερα, καθὼς ἀκόμη δὲν ἔχουν ἔλεγχο τῶν μικρῶν μυῶν και κινοῦν σχεδὸν ὀλόκληρο τὸ βραχίονα.

Οἱ ἐπιφάνειες νά μὴ εἶναι λεῖπες (γλασέ), ἀλλὰ κάπως ἀνώμαλες και μὲτ (Pistol paper, Γούττερη, ἀχυρόχαρτο κ.ἀ.). Τὸ χρώμα τοῦ χαρτιοῦ δὲν ἔχει σημασία. Ἀνῆκει στήν προτίμηση τοῦ παιδιοῦ.

β' Ζωγραφικὴ με δακτυλομογές (Δακτυλοζωγραφικὴ).

Υλικά : Ὑπάρχει ἔτοιμη μογοιά σκόνη στήν ἀγορὰ. Βάζουμε στὸ χαρτί τοῦ παιδιοῦ 1-2 κουταλιές που τις στρώνει με τήν παλάμη και σχεδιάζει ἔπειτα με τὰ δαχτυλά ἢ ἄλλα ἀντικείμενα. Τὰ χρώματα μποροῦν νά ἀναμιχθοῦν.

Τὸ χαρτί ἔχει μέγεθος 50 x 35 ἑκ. περίπου.

γ' Σπογγοζωγραφικὴ : Κατ' ἀναλογία με τὸ προηγούμενο.

A.2.2. ΣΧΕΔΙΟ - ΙΧΝΟΓΡΑΦΙΑ

Στόχοι

Κύριος στόχος εἶναι ἡ ἀσκηση στή χρήση τῆς γραμμῆς ἢ τοῦ περιγράμματος και τῶν ρυθμικῶν συνδυασμῶν γιά τὴ δημιουργία σχημάτων και ἐκδότων σέ ἐπίπεδη ἐπιφάνεια.

Θεματικὸ περιεχόμενο : Ὅπως και στή ζωγραφική.

Δραστηριότητες-Υλικά

α' Μολύβι: Μολονότι συνηθισμένο, περιορίζει τις ἔκφραστικές δυνατότητες ἔκφρασης.

β') Παστέλ: Καλής ποιότητας κιμωλία σε διάφορα χρώματα. Το χαρτί προτιμότερο να είναι σκούρο χρωματιστό με επιφάνεια άνωμαλη.

γ') Λαδοπαστέλ: Δουλεύεται ευκολότερα από το άπλο παστέλ και το χρώμα είναι πολύλαμπρό. Πλησιάζει τη ζωγραφική.

δ') Κραγιόνια: Έχουν βάση το κερί. Προτιμούμε άσπρο χαρτί.

ε') Μακραδόροι: Ευχρηστο και ευχάριστο μέσο με ζωηρούς χρωματισμούς. Προτιμούνται οι χονδροί μακραδόροι.

στ') Κάρβουνο: Το χονδρό κάρβουνο θεωρείται προτιμότερο.

ζ') Κιμωλία: Χρησιμοποιείται και στον πίνακα, αλλά και σε άνωμαλη επιφάνεια.

Όδηγίες:

Όπως και στη ζωγραφική, καθοριστικός παράγοντας είναι κι εδώ το υλικό. Άλλα βαθμιαία ενισχύουμε το παιδί να πευθαρήσει το χέρι και να πετύχει ικανοποιητικό τεχνικό αποτέλεσμα.

Δεν επιβάλλεται ή υποβάλλεται ορισμένη τεχνική με «υποδείγματα» και εύκολα τυποποιημένα σχήματα των πραγμάτων. Άφημονο το παιδί να αποκτήσει τη δική του πειθαρχία και «τεχνοτροπία», όπως και στη ζωγραφική.

Ένθαρρύνουμε επίσης την αφηγηματική με σχέδια (γεγονότων, μικρών ιστοριών, παραμυθιών κ.λ.) σε στέιλ εικονογραφημένων ιστοριών, ώστε να υπενθυμεί το σχέδιο με περιεχόμενο και να πάρει το βάρος προσωπικού νοήματος.

A.2.3. ΠΛΑΣΤΙΚΗ

Στόχοι

Με την πλαστική δίνουμε στα παιδιά την ευκαιρία να χρησιμοποιούν τις σωματικές τους δυνάμεις στη χρήση εύπλαστων υλικών, για να δημιουργούν τρισδιάστατες μορφές. Δίνουμε επίσης τη δυνατότητα για εκτόνωση στην προσπάθεια διαμασμού του υλικού.

Θεματικό περιεχόμενο.

Το ίδιο με τα προηγούμενα. Ένθαρρύνουμε ιδιαίτερα το παιδί να πειραματίζεται με τα υλικά, ανεξάρτητα από ειδικό περιεχόμενο ή αποτέλεσμα. Χρησιμοποιούν διάφορα αντικείμενα, για να δώσουν ύψη στην επιφάνεια: π.χ. ξυλαράκια για ραβδώσεις, κουμπιά για βαθουλώματα, καρφιά, νομίσματα, ύφασματα κουκουναρία κ.λπ.

Δραστηριότητες-Υλικά

α') Πλαστική με πηλό.

Τα παιδιά μπορούν να εργασθούν με δύο τρόπους: τον αναλυτικό ή το συνθετικό.

Στην πρώτη περίπτωση συμπιέζεται ο πηλός, απλώνεται κ.λπ. ώσπου να πάρει το σχήμα που επιθυμεί το παιδί. Στη δεύτερη περίπτωση τεμαχίζεται ή κατασκευάζονται χωριστά τα διάφορα μέρη και μετά ενώνονται (συναρμολογούνται).

β') Πλαστική με πλαστελίνη.

Η πλαστελίνη πλεονεκτεί κατά το ότι είναι καθαρότερο υλικό και περισσότερο εύπλαστο, ώστε να αλλάζει εύκολα η μορφή.

γ') Πλαστική με ζυμάρι.

Δεν είναι τόσο ευχρηστο. Στο άλευρο προσθέτουμε αλάτι (2 προς 1) και το άπαιτούμενο νερό.

Όδηγίες:

Είναι μια άπασχόληση που ασκεί ήρεμιστική επίδραση στο παιδί μέσω της εκτόνωσης. Γι' αυτό, όπως και στη ζωγραφική, εκείνο που πρωταρχικά ενδιαφέρει είναι η ίδια η ένασχόληση του παιδιού με το υλικό και η αισθητηριοκινητική δραστηριότητα (ή διαδικασία της παραγωγής) παρά το αισθητικό αποτέλεσμα.

Όποιοδήποτε αποτέλεσμα γίνεται αποδεκτό ως επίτευγμα προσωπικό χωρίς να συγκρίνεται με δημιουργήματα άλλων.

A.2.4. ΓΛΥΠΤΙΚΗ

Στόχοι

Οι ίδιοι με τους στόχους της πλαστικής. Με τη γλυπτική επιπλέον δίνουμε ευκαιρίες στο παιδί να εργαστεί με στέρεο υλικό σκαλίζοντάς το (και αυτή είναι η διαφορά από την πλαστική) και να γνωρίσει έτσι τις δυνατότητες των διάφορων φυσικών υλικών.

Θεματικό περιεχόμενο: Όπως και στα προηγούμενα.

Δραστηριότητες-Υλικά.

Και στη γλυπτική τα παιδιά μπορούν να εργασθούν με δύο τρόπους: με την αναλυτική ή τη συνθετική μέθοδο. Με την πρώτη το υλικό παίρνει την επιθυμητή φόρμα με αφαίρεση του περιττού υλικού. Με τη δεύτερη το γλυπτό σχηματίζεται με τη σύνθεση και συναρμολόγηση διάφορων υλικών ή αντικειμένων.

α') Υλικά με την αναλυτική μέθοδο.

Π έ τ ρ α: η μαλακότερη της περιοχής.

Γ ό ψ ο ς.

Άψητο τούβλο: Ξεραμένα τούβλα, πριν ψηθούν, έφσον είναι προσιτά.

Σαπούνι: δουλεύεται με γυαλόχαρτο και ράσπα.

Φλοιός πεύκου.

Κάθε εύχρηστο υλικό που υπάρχει στην περιοχή και όποιο προτιμά το παιδί.

β' Ύλικά με τη συνθετική μέθοδο.

Κάθε υλικό που είναι ακίνδυνο για τα παιδιά της ηλικίας αυτής, χρήσιμο ή αχρηστο που βρίσκεται γύρω τους (ξύλα, σπάγγοι, κουτιά, χαρτιά, βίδες, τενεκεδάκια, σύρματα, κουκουναρία, καλαμάκια κ.τ.λ.).

Στη μέθοδο αυτή κατατάσσονται και οι διάφορες χρηστικές κατασκευές. Η τεχνολογία προσφέρει γι' αυτό άφθονο, φτηνό και εύχρηστο υλικό για ποικίλες συναρμολογικές τεχνικές.

Οδηγίες

Ο δάσκαλος πρέπει να βεβαιώνεται κάθε φορά ότι τα υλικά και μέσα που χρησιμοποιούνται είναι ακίνδυνα για τα παιδιά.

Επίσης προσέχει να επιλέγει ο ίδιος υλικά, μέσα και δραστηριότητες που να μην ξεπερνούν τις δυνατότητες των μαθητών του μέσου όρου, ώστε να μην υπάρχουν άποτυχες και αποθάρσυνση.

Πρέπει επίσης να ξέρει ότι η εργασία αυτή δε διαρκεί πολύ χρόνο, γιατί το ενδιαφέρον των παιδιών γρήγορα εξασμίζεται.

Ακόμη το παιδί έχει δυσχέρειες στη χρήση υλικών και μέσων. Δεν μπορούν π.χ. όλα τα παιδιά της Α' τάξης να κολλούν χαρτόνια. Ο δάσκαλος πρέπει διακριτικά να βοηθεί τα παιδιά και, πρώτα να δείχνει ο ίδιος πώς γίνονται όρισμένα πράγματα.

A.2.5. ΚΟΛΛΑΖ

Στόχοι: -Περιεχόμενο

Με τον όρο Κολλάζ εννοούμε την επικάλυψη διάφορων υλικών πάνω σε μια επίπεδη επιφάνεια. Σκοπός της δραστηριότητας αυτής είναι να δώσουμε στα παιδιά ευκαιρίες ελεύθερης δημιουργίας με τη χρήση ποικίλων υλικών, απόκτηση εμπειριών σχετικών με την ύψη και τις ιδιότητες των υλικών και ανάπτυξης ικανοτήτων για έναρμύνηση και καλλιτεχνική πειθαρχηση σε προδιαγραφμένο σχέδιο άσχετων φαινομενικά στοιχείων.

Στο ίδιο πλαίσιο ένισχύονται και προσπάθειες «άφρημένων» συνθέσεων και απλής διακοσμητικής.

Δραστηριότητες-Υλικά

Όλα υλικά χρησιμοποιείται ότι βρίσκεται στο περιβάλλον του παιδιού: απόκομματα ύφασμάτων, χρωματιστά χαρτιά, εικόνες από περιοδικά, άσημόχαρτο, περιτυλίγματα σοκολάτας, φτερά, σπόροι, άμμος, μακαρονάκι κ.ά.

Τα πολύ μικρά υλικά δυσκολεύουν το μικρό παιδί. Γι' αυτό προτιμούνται τα πιο εύχρηστα. Βοηθούμε τα παιδιά στο κόλλημα και τα ενθαρρύνουμε να καλύπτουν ολόκληρη την επιφάνεια.

A.2.6. ΤΥΠΩΜΑ

Στόχοι:

Με τη δραστηριότητα αυτή επιδιώκουμε τα καλλιέργησουμε στο παιδί την αίσθηση του ρυθμού που πετυχαίνεται με επανάληψη απλών σχεδίων. Ιδιαίτερα στο διασκευτικό και άδειο παιδί η πράξη αυτή μεταδίδει την αίσθηση της επιτυχίας, γιατί εύκολα δημιουργεί ένα εύχρηστο αισθητικό αποτέλεσμα με τη χρήση απλού όργάνου και την επανάληψη απλής συγκεκριμένης δραστηριότητας.

Δραστηριότητες-Υλικά

Μήτρες από διάφορα υλικά: ξύλα, φελλό, λάστιχο, πατάτα.

Η ίδια δουλειά μπορεί να γίνει με αντικείμενα του άμμου περιβάλλοντος, π.χ. κουμπιά, ρόδες παιχνιδιών, πλευρές ενός καρουλιού, πώματα κ.ά.

Η μήτρα ή η επιφάνεια του αντικειμένου καλύπτεται με χρώμα ή μελάνη.

Το χαρτί πρέπει να είναι απορροφητικό.

A.2.7. ΚΟΥΚΛΕΣ - ΚΟΥΚΛΟΘΕΑΤΡΟ

Στόχοι:

Με τις κούκλες γενικά βοηθούμε τα παιδιά:

Να παρατηρήσουν και να μελετήσουν τα χαρακτηριστικά του ανθρώπινου προσώπου και τη μορφή των ζώων που παρασταίνουν.

Να αποκτήσουν δεξιότητες σχετικές με το σχέδιασμα, κόψιμο, κόλλημα, χρωμάτισμα κ.τ.λ.

Να καλλιεργήσουν τον προφορικό λόγο και ν' αποκτήσουν την ετοιμότητα και το θάρρος (ιδιαίτερα τα δειλά και αποκλινόντα παιδιά) να εκδηλώσουν τις σκέψεις και τα συναισθήματά τους, όταν αυτοσχεδιάζουν παίζοντας κουκλοθέατρο.

Θεματικό περιεχόμενο.

Δραματοποιήσεις σκηνών από τη σχολική ζωή.

Δραματοποιήσεις παραμυθιών, ιστοριών και κειμένων από τα βιβλία τους.

Μεταφορά εμπειριών από τη ζωή τους στη κοινότητα.

Επινοήσεις σε ατομική και ομαδική βάση (αυτοσχεδιάσεις).

Δραστηριότητες-Υλικά

Υλικά: Λεπτό χαρτόνι, ύφασμα, κάρτες, ξυλαράκια κ.τ.δ.

Δραστηριότητες: Απλές κατασκευές φιγούρας ανθρώπου ή ζώου.

Σχεδιάζεται, χρωματίζεται, κόβεται, κολλείται ή σιλωέται σε μία βέργα και υψώνεται πίσω από ένα παραβάν ή πινάκι ή τράπεζι. Το παιδί κινεί και μιλάει για λογαριασμό της κούκλας.

Κατασκευή μόνο του κεφαλιού και κίνηση. Ό δείκτης του χεριού μπαίνει για λαϊκό και ό αντίχειρας με τό μέσο για χέρια.

Αντι για χαρτόνι ή ύφασμα χρησιμοποιείται μικρή μπάλα, όπου σχεδιάζεται τό πρόσωπο, κολλᾶμε μαλλιά κ.τ.λ. Χρήση με τό δάκτυλο.

Τό ίδιο μπορεί νά γίνει με κουτιά, ανεξάρτητα από τό σχήμα.

Κόβονται σιλουέτες κκτά τήν παράδοση του Καραγιώζη (χωρίς άρθρώσεις). Μ' αυτές τά παιδιά παίζουν ρόλους πίσω από τό τζάμι ή πανί.

Άλλοι τρόποι που έφευρίσκει ή δασκάλα ή συμβουλεύεται από βιβλία.

Παρακολούθηση παραστάσεων έντεχνου κουκλοθέατρου και Καραγιώζη.

A.2.8. ΜΑΣΚΕΣ

Στόχοι:

Οι επιδιώξεις είναι ανάλογες μ' εκείνες τών κουκλών.

Δραστηριότητες-Γλυκά.

Στις τάξεις αυτές περιοριζόμαστε κυρίως στό στερεό χαρτί. Μπορεί νά χρησιμοποιηθεί και πανί και νά συνδυαστεί με ανάλογη άμφιση, όποτε τά παιδιά υποδύονται διάφορους ρόλους.

A.2.9. ΥΦΑΝΤΙΚΗ

Στόχοι:

Με τήν ύφαντική τό παιδί : α) άποκτά χρήσιμες πληροφορίες και γνώσεις για τή μετατροπή τής πρώτης ύλης (μαλλιού, κλωστής) σε ύφασμα και τις ανάλογες δεξιότητες, β) διακρίνει τις διαφοροποιήσεις που συντελούνται στην ύφή, τούς χρωματισμούς και τούς διακοσμητικούς συνδυασμούς με τήν άλλαγή τρόπου ύφανσης, γ) άναπτύσσει τό αισθητικό του κριτήριο.

Δραστηριότητες-Γλυκά-Όδηγίες.

Χρησιμοποιούμε μαλλί, νήμα, λωρίδες ύφασματος κ.τ.λ. Υποτυπώδες «άργαλειός» που τόν φτιάχνουμε έμεις. Γενικά βοηθούμε τό παιδί, γιατί ή δραστηριότητα αυτή είναι δύσκολη για παιδιά τής ηλικίας αυτής. Και περιοριζόμαστε σε πολύ άπλες κατασκευές.

Δίνουμε στό παιδί έναν άργαλειό από χαρτόνι, (15-20 εκ.) τετράγωνο ή όρθογώνιο, ή από σανίδι ή ένα σκελετό πάνω στον όποιο έγουμε κάνει χωρίσματα ανά 5 χιλιοστά (με σιγμές ή καρφιά ανάλογα) κι έγουμε περάσει τό νήμα του στήμιου.

Έπιγουμε πρώτα στα παιδιά πώς νά κρατούν τό ύφάδι και πώς κάνουμε ένα σχέδιο. Μετά άφήνουμε τό παιδί έλεύθερο νά πειραματιστεί με τά χρώματα και τούς συνδυασμούς.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ (Β')

ΜΟΥΣΙΚΗ

B.1. Έπιδιώξεις του μαθήματος :

Νά άφηνίσει τις μουσικές δυνάμεις του παιδιού και νά τις καλλιεργήσει έτσι ώστε νά είναι σε θέση νά τις χρησιμοποιήσει σε άτομικές ή συλλογικές μουσικές εκδηλώσεις.

Νά βοηθήσει τό παιδί νά άναπτύξει τή μουσική ευαισθησία, ώστε νά μπορεί νά άπολαμβάνει τό ρυθμό, τή άρμονία, τή μελωδία, καθώς και τήν ιδιαίτερη έκφραστική δύναμη μιάς μουσικής σύνθεσης.

Νά ρευστοποιήσει τις άτομικές δημιουργικές μουσικές δυνάμεις και νά ικανοποιήσει τά ενδιαφέροντα και τις ιδιαίτερες κλίσεις του.

Νά τό υποβοηθήσει νά εξοικειωθεί με τά μουσικά σύμβολα και όργανα, νά τό άσκήσει στην χρησιμοποίησή τους για τήν έκτέλεση άπλών μουσικών συνθέσεων, και νά τό έναρρύνει στις τυχόν απόπειρές του για μουσικές συνθέσεις.

Νά του άναπτύξει νέα ενδιαφέροντα και διάθεση για συμμετοχή σε όργανωμένες μουσικές εκδηλώσεις και νά τό καταστήσει ικανό νά αισθάνεται άνάλογη αίσθητική συγκίνηση.

Νά τό φέρι σε έπαφή με τούς μουσικούς θησαυρούς του λαού μας και τών άλλων λαών, έτσι ώστε, όχι μόνον νά αισθάνεται τήν άνάλογη αίσθητική συγκίνηση, αλλά νά έκτιμά σωστά τις ποιτικές μουσικές δημιουργίες και νά τις χρησιμοποιεί ως μέσο για τήν επικοινωνία και συναδέλφωση τών λαών.

B.2. Έπιδιώξεις Προγράμματος Α' και Β' τάξεων.

Στις τάξεις αυτές επιδιώκουμε νά άποκτήσει τό παιδί τά πρώτα μεθοδευμένα μουσικά βιώματα με τρόπο ώστε :

Νά άφομοιώσει, προοδευτικά με συστηματική άκρόαση, τούς κατάλληλους ήχους και, άργότερα, τήν κατάλληλη μουσική.

Νά έδραιώσει, με ρυθμική άσκηση, τή σωστή λειτουργία τής άναπνοής.

Νά άποκτήσει τήν ικανότητα για σωστή τοποθέτηση τής φωνής στό τραγούδι.

Νά γίνει ικανό, με τή χρήση διάφορων ήχητικών αντικειμένων και όργάνων, για ρυθμική συνοδεία και ρυθμικό αυτοσχεδιασμό.

Νά είναι σε θέση νά κάνει: έμπρακτη εφαρμογή τών μουσικών έμπειριών και δεξιοτήτων σε δημιουργικές έργασίες τής τάξης.

Β.3. Μορφές μουσικών δραστηριοτήτων Α' και Β' τάξεων

Οι βασικές μορφές είναι: ακρόαση, ρυθμική κίνηση, τραγούδι, παζιμο όργάνου, μουσική γραφή και ανάγνωση, μουσική σύνθεση ή μουσικές δημιουργίες.

Οι δραστηριότητες αυτές εντάσσονται σ' ένα σχήμα που αντιπροσωπεύουν 4 βασικές μουσικές λειτουργίες:

- Ακρόαση (φωνής-όργάνου μουσικού, φωνής και όργάνου).
 - Έκτελεση (τραγούδι, όργανο, ανάγνωση μουσικών συμβόλων).
 - Ρυθμική κίνηση και
 - Δημιουργικές έργασίες.
- Ίδιαιτερα γιά τίς Α' και Β' τάξεις παίρνουν τίς εξής μορφές και περιεχόμενο.
- Ακροατική άσκηση

Στόχοι

Πρώτη εξοικείωση του παιδιού με τους φυσικούς και τεχνικούς ήχους γιά τήν ανάπτυξη τής μουσικής του αίσθησης.

β) Ρυθμική άσκηση και κίνηση

Στόχοι

Πρώτη εξοικείωση τού ρυθμού, διάκριση ρυθμικών ήχων και άπολαυσή τους.

Ανάπτυξη ικανότητας τών παιδιών γιά πεπάρχιση τής κινητικότητας τους και τόν έλεγχο τών βασικών τους κινήσεων μέσα στό χώρο.

Υποβόληση γιά έλευση ρυθμική έκφραση και ρύθμιση τής άναπνοής τους γιά τήν τοποθέτηση τής φωνής στό τραγούδι.

γ) Μουσική έκτέλεση

Στόχοι

Τά παιδιά εξοικειώνονται με τους ήχους διάφορων ήχητικών όργάνων και άσκούνται στή διάκρισή τους και τή σωστή παραγωγή ρυθμικών ή μελωδικών ήχων.

Άσκούνται στή σωστή λειτουργία τής άναπνοής, που θά τά βοηθήσει νά βρουν στό λάρυγγά τους τή φυσιολογική θέση τής φωνής τους στό τραγούδι.

Καλλιεργούν τίς φωνητικές και άκουστικές ικανότητες και τήν ευαισθησία απέναντι στις μουσικές δημιουργίες.

δ) Δημιουργικές έργασίες

Στόχοι

Δίνονται ευκαιρίες στά παιδιά:

νά ολοκληρώσουν τήν αισθητική τους έμπειρία με έμπρακτη εφαρμογή τών άποκτημένων μουσικών δεξιοτήτων στις άλλες δημιουργικές έργασίες τής τάξης.

νά ανακαλύψουν τήν άτομικότητά τους μέσα από τίς δραστηριότητες αυτές.

νά ολοκληρώσουν τή μόρφωσή τους.

Δραστηριότητες

Άσκηση στήν ακρόαση και διάκριση φυσικών και μουσικών ήχων. Τό ίδιο σε συνδυασμό με ρυθμικές κινήσεις. Άκρόαση κατάλληλων γιά τήν ηλικία μελωδιών, όπως: νουρισματα, ταχαρισματα και άλλα απλά δημοτικά τραγούδια, απλά χαρούμενα έμβατήρια, έντεχνα παιδικά τραγούδια, έντες λαϊκές μελωδίες και τεμάχια χαρακτηριστικά γιά τού ρυθμό και τού μέλος από κλασική μουσική. Διάκριση ήχων όργάνων με τά οποία εκτελούνται όρισμένα τραγούδια (κυρίως από τίς κασέτες).

Δραστηριότητες

Μιμητικές κινήσεις ήχων από τή ζωή (π.χ. καλπασμός άλόγων, λειτουργίες μηχανών κ.ά.). Αυτόσχέδιες (αυθόρμητες) έκφραστικές κινήσεις-ρυθμισμένες κινήσεις με στόχο τόν έλεγχο τών σωματικών κινήσεων (βάδισμα, τρέξιμο, πηδήματα κ.τ.λ.). Έπίσης χτυπώντας παλαμάρια ή βαδίζοντας ακολουθούν ρυθμούς (μουσικούς ή άλλους).

Ρυθμικά μουσικά παίγνια και απλοί λαϊκοί χοροί (βηματισμοί).

Δραστηριότητες

Περιλαμβάνονται δύο βασικές μουσικές δραστηριότητες: τραγούδι και χρήση ήχητικών όργάνων.

Χρήση διάφορων ήχητικών άντικειμένων και όργάνων (χαρτιού, ξερών φύλλων, ξύλων, κουταλιών, κουδουνιών κ.ά. χρήση μουσικών όργάνων).

Συνδυασμός τών άνωτέρω με τήν ακρόαση και τή ρυθμική κίνηση.

Άπομίμηση ήχων (φωνών, όργάνων μουσικών και άλλων) και σε συνδυασμό με τίς προηγούμενες δραστηριότητες.

Φωνητική άπόδοση άνάλογων με τήν ηλικία τραγουδιών. Μουσικά παίγνια και χοροί (ρυθμικοί βηματισμοί).

Άπόδοση μελωδιών και τραγουδιών με άνάλογα όργανα τάξης.

Δραστηριότητες

Στοιχειώδεις αυτόσχέδιες τραγουδιών ή μελωδιών (με φωνή ή όργανο), συνοδεία τραγουδιού με παλαμάρια, κρουστά όργανα κ.τ.δ., τοποθέτηση απλών ποιημάτων σε μελωδίες γνωστές ή αυτόσχέδιες, μουσικά παίγνια.

Συμμετοχή, άτομική ή ομαδική, σε όρθοστατικές εκδηλώσεις τού σχολείου με μουσικές δραστηριότητες (τραγούδι, συνοδεία με ήχητικά όργανα σε παραστάσεις από σκηνής κ.τ.δ.).

Ἐπόδση ρόλων σὲ ἐλεύθερα δραματοποιημένα μουσικά πιαι-
γνίδια, στὴν αἴθουσα ἢ στὴν αὐλή. Τραγούδια μὲ διάλογο.
Μουσική ὑπόκρουση καὶ τραγούδι σὲ παραστάσεις κουκλο-
θεάτρου κ.τ.δ.

Καταγραφή ἤχων, μελωδιῶν, τραγουδιῶν τῶν παιδιῶν κ.ἄ.
(σύμφωνα μὲ τὸ ἀνωτέρω) σὲ μαγνητόφωνο.

Ἀσκηση στὴ ρυθμικὴ ἀπόδοση κινήσεων μὲ συνοδεία πιά-
νου καὶ ἄλλων ὀργάνων.

B. 2.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Ἡ μουσικὴ παιδεία ἴσως σήμερ στήριζέται σχεδὸν ἀποκλειστικὰ στὸ περιστασιακὸ τραγούδι ποὺ ὑπηρετοῦσε ἀνάγκης τοῦ λοιποῦ σχολικοῦ προγράμματος.

Ἐστὶ ἡ αἰσθητικὴ πλευρὰ τοῦ μαθήματος τῆς Μουσικῆς ἀγνοήθηκε καὶ καταστρατηγήθηκε, καθὼς ἡ ἐπιλογή τῶν τραγουδιῶν ἀπὸ τοὺς δασκάλους γίνονταν μὲ προσωπικὰ κριτήρια καὶ ἀνάλογα μὲ τὶς συνθήκες καὶ τὸ ἄλο πνεῦμα ἐργα-
σίας τοῦ σχολείου, ἐνῶ ἄλλες πρωτογενεῖς καὶ βασικοὶ παράγοντες τοῦ μουσικοῦ αἰσθηματος ἔμειναν ἔξω ἐπὶ τὸ διδα-
κτικὸ πλαίσιο.

Στὸ πρόγραμμα τοῦτο τὸ βάρος πέφτει στὴν καλλιέργεια πρωταρχικὰ τοῦ μουσικοῦ αἰσθηματος τοῦ παιδιοῦ μὲσω τῶν κατάλληλων ἤχων καὶ ρυθμῶν καὶ τὴν προσωπικὴ συμμετοχὴ τοῦ παιδιοῦ στὶς ἀντίστοιχες δραστηριότητες. Τὸ τραγού-
δι δὲν εἶναι παρὰ ἓνα μέρος τῆς μουσικῆς ἀγωγῆς καὶ συνδυάζεται μὲ τὴν κίνηση, τὸ παίγνιο, καὶ τὴ δημιουργικὴ ἐκφραση.

Γιὰ τὸ λόγο αὐτὸ πρέπει ὁ δάσκαλος νὰ δώσει τὴν ἴδια βαρῦτητα στὶς τέσσερις κατηγορίες τῶν μουσικῶν δραστη-
ριοτήτων ποὺ περιγράψαμε (Μορφές μουσικῶν δραστηριοτήτων) χρησιμοποιώντας ἕνα τὲ μῆσα τοῦ τοῦ προσφέρει ἡ
σύγχρονη τέχνη.

Ἡ δουλειὰ τοῦ δασκάλου, στὶς τάξεις αὐτές, δὲν θὰ κριθεῖ ἀπὸ τὸ πλῆθος ἀλλὰ ἀπὸ τὴν ποιότητα τῶν τραγουδιῶν
ποὺ ἔμαθε στὰ παιδιά καὶ ἀπὸ τὴ γενικότερη εὐαισθησία ποὺ ἀπόκτησαν ἀπέναντι στὸν ἤχο, τὸ ρυθμὸ καὶ τὴν ἀτομικὴ
δημιουργικὴ ἐκφραση.

Γιὰ νὰ γίνει σωστὴ ἀρχὴ καὶ ἐπιτυχὴ ἐφαρμογὴ τοῦ Προγράμματος χρειάζεται ἀλλαγὴ στὴ στάση τοῦ δασκάλου
ἀπέναντι στὸ μάθημα αὐτό. Ἀπαιτεῖται πρῶτα νὰ δεῖ τὸ μάθημα ὡς αὐτοτελὴ μαθητικὴ δραστηριότητα ποὺ συνάπτεται
μὲ βαθύτερες βιολογικὰς ἀνάγκης τοῦ ἀνθρώπου, ἀνεξάρτητα ἀπὸ ἄλλες σκοπιμότητες διδακτικῆς.

Ἡ αἰσθησι τοῦ ρυθμοῦ, ἡ μελωδικὴ ἐκφραση, τὸ τραγούδι κ.λπ. εἶναι ἐμφυτα στὸν καθὲς ἄνθρωπο. Δὲν χρειά-
ζεται νὰ συνδεσθεῖ ἀπαραίτητα μὲ ἄλλα μαθήματα ἢ νὰ γίνου ὑπερτικὰ αὐτῶν π.χ. μὲ τὸ γλωσσικὸ μάθημα ἢ
μὲ τὴ Μελέτὴ τῶν Περιβάλλοντος.

Ἀπαιτεῖται ἀκόμη ἡ προμήθεια ὀργάνων τῆς τάξης καὶ διάφορων ἡχητικῶν ἀντικειμένων ποὺ θὰ χρησιμοποιοῦν
οἱ μαθητὲς ἀνετα (τρίγωνο, ντέρι, κύμβαλα, καστανιέτες, κουδουνάκια, μαράκες, κυλινδρικὰ ξύλα ἢ καλάμια, ταμπούρα,
ξύλοφονο, καὶ πιθανὸν ὄργανα ποὺ γνωρίζουν νὰ παίζουν οἱ μαθητὲς.). Καὶ νὰ ἀντιμετωπίσει ὁ δάσκαλος αὐτοὺς τὶς δραστη-
ριότητες ὡς βασικῆς σημασίας γιὰ τὴ μουσικὴ ἐκπαίδευση.

Καὶ βέβαια χρειάζεται καὶ μὲ μεθοδολογικὴ καὶ μὲ μουσικὴ καλλιέργεια ποὺ δὲν εἶναι δοσμένη σὲ ἑλους μας, οὔτε ἀπὸ
τὴ φύση οὐτὲ ἀπὸ τὴν ἀγωγή τοῦ λάβμα.

Γιὰ νὰ βοηθήσουμε τὸ δύσκολο ἀκρίβως σ' αὐτὸ τὸ λεπτὸ ἔργο ἀποφασίσαμε, μεταβατικὰ καὶ ὡς πρῶτο βῆμα, νὰ
τοῦ προσφέρουμε τὴν πείρα καὶ τὴ γνώση τῶν ἐδικῶν μουσικολόγων καὶ μουσικοπαιδαγωγῶν μὲ ἐιδικὲς ἐργασίες.

Ἡ πρώτη προσπάθεια ἔγινε μὲ τὸ τραγούδι, στὸ ὅποιο ἐνσωματώνονται καὶ ἄλλες μουσικὲς δραστηριότητες, ὅπως
ὁ ρυθμὸς, ἡ κίνηση, ἡ φωνητικὴ ἄσκηση, ἡ ἀκρόαση, τὸ παίγνιο.

Δύο Μέθοδοι θὰ δοθῶν στὰ σχολεῖα, ὅπου :

α) ἀναλθετα ἡ ἔννοια, ἡ σημασία καὶ ὁ τρόπος διδασκαλίας τοῦ τραγουδιοῦ στὶς Α' καὶ Β' τάξεις.

β) ἐρμηνεύονται οἱ φυσιολογικὲς λειτουργίες τοῦ τραγουδιοῦ.

γ) προσφέρονται ὑποδειγματικοὶ τρόποι διδασκαλίας.

δ) καταχωρίζονται κατάλληλα τραγουδάκια, γιὰ τὶς τάξεις αὐτές, συνοδευμένα ἀπὸ εἰδικὲς κασέτες, ὅπου ἔχουν
μαγνητοφωνηθεῖ ἅλα τὰ τραγούδια.

Ἡ σειρά τῶν τραγουδιῶν ἔγινε μὲ βάση καθαρὰ μουσικὰ κριτήρια, ὅπου ἐλήφθησαν ὑπόψη οἱ δι-
νατότητες τοῦ παιδιοῦ, ἡ σωστὴ διαβάθμιση τῶν μουσικῶν μέτρων καὶ τόνων καὶ ἡ ἀνάγκη γιὰ βαθμιαία μεθοδικὴ εἰ-
σαγωγή στὴ μουσικὴ αἰσθησι καὶ ἐμπειρία.

Γι' αὐτὸ τρήθηκε ἡ ἀρχὴ ἀπὸ τὰ ἀπλὰ στὰ σύνθετα καὶ ἀπὸ τὰ γνωστὰ στὰ ἄγνωστα. Ἐστὶ ἔχομε ἀφθονες δημο-
τικὲς μελωδίες καὶ παίγνιδια, παράλληλα μὲ ἐντεγνα τραγούδια, διαλεγμένα ἐπίσης μὲ τὰ ἴδια κριτήρια.

Ἡ χρῆσι τῆς μεθόδου καὶ ἡ διδ/λία τῶν τραγουδιῶν - παίγνιῶν εἶναι ὑποχρεωτικὴ, γιὰτὶ ἀποτελοῦν συμπλήρωμα
τοῦ Προγράμματος καὶ γιὰτὶ μόνον ἔτσι θὰ ἐπιδιωχθοῦν οἱ σκοποὶ τοῦ Προγράμματος. Τὰ τραγούδια εἶναι ἀρκετὰ γιὰ
τὴ σωστὴ μουσικὴ ἀγωγή τοῦ παιδιοῦ.

Λίγα ἀκόμα, πολὺ λίγα συμπληρωματικὰ τραγούδια, γιὰ νὰ καλυφθοῦν ἴσως ἕρισμένες ἄλλες ἀνάγκης τῆς ζωῆς, θὰ
ἐπιλέξει ὁ δάσκαλος μὲ πολὺ προσοχὴ ἀπὸ αὐτὰ ποὺ κυκλοφοροῦν στὴν ἀγορὰ καὶ μὲ βάση τὶς παραπάνω ἀρχές.

ΣΤ' ΦΥΣΙΚΗ ΑΓΩΓΗ

I. ΣΚΟΠΟΣ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Ἡ Φυσικὴ Ἀγωγή στὸ Δημοτικὸ Σχολεῖο ἔχει ὡς σκοπὸ νὰ βελτιώσει τὴν ψυχοσωματικὴ διάπλαση τοῦ μαθητῆ,
νὰ τοῦ καλλιεργήσει τὶς κινητικὲς τὸν δυνατότητες καὶ κλίσεις καὶ νὰ τὸν βοηθήσει, ὥστε νὰ ἐνταχθεῖ ὡς δημιουργικὸ
μέλος στὸ κοινωνικὸ σύνολο.

Ειδικότερα με τη Φυσική Άγωγή επιδιώκεται :

1. 'Η διαφύλαξη και ή βελτίωση τής υγείας.
2. 'Η βελτίωση των φυσιολογικών λειτουργιών του οργανισμού (άνταξη και κυκλοφορία - αύξηση τής άντοχής).
3. 'Η ανάπτυξη τής δύναμης των μυών (δύναμη, άνθεκτικότητα, έκκερμητικότητα, ελαστικότητα).
4. 'Η βελτίωση τής ταχύτητας (καλύτερευση τής έμφυτης ταχύτητας).
5. 'Η βελτίωση τής εύκινησίας των άρθρώσεων.
6. 'Η καλλιέργεια τής νευρομυϊκής συνεργίας και τής μυϊκής συναρμογής (όρθη κινητική έκφραση, σύμμετρα και άρμονική διάπλαση του σώματος, καλή μυϊκή αίσθηση, μικρός χρόνος αντίδρασης).
7. 'Η ανάπτυξη τής άγáπης για τόν άθλητισμό και ή καλλιέργεια του άθλητικού πνεύματος.
8. 'Η καλλιέργεια τής άγάπης για τή φύση και ή όρθη χρησιμοποίηση των στοιχείων της στην άθληση και τή ζωή.
9. 'Η ανάπτυξη τής συνείδησης τής ύποκειμενικής και τής άντικειμενικής πραγματικότητας.
10. 'Η καλλιέργεια των ψυχικών, ήθικών, και κοινωνικών άρετών (αυτοπεποίθηση, πρωτοβουλία, θάρρος, πειθαρχία, συνεργασία, άλτρουισμός).
11. 'Η ανάπτυξη των διαθρόπινων σχέσεων μεταξύ των μαθητών και του άλλου κόσμου.

II. ΓΕΝΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ Α' ΚΑΙ Β' ΤΑΞΕΩΝ

'Η άπλή φυσική κίνηση (βαδίσαις, τρέξιμο, άναπηδήσεις, αιωρήσεις, περιφορές, ταλαντώσεις, άναρρηχίσεις, κυβι-στίσεις, έρπασμοί κλπ.).

'Η καθορισμένη κινητική και καλαισθητική δραστηριότητα (έλεύθερη και ένοργαση γυμναστική με ιδιαίτερη έμφαση στην καλλιέργεια του ρυθμού, τήν ανάπτυξη τής δύναμης των μυών και τήν εύκινησία των άρθρώσεων).

Τό παιγνίδι σε όλες του τις μορφές και τις ποικιλίες.

Οι άθλοπαιδιές.

'Ο κλασικός άθλητισμός, ή κολύμβηση και οι λοιπές άθλητικές εκδηλώσεις.

'Η φυσιολατρική και ή όρειβατική εκδήλωση.

'Ο χορός.

Φάσεις εξέλιξης και δραστηριότητες

Οι μαθητές των τάξεων αυτών βρίσκονται προς τό τέλος μιάς σημαντικής αναπτυξιακής φάσης με κύρια χαρακτηριστικά τήν καλή κυκλοφορία του αίματος, τή μεγάλη κινητικότητα, τήν άνάπτυξη μιάς πολύωρης συγκέντρωσης στο ίδιο θέμα, τήν έντονη έπιθυμία για συνεχή άλλαγή των κινητικών δραστηριοτήτων, τήν τονισμένη άπομότητητα και τή μετάβαση από τό παιγνίδι στη μάθηση.

'Ιδιαίτερη προσοχή δίνεται εδώ στην ανάπτυξη τής έπιδεξιότητας των παιδιών, στην όρθοσωμικότητά τους, τή διεύ-ρυνση του θώρακα και τήν καλή άναπνοή.

'Η διδασκαλία των πνευματικών παιγνιδιών αρχίζει έπίσης εδώ, ενώ στα όμαδικά παιγνίδια θεσπίζονται και εφαρμό-ζονται κανονισμοί και διδάσκονται ο σωστός τρόπος παίξιματος. Στις τάξεις αυτές τέλος γίνεται ή πρώτη γνωριμία των παιδιών με τόν άθλητισμό, που στην κολύμβηση και τήν ένοργαση γυμναστική προχωρεί στη διδασκαλία τής τεχνικής των διαφόρων άθλημάτων.

'Απλές, χαρούμενες, ρυθμικές και έναλλασσόμενες μορφές κινητικών δραστηριοτήτων και παιγνιδιών με ιδιαίτερη έμφαση στην καλλιέργεια του ρυθμού και τήν αυτόέκφραση των μαθητών.

Δραστηριότητες για τή εισαγωγή στις βασικές άρχες τής τεχνικής των άθλοπαιδιών.

Δραστηριότητες για τή εισαγωγή στις βασικές άρχες του κλασικού άθλητισμού και των λοιπών άθλητικών εκδη-λώσεων.

Κολύμβηση (όπου οι συνθήκες τό επιτρέπουν) Έξοικείωση με τό νερό, έπίπλευση, εισαγωγή στη βασική τεχνική του ύπτιου και του πρόσθιου).

'Απλές φυσιολατρικές εκδηλώσεις.

Χοροί (εισαγωγή στους πανελληνίους και τους τοπικούς χορούς).

ΓΕΝΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ ΤΗΣ ΦΥΣΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ

Προγραμματισμός τής Φυσικής Άγωγής. Έτήσιος, έβδομαδιαίος, ήμερήσιος.

A. Ψυχοσωματική προετοιμασία. Προακήσεις.

B. Οι γυμναστικές άσκήσεις του Προγράμματος. Παιγνίδια, έλεύθερες, συνακήσεις και άσκήσεις με φορητά ή σταθερά όργανα.

Γ. Παιδαγωγικά παιγνίδια.

Δ. Γνωριμία με τις άθλοπαιδιές.

E. Γνωριμία με τόν κλασικό άθλητισμό.

ΣΤ. Εισαγωγή στην κολύμβηση.

Z. Έπαφή με τή φύση (φυσιολατρική) και τά άγωνίσματα τής ύπαιθρου.

H. Εισαγωγή στους Έλληνικούς χορούς.

'Επιδιώξεις Γενικών Ένοτήτων Φυσ. Άγωγής

Γενικές ένότητες
1) Ψυχοσωματική προετοιμασία.
Προακήσεις

'Επιδιώξεις

α) Νά προετοιμασθούν οι μαθητές ψυχολογικά για μιά εύχρηστη συμ-μετοχή στη Φυσ. Άγωγή.

β) Νά προετοιμασθούν λειτουργικά - κινητικά, ώστε να δεχθούν χωρίς δυσμενείς έπιπτώσεις ένα μεγαλύτερο και πιο συγκεκριμένο κινητικό έργο.

2) Οι γυμναστικές άσκήσεις του προγράμματος. Παιγνίδια, έλεύθερες, συνακήσεις και άσκήσεις με φορητά ή σταθερά όργανα

α) Νά εμπλουτίσουν οι μαθητές τις κινητικές τους έμπειρίες, να τονώσουν και να καλύτερουν τήν όρθοσωμικότητα και να διατηρήσουν και να έπαυξήσουν τή φυσική τους έλαστικότητα και κινητικότητα.

β) Νά γνωρίσουν βασικά γυμναστικά όργανα.

- γ) Νά προετοιμαστούν για νά δεχθούν συνθετότερες μορφές κινητικού έργου.
δ) νά ασχοληθούν με τήν ἀθλητική γυμναστική.
- 3) Παιδαγωγικά παιχνίδια
α) Νά εισαχθούν οι μαθητές στό πνεύμα τής ομάδας και νά κατανοήσουν τήν ἀναγκαιότητα τής συνεργασίας.
β) Νά ἀναπτύξουν πρωτοβουλίες και νά αυτοεκφραστούν.
- 4) Γνωριμία με τίς ἀθλοπαιδιές.
α) Νά ελθουν οι μαθητές σέ πρώτη γνωριμία με τούς χώρους και τά χρησιμοποιούμενα ὄργανα στίς κυριότερες ἀθλοπαιδιές.
β) Νά μνησθῶν στόν τρόπο τοῦ παίχονται οι βασικότερες ἀπό αὐτές.
- 5) Γνωριμία με τόν κλασικό ἀθλητισμό
α) Νά ελθουν οι μαθητές σέ πρώτη γνωριμία με τούς ἀθλητικούς χώρους και τά ἀθλητικά ὄργανα.
β) Νά γνωρίσουν τή βασική τεχνική τῶν ἀπλῶν δρομικῶν, ἀλματικών κα ριπτικῶν ἀγωνισμάτων.
- 6) Εισαγωγή στήν Κολύμβηση
α) Νά ἐξοικειωθοῦν οι μαθητές με τὸ ὕγρο στοιχείο.
β) Νά γνωρίσουν τά βασικά εἶδη κολυμβήσεως.
- 7) Ἐπαφή με τή φύση (φυσιολατρία) και ἀγωνίσματα ὑπαίθρου.
α) Νά γνωρίσουν και νά ἀγαπήσουν οι μαθητές τὸ φυσικό περιβάλλον.
β) Νά ελθουν σέ πρώτη γνωριμία με τούς χώρους, τίς ἐγκαταστάσεις και τά χρησιμοποιούμενα ὄργανα τῶν φυσιολατρικῶν ἢ ὑπαίθριων ἀθλητικῶν ἐκδηλώσεων τής περιούχης.
- 8) Εισαγωγή στοὺς Ἑλληνικούς χορούς.
α) Νά γνωρίσουν οι μαθητές τούς βασικούς βηματισμούς τῶν πανελληνίων χορῶν καθῶς και τῶν ἀπλῶν χορῶν τής περιοχῆς τοῦ σχολείου.

ΜΕΡΙΚΟΤΕΡΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ - ΣΤΟΧΟΙ

1) Ψυχοσωματική προετοιμασία.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ

Ἡ ψυχοσωματική προετοιμασία ἔχει σκοπὸ νά δημιουργήσει στοὺς μαθητές τίς κατάλληλες ἐκείνες ψυχολογικές και βιοκινητικές προϋποθέσεις, ὥστε νά μποροῦν αὐτοί νά μετέχουν στό μάθημα με προθυμία και χαρά, χωρίς τόν κίνδυνο νά ὑποστοῦν σωματικές κακώσεις ἀπό τήν αἰφνίδια ἔνταση στίς προσπάθειές τους.

Ἡ προετοιμασία αὐτή γίνεται στήν ἀρχή τοῦ μαθήματος, διαρκεῖ λίγα μόνο λεπτά, 3 ἢ 5, και εἶναι ἀνάλογη σέ μορφή και ἔνταση με τίς καιρικές συνθήκες, τά γυμναστικά μέσα τοῦ ὑπάρχουν και τὸ κινητικό ἔργο τοῦ θά ἀκολουθήσει.

Ἡ προετοιμασία περιλαμβάνει μικρές και ἀπλές μορφές ἀσκήσεων ἀπό ὀλόκληρο τόν κύκλο. τῶν δραστηριοτήτων, κυρίως ὁμοσ ἀπλές δρομικές δραστηριότητες με παράλληλες ἐλεύθερες κινήσεις τῶν χεριῶν και τοῦ κορμοῦ ἢ ἕνα ἀπλό δρομικό παιχνίδι.

Ἐνδεικτικές δραστηριότητες ἀπό τίς ὁποίες μπορεί ὁ δάσκαλος νά ἀντλήσει ἰδέες γιά τήν προετοιμασία τῶν μαθητῶν του εἶναι :

Ἄπλό τρέξιμο στό γῶρο χωρίς γραμμές με προσπάθεια ὁ ἕνας νά μῆν ἀκουμπᾷ τόν ἄλλο - Ἄπλό τρέξιμο με κράτημα τῶν χεριῶν στά πλάγια, με κίνηση τῶν χεριῶν πάνω και κάτω, ὅπως τά πουλιά, με περιφορές τῶν χεριῶν ἐλεύθερες ἔμπρός και ὀπίσω - Ἄπλό τρέξιμο ἔμπρός με ἐναλλαγές τρεξιματος πρὸς τά πλάγια ἢ ὀπίσω - Ἄπλό τρέξιμο ἔμπρός με ἐνδιάμεσα κατά διαστήματα βαθειά καθίσματα και διπλώσεις - Τρέξιμο δύο δύο πιασμέ- σμένοι ἀπό τὸ χέρι ἢ χωρίς κράτημα ὁ ἕκαστος ἀπό τόν ἄλλο, με ἀλλαγές θέσεως μετὰ ἀπό παράγγελμα κ.λπ. - Ἄπλό παιχνίδι ἀπό τόν κύκλο τῶν σκυταλοδρομιῶν ἢ τῶν λοιπῶν ψυχαγωγικῶν παιχνιδιῶν ὅπως π.χ. σκυταλοδρομία με μεταφορά ἢ κίλισμα μιᾶς μπάλας, σκυταλοδρομία με ἐνδιάμεση παράκαμψη ἢ ὑπερπήδηση ἐμποδίων, με ἀπλωμα και μᾶζεμα μικρῶν ἀντικειμένων κ.λπ. - Ἄπλό παιχνίδι ὅπως ὁ ποντικός και ἢ γάτα, ἢ κλώσσα και τὸ γεράκι, ὁ κύκλος στόν ἀέρα, οι φωλίτσες κ.λπ. - Τρέξιμο με παράλληλες μμητικές κινήσεις ἀπό τά ἴδια, τά ἐπαγγέλματα, τῶν ἀνθρώπων, τίς κινήσεις τῶν δένδρων, τῶν κυμάτων κ.λπ.

2) Γυμναστικές ἀσκήσεις τοῦ προγράμματος.

Οἱ γυμναστικές ἀσκήσεις ἔχουν κινησιολογική βάση τή φυσική κίνηση και μορφή φυσικῆς δραστηριότητας. Ἐνᾶς ἀπό τούς βασικούς στόχους τῶν γυμναστικῶν ἀσκήσεων εἶναι ἡ ρυθμική ἀγωγή τῶν μαθητῶν γι' αὐτὸ ὁ ρυθμός παίξει πρωταρχικό ρόλο στίς διάφορες δραστηριότητες και ἡ καλλιέργειά του ἐπιδιώκεται ἀπό τὸν δάσκαλο ἢ πολλές φορές ἀφήνεται νά προέλθει ἀπό τά ἴδια τά παιδιά.

Στίς γυμναστικές ἀσκήσεις περιλαμβάνονται οι ἐλεύθερες ἀσκήσεις, οι συνασκήσεις, οι ἀσκήσεις με μικρὰ φορητὰ γυμναστικά ὄργανα και οι ἀσκήσεις στά σταθερὰ ὄργανα.

Οἱ ἐλεύθερες ἀσκήσεις περιλαμβάνουν : α) Μετατοπίσεις ὀλων τῶν εἰδῶν, ἀπλό τροχῶδη με ἀλλαγές κατευθύνσεων, τροχῶδη με συνδυασμό ἀνατηρήσεων και ἀπλῶν κινήσεων τῶν χεριῶν και τοῦ κορμοῦ.

β) Άπλές άναπηθήσεις και άλματα σέ όλη τους τήν ποικιλία, σέ συνδυασμό μέ μετακίνηση στό χώρο, μέ παράλληλες κινήσεις τών χεριών και τού κορμού. γ) Άπλές άσκήσεις γιά τήν τόνωση τής ορθοσωμικότητας, κυρίως άσκήσεις από τό όκλαδών ή τήν προνή θέση.

Οί συνασκήσεις περιλαμβάνουν όλο τόν κύκλο τών ελευθέρων άσκήσεων μέ ταυτόχρονη τή βοήθεια και τή συμμετοχή τού συνασκούμενου.

Οί άσκήσεις μέ τά μικρά φορητά όργανα περιλαμβάνουν όλο τόν κύκλο τών ελευθέρων άσκήσεων μέ ταυτόχρονη χρησιμοποίηση γυμναστικών οργάνων, όπως μπάλες όλων τών ειδών, σταφάνια, σχοινακία, κορδίνες, κοντούς, κορδέλες κ.λπ.

Οί άσκήσεις στό σταθερά γυμναστικά όργανα περιλαμβάνουν παιγνιώδεις μορφές άσκήσεων στό όργανα αυτά και κυρίως δραστηριότητες γνωριμίας, όπως άπλές άναρριχήσεις, στηρίξεις, διαπεράσεις, έξαρτήσεις, ίσορροπίες, αιώρήσεις, ύπερπηθήσεις, κυβιστήσεις κ.λπ.

3) Παιδαγωγικά παιγνίδια.

Τά παιγνίδια και ή παρουσία όλων τών δραστηριοτήτων μέ παιγνιώδη μορφή αποτελούν βασική και πολλές φορές τή μοναδική εργασία στις Α' και Β' τάξεις.

Μέ τά παιγνίδια οί μαθητές εντάσσονται όμαλά στην ομάδα και παράλληλα άφήνονται ελεύθεροι νά έκφραστούν, νά έκδηλώσουν, τίς κλίσεις τους, τίς δυνατότητές τους νά αυτενεργήσουν και νά αναπτύξουν πρωτοβουλίες. Τά παιγνίδια όταν προορίζονται γιά τό εισαγωγικό μέρος είναι μικρά και χαρούμενα, διαρκούν 3 έως 5 λεπτά και συνήθως είναι δρομικά παιγνίδια, όπως π.χ. άπλές σκυταλοδρομίες, ώστε νά προσφέρουν στους μαθητές τήν άπαραίτητη κίνηση και ένεργητικότητα πού θά τους βοηθήσει γιά τή συνέχιση τού μαθήματος.

Τά παιγνίδια, όταν προορίζονται γιά τό κύριο μέρος, είναι μεγαλύτερης διάρκειας ή περισσότερα στόν αριθμό, καλύπτουν όλόκληρη τήν ώρα και συμβάλλουν στην έπιτυχία τού σκοπού τού μαθήματος.

Η έπιλογή τών παιγνιδιών γίνεται από όλόκληρο τόν κύκλο τους, από τά δρομικά και τά αγωνιστικά, από τά παιγνίδια μη χρησιμοποίηση μικρών ή μεγάλων γυμναστικών οργάνων, από τά παιγνίδια ευστροφίας, άντίληψης, ικανότητας κ.λπ.

4) Γνωριμία μέ τίς άθλοπαιδιές.

Οί άθλοπαιδιές - μπάσκετ, βόλλευ, ποδόσφαιρο, χειροσφαίριση - παρουσιάζονται στις Α' και Β' τάξεις μέ τήν πιο άπλή μορφή τους.

Γιά τό σκοπό αυτό στις περιπτώσεις πού ό δάσκαλος χρησιμοποιεί δραστηριότητες μέ μπέλες μέ πολλή προσοχή, μέ μεγάλη μεθοδικότητα και μέ πολύ μικρούς στόχους παρουσιάζει στους μαθητές τά πρώτα στοιχεία τής τεχνικής τών άθλοπαιδιών όπως τό κράτημα τής μπάλας, τήν ύποδοχή τής, τό προχώρημα μέ αυτή και τήν άπλή μεταβίβαση.

Μέ τήν προσθήκη έπίσης στόν τρόπο διεξαγωγής τών παιγνιδιών περιορισμών, παραλλαγών ή άπλών κανόνων, όπως π.χ. τό κτύπημα τής μπάλας στό έδαφος, κάθε τρία ή δύο βήματα στις μετακινήσεις, τό κτύπημα τής μπάλας σέ πίνακα και τό τρισκόμύ τής στόν άέρα κ.λπ. γίνεται ή γνωριμία τών μαθητών μέ τίς άθλοπαιδιές και τους κανονισμούς τού παιχνιδιού τους.

5) Γνωριμία μέ τόν κλασικό άθλητισμό.

Ο κλασικός άθλητισμός παρουσιάζεται στις Α' και Β' τάξεις μέ άπλή παιγνιώδη και κατά τό δυνατό όμαδική μορφή.

Γιά τό σκοπό αυτό ό δάσκαλος χρησιμοποιεί άνάλογες μέ τίς δυνατότητες τών μαθητών δρομικές, άλματικές και ριπτικές δραστηριότητες, ώστε νά δίνεται τακτικά ή εύκαιρά σ' αυτούς, άβίαστα και φυσικά, νά τρέξουν νά πηδήξουν και νά ριξουν.

Οί δρόμοι είναι περιορισμένης άποστάσεως — 20 έως 30 μ. — μέ ένδιάμεσες και συχνές πάντα άναπαύσεις πριν από κάθε νέα προσπάθεια. Τά άλματα σέ μήκος και σέ ύψος είναι άπλά, φυσικά και άβίαστα. Οί ρίψεις τέλους, γίνονται πάντα μέ μικρά έλαστικά όργανα και φυσικά μέ διδακτική μέθοδο πού νά άποκλείει κάθε κίνδυνο γιά τους μαθητές.

6) Εισαγωγή στην κολύμβηση.

Η κολύμβηση παρουσιάζεται στις Α' και Β' τάξεις ως μιá αξιόλογη δραστηριότητα.

Γι' αυτό εκεί πού ύπάρχουν οί άνάλογες προϋποθέσεις — κολυμβητική δεξαμενή — οί μαθητές μπορούν μέ κατάλληλη διδασκαλία νά καλύψουν τό στάδιο τής έξοικειωσης μέ τό ύγρο στοιχείο, νά μάθουν νά έπιπλέουν και άκόμη νά μάθουν τά άπλά είδη κολύμβησης μέ μιá βασική τεχνική.

7) Έπαφή με τη φύση και τις δραστηριότητες στο ύπαιθρο. 'Η έπαφή των μαθητών με τη φύση και ή άσκησή τους σε φυσικό περιβάλλον έχει μια ξεχωριστή θετική επίδραση στη διαμόρφωση της ψυχής και του σώματός τους.

Γιά το σκοπό αυτό επιδιώκεται από το δάσκαλο ή δραστηριοποίηση των μαθητών του στο ύπαιθρο και ή χρησιμοποίηση κατά το δυνατό μέσων που προσφέρονται από αυτό — δάσος, κορμοί δέντρων, άνώμαλο έδαφος κ.λπ. 'Ετσι γνωρίζουν οι μαθητές τη φύση, άποκοτούν και αναπτύσσονται φυσικές επιδεξιότητες και παράλληλα προετοιμάζονται για τά άθλήματα στο ύπαιθρο, την όρειβασία, τη χιονοδρομία κ.λπ.

8) Έλληνικοί χοροί.

Οι Έλληνικοί χοροί διατηρούν την έπαφή των μαθητών με την παράδοση και καλλιεργούν το ρυθμό. Γιά το σκοπό αυτό στις Α' και Β' τάξεις διδάσκονται βασικές μορφές άπλών χορών.

ΗΜΕΡΗΣΙΕΣ ΓΥΜΝΑΣΕΙΣ

Γιά να έχει μια ήμερήσια γύμναση τά αναμενόμενα άποτελέσματα πρέπει να έτοιμάζεται έγκαιρα και κυρίως να θέτει έναν άντικειμενικό σκοπό.

Γιά την έπιτυχία του σκοπού αυτού καλό είναι να χρησιμοποιούνται ποικίλες δραστηριότητες, που σε κάθε περίπτωση θα είναι ανάλογες σε ένταση με την ήλικία των μαθητών, τη γυμναστική τους πρόοδο και τά μέσα που διαθέτει το σχολείο.

'Η ήμερήσια γύμναση χωρίζεται σε τρία μέρη.

1) Στο εισαγωγικό ή την ψυχοσωματική προετοιμασία, με το όποιο επιδιώκεται ή όμολή και εύχάριστη συμμετοχή των μαθητών στο μάθημα.

2) Στο κύριο μέρος, με το όποιο επιδιώκεται ή δραστηριοποίηση των μαθητών, ή γύμνασή τους και ή έπιτυχία του σκοπού του μαθήματος και

3) Στο μέρος της άποκατάστασης, με το όποιο επιδιώκεται ή έπαναφορά των μαθητών στην ήρεμη και φυσιολογική κατάσταση που είχαν πριν από την έναρξη του μαθήματος.

Πολλές φορές ανάλογα με τις συνθήκες διεξαγωγής του μαθήματος, όπως είναι ό καιρός, το είδος της ήμερήσιας γύμνασης, ή κινητική κατάσταση των μαθητών κ.λπ., ή σωματοψυχική προετοιμασία και ή άποθεραπεία μπορούν να παραλειφθούν ή να ταυτισθούν με το κύριο μέρος.

Στις περιπτώσεις αυτές προσέχεται πάντα ιδιαίτερα ή όμολή έναρξη του μαθήματος, ή πρόθυμη και λειτουργικά όρθη συμμετοχή των μαθητών στο μάθημα και ή φυσιολογική άποκατάστασή τους.

Οι βασικοί στόχοι που μπορούν να επιδιωχθούν με τις ήμερήσιες γυμνάσεις στις Α' και Β' τάξεις περιορίζονται στους έξής :

1) Μέριμα για την όρθοσωμικήτητα. 2) 'Ανάπτυξη των ζωτικών λειτουργιών της άναπνοής και της κυκλοφορίας του αίματος, συνεπώς και της άνοχής. 3) 'Ανάπτυξη της εύκινσίας και της εύλυγιάς. 4) 'Ανάπτυξη της δύναμης. 5) Καλλιέργεια του ρυθμού και της άίσθησης του χώρου και 6) 'Ανάπτυξη δεξιοτήτων και ίκανοτήτων, όπως ή δρομική, ή ριπτική, ή άλματική κ.λπ.

Σε όλες τις περιπτώσεις, για όλους τους σκοπούς, πρωταρχικής σημασίας είναι ή μέριμα για την παράλληλη ψυχική και πνευματική συμμετοχή και καλλιέργεια των μαθητών.

ΗΜΕΡΗΣΙΕΣ ΓΥΜΝΑΣΕΙΣ

'Ημερήσια Γύμναση 1η

Σκοπός : Μέριμα για την όρθοσωμικήτητα.

Διάρκεια μαθήματος : 40'

Χώρος : προάκλιο σχολείου

Μέσα : τρεις έλαστικές μπάλες

Μαθητές : 36 αγόρια και κορίτσια.

Ψυχοσωματική προετοιμασία.

Δραστηριότητα 1. 'Απλό τροχαδάκι σε όλόκληρο το χώρο, χωρίς γραμμές, με προσπάθεια ό ένας μαθητής να μην άγγίζει τον άλλο. Με το παράγγεμα (παλαμάκι) οι μαθητές έρχονται στο όκλαδόν με τεντωμένη τη ράχη. (έπαναλ. 4 φορές).

Δραστηριότητα 2. Το ίδιο άπλό τροχαδάκι όπως και προηγούμενης με την προσθήκη πως οι μαθητές, φέρνουν τά χέρια τους στην έκταση και τά κινούν πάνω - κάτω, όπως τά πουλιά τά φτερά τους.

Με το παράγγεμα στο όκλαδόν με τεντωμένη τη ράχη (έπαναλ. 4 φορές) Δραστηριότητα 3. 'Από το όκλαδόν πλέξιμο των χειρών εμπρός πάνω από τά πόδια (πλέκουν τά δάκτυλα και οι παλάμες κοιτάζουν το πρόσωπο). 'Από τη θέση αυτή άνάταση με ταυτόχρονη έκταση του κεφαλιού επάνω και πίσω και κοιτάγμα των χειρών. Τά χέρια κάτω. (έπαναλήψη 4 φορές).

Κύριο μέρος.

Παιγνίδι 1. 'Η μπάλα πάνω από τὰ κεφάλια.

Οι μαθητές χωρίζονται σε τρεις ομάδες που ή καθεμιά σχηματίζει φάλαγγα με απόσταση από μαθητή σε μαθητή 50 εκ. 'Ο πρώτος κάθε ομάδας κρατάει μιὰ μικρή λαστιχένια μπάλα και με τὸ παράγγελμα τῆ δίνει, δὲν τὴν πετάει, στὸν ἐπόμενο πάνω ἀπὸ τὸ κεφάλι του μετὰ ἀπὸ ἀνάταση και ἔκταση τοῦ κορμοῦ. Τὸ ἴδιο ἐπαναλαμβάνεται ἀπὸ ἄλλους τῆς σειράς μέχρι νὰ φθάσει ἡ μπάλα στὸν τελευταῖο που πιάνοντάς τειν τρέχει, ἔρχεται πρῶτος στὴ γραμμὴ του και δίνει τὴν μπάλα στὸν ἐπόμενο. Τὸ παιγνίδι συνεχίζεται μέχρι νὰ φθάσουν οἱ τρεῖς πρῶτοι και πάλι στὴ θέση τους.

Παιγνίδι 2. 'Η μπάλα κάτω ἀπὸ τὸ τοῦνελ.

Οἱ μαθητές παραμένουν στὶς ἴδιες γραμμές, ἀραιώνουν λίγο περισσότερο και ἔρχονται στὴ διάσταση. 'Ο πρῶτος που ἔχει τὴν μπάλα τὴν ἀκουμπᾷ στὸ ἔδαφος και τὴ σπρώχνει κάτω ἀπὸ τὰ πόδια πρὸς τὸ τέλος τῆς γραμμῆς. Γιὰ τὸ σκοπὸ αὐτὸ βοηθοῦν, ὡσες φορές χρειασθεῖ, και οἱ ἄλλοι.

'Ο τελευταῖος πιάνει τὴν μπάλα, τρέχει με αὐτὴ ἐμπρὸς, ἔρχεται πρῶτος στὴ γραμμὴ του και ἐπαναλαμβάνει τὴν ἐνέργεια τοῦ προηγούμενου.

Τὸ παιγνίδι συνεχίζεται μέχρι νὰ φθάσουν οἱ τρεῖς πρῶτοι και πάλι στὴ θέση τους.

Δραστηριότητα 4. Οἱ μαθητές ἀραιώνουν ἐλεύθερα στὸ γῶρο και με τὸ παράγγελμα ἔρχονται στὸ ὀκλαδὸν με μέτωπο πρὸς τὸ δάσκαλο. 'Απὸ τὴ τῆ θέση αὐτὴ με παράγγελμα κτυποῦν τὰ χέρια τους δύο φορές στὰ πλάγια στὸ ἔδαφος και δύο φορές πάνω ἀπὸ τὸ κεφάλι τους (ἐπαλαλ. 4 φορές).

Δραστηριότητα 5. Οἱ μαθητές βάζουν ἐλεύθερα στὸ γῶρο και με τὸ παράγγελμα φέρνουν τὰ χέρια τους στὴν ἀνάταση και προσπαθοῦν πότε με τὸ ἓνα χέρι και πότε με τὸ ἄλλο νὰ φθάσουν ψιλοτέρα (ἢ προσπάθεια μοιάζει σὰ νὰ θέλουν νὰ πιάσουν κάτι που εἶναι κρεμασμένο ψηλά (ἐπακαλ. 8 φορές)).

'Αποκατάσταση.

Παιγνίδι 3. 'Ελα κοντὰ και φύγε πάλι.

Οἱ μαθητές κινούνται, βαδίζουν ἢ τρέχουν ἐλεύθερα στὸ γῶρο. Με τὸ παράγγελμα προσπαθοῦν γρήγορα νὰ πλησιάσουν τὸ δάσκαλό τους. Με τὸ ἐπόμενο ὅμως παράγγελμα ἀπομακρύνονται πάλι ἀπὸ αὐτὸν και τὸ παιγνίδι συνεχίζεται γιὰ λίγα μόνο λεπτὰ με αὐτὸν τὸν τρόπο.

'Ημερήσια Γύμναση 2η.

Σκοπός: 'Ανάπτυξη τῶν ζωτικῶν λειτουργιῶν τῆς ἀναπνοῆς και τῆς κυκλοφορίας.

Μέσα: Δώδεκα τοπάκια ἢ ξύλινοι κύβοι. Ψυχοσωματικὴ προετοιμασία-Δραστηριότητα 1. 'Απὸ τροχαδάκι σὲ ὀλόκληρο τὸ γῶρο, χωρὶς γραμμές, με προσπάθεια ὁ ἓνας μαθητῆς νὰ μὴν ἀγγίξει τὸν ἄλλο. Με τὸ παράγγελμα (παλαμάκι) ἀπὸ πεπράτμια και πιάσιμο τοῦ χεριοῦ ἐνὸς συμμαθητῆ δύο, δύο. Με τὸ παράγγελμα τροχαδάκι δύο, δύο. 'Εναλλαγές περπατήματος και τροχαδάκι με παράγγελμα.

Κύριο Μέρος

Παιγνίδι 1. 'Απλὴ σκυταλοδρομία.

Οἱ μαθητές χωρίζονται σε τρεις ομάδες - φάλαγγες, που τοποθετοῦνται ἢ μιὰ δίπλα στὴν ἄλλη με κοινὸ μέτωπο. 'Εμπρὸς ἀπὸ τους τρεῖς πρῶτους και σε ἀπόσταση 15 - 20 μ. χαράσσονται δύο παράλληλες γραμμές. Με τὸ παράγγελμα ξεκινοῦν οἱ τρεῖς πρῶτοι, τρέχουν, περνοῦν και τὴ δεύτερη γραμμὴ, επιστρέφουν και ἀκουμποῦν με τὸ δεξιὸ τους χέρι, τὸ δεξιὸ χέρι τοῦ ἐπόμενου τῆς σειράς τους και πηγαίνουν στὸ ὀκλαδὸν στὸ τέλος τῆς γραμμῆς. Οἱ δεύτεροι και ἄλλοι οἱ ἐπόμενοι ἐπαναλαμβάνουν τὸ ἴδιο μέχρι νὰ φθάσουν οἱ τρεῖς πρῶτοι και πάλι στὴ θέση τους.

Παιγνίδι 2. Σκυταλοδρομία με παρακάμψεις - ZIK ZAK. Παρόμοια με τὴν προηγούμενη σκυταλοδρομία με τὴν προσθήκη στὸ μήκος τῆς ἀπόστασης που τρέχει κάθε μαθητῆς 3 - 4, μικρῶν ἀντικειμένων, ὡστε οἱ μαθητῆς νὰ ὑποχρεωοῦνται νὰ τὰ παρακάμπτουν τρέχοντας ZIK IAK.

Παιγνίδι 3. Σκυταλοδρομία με μάξημα και ἀπλωμα ἀντικειμένων. Παρόμοια με τὴν προηγούμενη σκυταλοδρομία με τὴν παραλλαγή πῶς ὁ πρῶτος μαθητῆς κρατάει δύο τοπάκια, τὰ τοποθετεῖ σε δύο σημειωμένα μέρη τῆς ἀπόστασης που τρέχει, περνάει τὴ γραμμὴ και επιστρέφει γιὰ νὰ ἀκουμπήσει τὸ χέρι τοῦ ἐπόμενου.

'Ο δεύτερος τρέχει περνάει τὴ γραμμὴ και επιστρέφοντας συλλέγει τὰ δύο τοπάκια που με τὴ σειρά του τὰ δίνει στὸν τρίτο. 'Ο τρίτος κἀνδρι και ὁ πρῶτος και ἡ σκυταλοδρομία συνεχίζεται μέχρι νὰ φθάσουν οἱ τρεῖς πρῶτοι και πάλι στὴ θέση τους.

Δραστηριότητα 2. 'Απλό τροχαδάκι με εναλλαγές περπατήματος και παράλληλες περιφορές των χεριών από εμπρός προς τα πίσω.

'Ημερήσια Γύμναση 3η

Σκοπός : 'Ανάπτυξη της εικινησίας και της ευλυγίας.
Μέσα : Μία μικρή κορδέλα για τον κάθε μαθητή μήκους 20 - 25 εκατοστών.
Ψυχοσωματική προετοιμασία.

Παιγνίδι 1. Οι κορδέλες.

Σε κάθε μαθητή δύνανται από μία κορδέλα που την τοποθετεί στο πίσω μέρος της πλάτης του στηρίζοντάς την με το σορτάκι του.

Με το παράγγελμα του δασκάλου οι μαθητές σκορπίζονται τρέχοντας στο χώρο, ενώ παράλληλα ό καθένας προσπαθεί να πάρει και να μαζέψει απότους συμμαθητές του όσες κορδέλες μπορεί περισσότερες.

Τό παιγνίδι τελειώνει με τό παράγγελμα του δασκάλου που συγκεντρώνει τόσους μαθητές και τόσους μετράει τίς κορδέλες.

Δραστηριότητα 1. Οι μαθητές περπατούν ελεύθερα στο χώρο και με τό παράγγελμα προσπαθούν γρήγορα να συσπειρωθούν - να γίνουν όσο τό δυνατό μικρότεροι (κάθονται στο έδαφος, λυγίζουν τό πόδια τους, τό κρατούν με τά χέρια τους και άκουμπούν τό κεφάλι στά γόνατα).

Με τό επόμενο παράγγελμα σηκώνονται γρήγορα και προσπαθούν με άκροστασία των ποδιών, τέντωμα του κορμού και άνάταση των χεριών να γίνουν όσο τό δυνατό ψηλότεροι, μεγαλύτεροι, και να βαδίσουν (επανάληψη 6 φορές).

Δραστηριότητα 2. Οι μαθητές περπατούν στο χώρο και με τό παράγγελμα έρχονται στο βαθύ κάθισμα και άναπνδούν όπως τά βατραχάκια 4 φορές. Με τό επόμενο παράγγελμα σηκώνονται και περπατούν. (επανάληψη 4 - 6 φορές).

Δραστηριότητα 3. Οι μαθητές περπατούν ελεύθερα στο χώρο και με τό παράγγελμα έρχονται στο βαθύ κάθισμα, τοποθετούν τά χέρια τους στο έδαφος και περπατούν με χέρια και πόδια (επανάληψη 4 φορές).

Παιγνίδι 2. Κυνηγητό κατά ζεύγη.

Κάθε μαθητής τρέχει πίσω από ένα συμμαθητή του προσπαθώντας να τον ακολουθεί στην πορεία του. Με τό παράγγελμα του δασκάλου αλλάζουν γρήγορα μέτωπο και συνεχίζουν αντίθετως.

'Ημερήσια Γύμναση 4η.

Σκοπός : 'Ανάπτυξη της δύναμης.

Μέσα : Τρείς λατρικές μπάλες των 3 κιλών.

Ψυχοσωματική προετοιμασία.

Δραστηριότητα 1. Οι μαθητές τρέχουν ελεύθερα στο χώρο χωρίς γραμμές.

Με τό παράγγελμα έρχονται στο βαθύ κάθισμα, τοποθετούν τά χέρια τους στο έδαφος και περπατούν με χέρια και πόδια. (επανάληψη 4 φορές).

Δραστηριότητα 2. Οι μαθητές τρέχουν ελεύθερα στο χώρο και με τό παράγγελμα έρχονται στο βαθύ κάθισμα, τοποθετούν τά χέρια τους στο έδαφος και προσπαθούν να στηριχθούν για λίγο μόνο στα χέρια μετά από μικρή άναπνδηση και σήκωμα των ποδιών. ('Επανάληψη 6 φορές).

Παιγνίδι 1. Σκυταλοδρομία με μεταφορά βάρους.

Οι μαθητές χωρίζονται σε τρείς ομάδες που ή κάθε μία σχηματίζει φάλαγγα. Οι πρώτοι κάθε γραμμής κρατούν μία λατρική μπάλα βάρους 3 κιλών. Με τό παράγγελμα τρέχουν, περνούν τη δεύτερη γραμμή και επιστρέφουν για να δώσουν την μπάλα στο δεύτερο, για να συνεχισθεί τό παιγνίδι, όσπου κάθε ομάδα να έλθει πάλι στην αρχική της θέση.

Παιγνίδι 2. Σκυταλοδρομία με ώθηση βάρους.

Οι μαθητές παραμένουν στις προηγούμενες θέσεις και με τό παράγγελμα τρέχουν ένας ένας την ίδια άπόσταση, ώθώντας τώρα την μπάλα που βρίσκεται στο έδαφος με τό χέρι.

Δραστηριότητα 1. Οι μαθητές σκορπίζονται στο χώρο και σχηματίζουν άντιμέτωπα ζεύγρια με άπόσταση ό ένας από τον άλλο 50 περίπου εκατοστά. 'Από τη θέση αυτή λυγίζουν τό δάκτυλα των χεριών τους και κρατούν τόσους συμμαθητές τους. Με τό παράγγελμα ό ένας έρχεται στο κάθισμα τό βαθύ, ενώ ό άλλος τον υποβοηθεί. 'Από εκεί κάνουν συνέχεια άλλαγές (επανάληψη 6 φορές).

Δραστηριότητα 2. Οι μαθητές παραμένουν στην ίδια θέση, κρατούνται με την ίδια λαβή και με τό παράγγελμα προσπαθούν να έλθουν στο συμμαθητή τους για λίγο (επανάληψη 6 φορές).

Κύριο Μέρος.

Δραστηριότητα 3. Οι μαθητές τοποθετούνται απέναντι από ένα τοίχο ή γύρω από μεγάλα δέντρα σε απόσταση που να άκουμπούν σ' αυτά με τις παλάμες τους. Με το παράγγελμα ώθούν τον τοίχο ή τα δέντρα, σάν να θέλουν να τὰ μετακινήσουν. Σταματούν και επαναλαμβάνουν 6 φορές.

Δραστηριότητα 4. 'Απλό τροχαδάκι στο χώρο.

'Ημερήσια Γύμναση 5η.

Σκοπός : 'Ανάπτυξη δεξιοτήτων και ικανοτήτων (άσκηση για την καλή χρησιμοποίηση της μπάλας).

Μέσα : Μιά λαστιγένια μπάλα (τόπι) για τόν κάθε μαθητή.

Ψυχοσωματική προετοιμασία.

Δραστηριότητα 1. Οι μαθητές τρέχουν ελεύθερα στο χώρο κρατώντας από μία λαστιγένια μπάλα. Με τόπαράγγελμα παραμένουν στη θέση που βρίσκονται, πετούν την μπάλα λίγο ψηλά, την αφήνουν να κτυπήσει στο έδαφος και τήν πιάνουν (επανάληψη 6 φορές).

Δραστηριότητα 2. 'Η προηγούμενη άσκηση με τή διαφορά πώς οι μαθητές προσπαθούν να πιάσουν τήν μπάλα στον άέρα, προτού νά κτυπήσει αυτή στο έδαφος (επανάληψη 6 φορές).

Δραστηριότητα 3. Οι μαθητές λυγίζουν τὰ γόνατα, τοποθετούν τή μπάλα στο έδαφος και προσπαθούν κυλώντας τής, τότε με τό ένα χέρι και τότε με τό άλλο να προωθήσουν ελεύθερα στο χώρο.

Κύριο μέρος.

Δραστηριότητα 4. Οι μαθητές βαδίζουν ελεύθερα στο χώρο κρατώντας τή μπάλα που κατά διαστήματα τήν κτυπούν πάνω και τήν ξαναπιάνουν. 'Η ίδια άσκηση επαναλαμβάνεται με ταυτόχρονο τροχαδάκι (επανάληψη 8 φορές).

Δραστηριότητα 5. Οι μαθητές λυγίζουν λίγο τὰ γόνατά τους, άκουμπούν τήν μπάλα στο έδαφος και κυλώντας τήν με τό ένα ή τό άλλο χέρι διαγράφουν κύκλους γύρω από τὰ πόδια τους (επανάληψη 8 φορές).

Δραστηριότητα 6. Οι μαθητές σχηματίζουν ζευγάρια ό ένας άντιμέτωπος από τόν άλλο σε απόσταση 50 εκ. 'Από τή θέση αυτή προσπαθούν με όποιον τρόπο θέλουν να δώσουν στήν μπάλα στον συμπαθητή τους και να πάρουν τή δική του (επανάληψη 8 φορές).

Δραστηριότητα 7. Οι μαθητές παραμένουν ζευγάρια, άραιώνουν 1,50 έως 2 μ. ό ένας από τόν άλλο και προσπαθούν να κυλίσουν τήν μπάλα τους στο συμπαθητή τους και δεχθούν τή δική του (επανάληψη 8 φορές).

Δραστηριότητα 8. Οι μαθητές αφήνονται ελεύθεροι να κινήθουν στο χώρο και να χρησιμοποιήσουν τics μπάλες τους ελεύθερα.

'Αρθρο 3.

'Εβδομαδιαία 'Ωρολόγια Προγράμματα Μαθημάτων ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΟ ΩΡΟΛΟΓΙΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΕΞΑΘΕΣΙΟΥ

ΜΑΘΗΜΑΤΑ	ΤΑΞΕΙΣ	
	Α'	Β'
ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ (Θρησκευτικά, κοινωνικές επιστήμες, φυσικές επιστήμες)	4	4
ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ	9	9
ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΑ	4	4
ΔΙΕΘΝΤΙΚΗ ΑΓΩΓΗ	4	4
ΦΥΣΙΚΗ ΑΓΩΓΗ	2	2
ΩΡΕΣ ΚΥΡΙΑΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	23	23

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΟ ΩΡΟΛΟΓΙΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΠΕΝΤΑΘΕΣΙΟΥ

ΜΑΘΗΜΑΤΑ	ΤΑΞΕΙΣ	
	Α'	Βη
ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ (Θρησκευτικά, κοινωνικές επιστήμες, φυσικές επιστήμες)		3
ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ	8	8
ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΑ	3/2	3/2
ΔΙΕΘΝΤΙΚΗ ΑΓΩΓΗ		4/2
ΦΥΣΙΚΗ ΑΓΩΓΗ		2/2
ΩΡΕΣ ΚΥΡΙΑΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ		25

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΟ ΩΡΟΛΟΓΙΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΤΕΤΡΑΘΕΣΙΟΥ

ΜΑΘΗΜΑΤΑ	ΤΑΞΕΙΣ	
	Α'	Β'
ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ (Θρησκευτικά, κοινωνικές επιστήμες, φυσικές επιστήμες)		3
ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ	8	8
ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΑ	3/2	3/2
ΛΙΘΟΓΡΑΦΙΑ		4/2
ΦΥΣΙΚΗ ΑΓΩΓΗ		2/2
ΩΡΕΣ ΚΥΡΙΑΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ		25

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΟ ΩΡΟΛΟΓΙΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΤΡΙΘΕΣΙΟΥ

ΜΑΘΗΜΑΤΑ	ΤΑΞΕΙΣ	
	Α'	Β'
ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ (Θρησκευτικά, κοινωνικές επιστήμες, φυσικές επιστήμες)		3
ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ	8	8
ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΑ	3/2	3/2
ΛΙΘΟΓΡΑΦΙΑ		4/2
ΦΥΣΙΚΗ ΑΓΩΓΗ		2/2
ΩΡΕΣ ΚΥΡΙΑΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ		25

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΟ ΩΡΟΛΟΓΙΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΙΘΕΣΙΟΥ

ΜΑΘΗΜΑΤΑ	ΤΑΞΕΙΣ	
	Α'	Β'
ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ (Θρησκευτικά, κοινωνικές επιστήμες, φυσικές επιστήμες)		4/2
ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ	6	6
ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΑ	3/2	3/2
ΛΙΘΟΓΡΑΦΙΑ (ΜΟΥΣΙΚΗ)		2/2
ΤΕΧΝΙΚΑ : (ΣΙΩΠΗΡΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ)		2/2
ΦΥΣΙΚΗ ΑΓΩΓΗ		2/2
ΩΡΕΣ ΚΥΡΙΑΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ		19

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΟ ΩΡΟΛΟΓΙΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΟΝΟΘΕΣΙΟΥ

ΜΑΘΗΜΑΤΑ	ΤΑΞΕΙΣ	
	Α'	Β'
ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ (Θρησκευτικά, κοινωνικές επιστήμες, φυσικές επιστήμες)		2/2
ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ	6/2	6/2
ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΑ	2/2	2/2
ΛΙΘΟΓΡΑΦΙΑ (ΜΟΥΣΙΚΗ)		1/2
ΤΕΧΝΙΚΑ : (ΣΙΩΠΗΡΗ ΕΡΓΑΣΙΑ)		1/2
ΦΥΣΙΚΗ ΑΓΩΓΗ		1/2
ΩΡΕΣ ΚΥΡΙΑΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ		10

Άρθρο 4.

Η ισχύς του παρόντος Προεδρικού Διατάγματος αρχίζει από το σχολικό έτος 1982 - 83.

Στόν Υπό Υφυπουργού Έθνικης Παιδείας και Θρησκευμάτων αναθέτουμε τη δημοσίευση και εκτέλεση του παρόντος.

Αθήναι, 31 Αυγούστου 1982

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Γ. ΚΑΡΑΜΑΝΛΗΣ

Ο ΥΦΥΠΟΥΡΓΟΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΠΕΤΡΟΣ ΜΩΡΑΛΗΣ

Η ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΓΝΩΣΤΟΠΟΙΕΙ ΟΤΙ :

Η έτησια συνδρομή της Εφημερίδας της Κυβερνήσεως, η τιμή των φύλλων της που πωλούνται τμηματικά και τα τέλη δημοσιεύσεων στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, καθορίστηκαν από 1 Ιανουαρίου 1981 ως ακολούθως :

Α'. ΕΤΗΣΙΕΣ ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ

1. Για το Τεύχος Α'	Δραχ.	1.500
2. » » » Β'	»	3.000
3. » » » ΤΑΠΣ	»	2.000
4. » » » Γ'	»	1.000
5. » » » Δ'	»	2.500
6. » » » Νομικών Προσώπων Δ.Δ. κ.λπ.	»	1.000
7. » » » 'Αν. ΕΙΣ. Δικαστηρίου	»	200
8. » » » Παράρτημα	»	600
9. » » » 'Ανωμόνων 'Εταιρειών κ.λπ.	»	7.000
10. » » » Δελτίο 'Εμπορικής και Βιομηχανικής 'Ιδιοκτησίας	»	600
11. Για όλα τα τεύχη και το Δ.Ε.Β.Ι.	»	17.000

Οι Δήμοι και οι Κοινότητες του Κράτους καταβάλλουν το 1/2 των ανωτέρω συνδρομών.

Υπό του Ταμείου 'Αλληλοβοήθειας Προσωπικού του 'Εθνικού Τυπογραφείου (ΤΑΠΕΤ) αναλογούν τα εξής ποσά :

1. Για το Τεύχος Α'	Δραχ.	75
2. » » » Β'	»	150
3. » » » ΤΑΠΣ	»	100
4. » » » Γ'	»	50
5. » » » Δ'	»	125
6. » » » Νομικών Προσώπων Δ.Δ. κ.λπ.	»	50
7. » » » 'Αν. ΕΙΣ. Δικαστηρίου	»	10
8. » » » Παράρτημα	»	30
9. » » » 'Ανωμόνων 'Εταιρειών κ.λπ.	»	350
10. » » » Δελτίο 'Εμπ. και Βιομ. 'Ιδιοκτησίας.....	»	30
11. Για όλα τα τεύχη	»	850

Β'. ΤΙΜΗ ΦΥΛΛΩΝ

Η τιμή πώλησης κάθε φύλλου, μέχρις 8 σελ., είναι 7 δρχ., από 9 ως 24 σελ. 14 δρχ., από 25 ως 48 σελ. 20 δρχ., από 49 ως 80 σελ. 40 δρχ. από 81 σελ. και άνω η τιμή πώλησης κάθε φύλλου προσαυξάνεται κατά 40 δρχ. ανά 80 σελίδες.

Γ'. ΤΙΜΗ ΦΩΤΟΑΝΤΙΓΡΑΦΩΝ

Η τιμή διαβίσεως στο κοινό των εκδιδόμενων από το 'Εθνικό Τυπογραφείο φωτοαντιγράφων των διαφόρων φύλλων της Εφημερίδας της Κυβερνήσεως καθορίζεται σε τρεις (3) δραχμές κατά σελίδα.

Δ'. ΤΕΛΗ ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΕΩΝ

Ι. Στο τεύχος 'Ανωμόνων 'Εταιρειών και 'Εταιρειών Περιορισμένης Εξόδου :

Α'. 'Ανωμόνων 'Εταιρειών :	Δρχ.	18.000
1. Τών καταστατικών	»	18.000
2. Τών αποφάσεων «επεί συγχυσεύσεως άνωμόνων εταιρειών»	»	18.000
3. Τών κοινοποιήσεων τών καταστατικών (ΟΕΚ 309/67, τ. Β')	»	9.000
4. Τών τροποποιήσεων τών καταστατικών	»	5.000
5. Τών Ισολογισμών κάθε χρήσεως	»	8.000
6. Τών υπουργικών αποφάσεων επεί παροχής άδειας έκπαισεως τών εργασιών 'Ασφαλιστικών 'Εταιρειών, τών εκθέσεων έκτιμησεως περιουσιακών στοιχείων και τών αποφάσεων του Δ.Σ. του ΕΛΤΑ, με τίς όπτες εγκρίνονται και δημοσιεύονται οι κανονισμοί αούτο	»	7.000
7. Τών αποφάσεων επεί εγκαταστάσεως ύποκαταστήματος, διορισμού γενικού πράκτορος και παραχής πληρεξουσιοτήτος προς αντιπροσώπων εν 'Ελλάδι άλλοδαπών 'Εταιρειών και τών αποφάσεων επεί μεταβίβασεως τού χαρακτηριστικού 'Ασφαλιστικών 'Εταιρειών κατά τού άρθρου 59 παρ. 1 τού Ν.Δ. 400/70	»	4.000
8. Τών άνακοινώσεων για κάθε μεταβολή που γίνεται με άποφαση Γ.Σ. ή Δ.Σ., τών προσληθειών σε γενικές συνέλευσεις, τών κατά τού άρθρου 32 του Ν. 3221/24 γνωστοποιήσεων, τών άνακοινώσεων, που προβλέπονται από τού άρθρου 59 παρ. 3 του Ν.Δ. 400/1970 επεί 'Αλλοδαπών 'Ασφαλιστικών 'Εταιρειών, τών αποφάσεων τού Διοικητικού Συμβουλίου τού ΕΛΤΑ, που αναφέρονται σε προσωρινές διατάξεις και τών αποφάσεων τού 'Υπ. Συγκοινωνιών διά τούς ΗΠΑΠ - ΗΣΑΠ - ΟΣΕ	»	2.000
9. Τών συνοπτικών μηνιαίων καταστάσεων τών Τραπεζικών 'Εταιρειών	»	2.000

10. Τών αποφάσεων τής επιτροπής τού Χρηματιστηρίου επεί εισαγωγής χρεωγράφων ες τού χρηματιστήριο προς διαπραγματεύση, συμφώνως προς τας διατάξεις τού άρθρου 2 παρ. 3 Α.Ν. 148/1967 Δρχ. 2.000

11. Τών αποφάσεων τής επιτροπής κεραιολογίας επεί διαγραφής χρεωγράφων εκ τού χρηματιστηρίου, συμφώνως προς τας διατάξεις τού άρθρου 2 παρ. 4 Α.Ν. 148/67 » | 2.000 |

12. Τών αποφάσεων επεί έκδοσεως τιμολογίων τών 'Ασφαλιστικών 'Εταιρειών » | 2.000 |

Β'. 'Εταιρειών Περιορισμένης Εξόδου :

1. Τών καταστατικών	Δρχ.	2.000
2. Τών κοινοποιήσεων τών καταστατικών	»	2.000
3. Τών Ισολογισμών κάθε χρήσεως	»	2.000
4. Τών εκθέσεων έκτιμησεως περιουσιακών στοιχείων	»	2.000
5. Τών τροποποιήσεων τών καταστατικών (για κάθε συμβολαιογραφική πράξη)	»	800
6. Τών άνακοινώσεων με συμβολαιογραφική πράξη	»	800
7. Τών άνακοινώσεων με άποφαση τής Γ.Σ.	»	600
8. Τών προσληθειών σε γενικές συνέλευσεις	»	600

Γ'. 'Αλληλοσφαλιστικών Συνεταιρισμών - 'Αλληλοσφαλιστικών Ταμείων και Φιλανθρωπικών Σωματείων :

1. Τών υπουργικών αποφάσεων επεί κηρύξεως άδειας λειτουργίας 'Αλληλοσφαλιστικών Συνεταιρισμών - 'Αλληλοσφαλιστικών Ταμείων Δρχ. | 2.000 |

2. Τών Ισολογισμών τών άνωτέρω Συνεταιρισμών, Ταμείων και Σωματείων » | 2.500 |

Δ'. Τών δικαστικών πράξεων : Δρχ. 800

II. Στο Τέταρτο τεύχος :

Τών δικαστικών πράξεων για παρακατάθεση αποζημιώσεων » | 800 |

Ε'. ΚΑΤΑΒΟΛΗ ΣΥΝΔΡΟΜΩΝ - ΤΕΛΩΝ ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΕΩΝ ΚΑΙ ΠΟΣΟΣΤΩΝ Τ.Α.Π.Ε.Τ.

1. Οι συνδρομές τού εξωτερικού και τα τέλη δημοσιεύσεων προκαταβάλλονται στα Δημόσια Ταμεία έναντι αποδεικτικού εισηγρήσεως, τού όποιο φρονιμε ό ενδιαφερόμενος να τού στείλει στο 'Εθνικό Τυπογραφείο.

2. Οι συνδρομές τού εξωτερικού είναι δυνατό να στέλνονται και σε άνάλογο συνάλλαγμα με επιταγή έπ' όνόματι τού Διευθυντή Διαχειρίσεως τού 'Εθνικού Τυπογραφείου.

3. Το όπρη τού ΤΑΠΕΤ ποσοστό έπί τών άνωτέρω συνδρομών και τών δημοσιεύσεων καταβάλλεται ως εξής :

α) στην 'Αθήνα : στο Ταμείο τού ΤΑΠΕΤ (Κατάστημα 'Εθνικού Τυπογραφείου),
β) στις ύπόλοιπες πόλεις τού Κράτους : στα Δημόσια Ταμεία και αποδίδεται στο ΤΑΠΕΤ σύμφωνα με τίς 192378/3639/1947 (RONEO 185) και 178048/5321/31.7.65 (RONEO 19) εγγυημένες διαταγές τού Γ.Λ.Κ.

γ) στις περιπτώσεις συνδρομών εξωτερικού : όταν η άποστολή τους γίνεται με επιταγές μαζί μ' αυτές στέλνεται και τού όπρη τού ΤΑΠΕΤ ποσοστό.